

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΔΠΜΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ – ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Μελέτη Περίπτωσης: Καβούσι, Ν. Λασιθίου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ρένα Κλαμπατσέα

Κοτρώτη Ελένη

Αθήνα, Δεκέμβριος 2022

SPATIAL PLANNING AND ENVIRONMENTAL COST OF INVESTMENTS

CASE STUDY “KAVOUSI, LASITHI, GREECE”

A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree
Diploma of
Postgraduate Program “**Urban and Regional Planning**”

School of Architecture
National Technical University of Athens,
Athens, December 2022

© Κοτρώτση Ελένη, 2022

*Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας εξ' ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τη συγγραφέα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται ο κύκλος μεταπτυχιακών σπουδών μου στην Αρχιτεκτονική Σχολή. Στο σημείο αυτό, δεν θα μπορούσα παρά να εκφράσω τις πιο θερμές ευχαριστίες μου στην κυρία Ρένα Κλαμπατσέα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια της Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ, η οποία υπήρξε η επιβλέπουσα καθηγήτρια της παρούσας εργασίας και μου προσέφερε αμέριστη υποστήριξη και καθοδήγηση με τις καίριες υποδείξεις και διορθώσεις της.

Επιπλέον, δεν θα μπορούσα να μην εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην κα Παπαθανασίου Ευαγγελία, Προϊσταμένη στο τμήμα Τοπικών και Ειδικών Χωρικών Σχεδίων της Δ/σης Πολεοδομικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος κι Ενέργειας, αφού ύστερα από δική της προτροπή πήρα την απόφαση να παρακολουθήσω το συγκεκριμένο Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με κατεύθυνση «Πολεοδομία και Χωροταξία».

Στο στάδιο συλλογής πληροφοριών για την συγγραφή της παρούσας εργασίας, καθοριστική ήταν και η συμβολή της κυρίας Ανδρομάχης Δρούζα, περιβαλλοντολόγος, Προϊσταμένη στο τμήμα Ενέργεια και Περιβάλλον στη Γενική Διεύθυνση Στρατηγικών Επενδύσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, την οποία την ευχαριστώ πολύ για την άμεση ανταπόκριση σε ερωτήματα που δημιουργήθηκαν.

Επιπροσθέτως, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλες τις καθηγήτριες και τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για το υπέροχο ταξίδι γνώσεων και εμπειρίας μέσω του οποίου τέθηκαν τα θεμέλια στο γνωστικό πεδίο της Χωροταξίας & Πολεοδομίας.

Τέλος, δε θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την συνεχή ενθάρρυνση και συγκεκριμένα τους γονείς μου για την ηθική υποστήριξη, ανιδιοτελής προσφορά και αστείρευτη αγάπη. Δε θα μπορούσα παρά να τους αφιερώσω τη συγκεκριμένη εργασία!

Με εκτίμηση,

Κοτρώτση Ελένη

*Στους γονείς μου,
Στέλιο & Παναγιώτα*

*«Αν η φύση δεν ήταν όμορφη,
δεν θα άξιζε τον κόπο να την γνωρίσουμε.
Κι αν δεν άξιζε τον κόπο να τη γνωρίσουμε τη φύση,
τότε δεν θα άξιζε να ζούμε»*

Jules Henri Poincaré, 1854-1912

Γάλλος μαθηματικός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ABSTRACT.....	9
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
2. ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	12
2.1 ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ – ΣΤΟΧΟΙ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	12
3. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	15
3.1 Στατιστικά Στοιχεία Τουριστικής Δραστηριότητας στην Ελλάδα	15
3.2 Ειδικές κι Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.....	19
3.2.1 Παράκτιος και Θαλάσσιος Τουρισμός.....	19
3.2.2 Τουρισμός Υπαίθρου.....	21
3.2.3 Τουρισμός Περιπέτειας	22
3.2.4 Άλλες Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού.....	22
4. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	23
Ισχύον θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα.....	23
Φορείς Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα	24
4.1 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ –ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	25
4.1.1 Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης	26
4.1.2 Περιοχές Προστασίας της Φύσης.....	26
4.1.3 Φυσικά Πάρκα	27
4.1.5 Προστατευόμενα Τοπία – Φυσικοί Σχηματισμοί	30
4.1.5.2 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης.....	32
4.1.5.3 Προστατευόμενα Δάση.....	32
4.2 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ	33
4.2.1 Υγρότοποι διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ.....	33
4.2.2 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς	34
4.2.3 Αποθέματα Βιόσφαιρας.....	34
4.2.4 Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο 4)	35
4.2.5 Βιογενετικά Αποθέματα.....	36
4.2.6 Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα.....	37
4.3 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	38
5. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	40
5.1 Περιβαλλοντικό Κόστος των Τουριστικών Επενδύσεων	40
5.1.1 Νερό.....	40
5.1.2 Γη / Έδαφος	40
5.1.3 Αέρας.....	41

5.1.4 Οικοσυστήματα	41
5.2 Ειδικά Εργαλεία Χωρικού Σχεδιασμού – Πολεοδομικής Αναδιοργάνωσης	42
6. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:	46
ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	46
6.1 Γεωγραφική Θέση	46
6.2 Διοικητική διαίρεση Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου.....	46
6.3 Πληθυσμιακά Στοιχεία	47
6.4 Γεωλογία	48
6.5 Κλίμα - Γεωμορφολογία.....	49
6.6 Υδρογραφικό Δίκτυο.....	51
6.7 Πολιτισμός.....	52
6.8 Πρωτογενής Τομέας Δραστηριότητας	52
6.9 Τουριστική Δραστηριότητα.....	55
6.10 Προστατευόμενες Περιοχές:	58
Περιοχές NATURA 2000 – Καταφύγια Άγριας Ζωής.....	58
7. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ.....	69
8. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: «ΚΑΒΟΥΣΙ, Ν. ΛΑΣΙΘΙΟΥ».....	75
8.1 Γεωλογία.....	76
8.2 Γεωμορφολογία – Κλίμα.....	76
8.3 Υδρογραφικό Δίκτυο	77
8.4 Κάλυψη – Χρήση γης.....	77
8.5 Υποδομές – Δίκτυα.....	78
8.6 Στοιχεία Φυσικού Περιβάλλοντος.....	79
Εικόνα 37: Όρος Θρύπτης και γύρω περιοχή.....	80
8.7 Το Επενδυτικό Σχέδιο.....	82
8.8 Σύστημα Χωροταξικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού για την μελέτη περίπτωσης ΕΣΧΑΣΕ84	
9. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ.....	87
9.1 Αξιολόγηση Ευνοϊκών και Περιοριστικών ή Ανασταλτικών Παραγόντων.....	88
9.2 Ανάπτυξη Σεναρίων.....	92
9.2.1 Σενάριο Μηδενικής Παρέμβασης -Τάσεων	93
9.2.2 Σενάριο Ήπιας Παρέμβασης.....	94
9.2.3 Ριζοσπαστικό Σενάριο	97
9.3 Επιλογή Σεναρίου – Η πρόταση.....	99
10. ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ.....	104
11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	106
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	115

ΜΕΡΟΣ Α΄

προσεγγίζοντας την εργασία...

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Υπό τη δίνη οικονομικής ύφεσης, ο «ανασχεδιασμός» χρησιμοποιείται ως μέσο διαχείρισης της κρίσης υπό την έννοια της διασφάλισης του δημόσιου οφέλους, με την αποδελτίωση νομοθετημάτων χωρικής διάστασης. Απόρροια ο μετασχηματισμός των πιο «εύθραυστων» περιβαλλοντικά και κοινωνικά περιοχών, όπως η αγροτική γη, τμήματα ή σύνολα των προστατευόμενων περιοχών του Οικολογικού Δικτύου 'Natura2000' κά. Έτσι, οι περιοχές ιδιάζουσας σημασίας αντιμετωπίζονται ως τμήματα «πλεονάζοντος οικονομικού χώρου» και μετατρέπονται σε κύριο υποδοχέα μεγάλων επενδύσεων, υπό το πρίσμα και την επίκληση του δημόσιου συμφέροντος.

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με τεράστιο φυσικό πλούτο, αφού το ορεινό ανάγλυφο σε συνδυασμό με την ποικιλία γεωλογικών σχηματισμών και πετρωμάτων, συνθέτουν ένα अपαραμάλλο φυσικό τοπίο με πολλές ιδιαιτερότητες. Παρόμοια εικόνα φυσικού κάλλους συναντάται και στην Κρήτη και συγκεκριμένα στο Ν. Λασιθίου με τις προστατευόμενες περιοχές να καταλαμβάνουν ένα μεγάλο τμήμα του νομού. Ωστόσο, ενεδρεύει ο κίνδυνος υποβάθμισης και καταστροφής της φυσικής ομορφιάς και του περιβάλλοντος.

Οι προστατευόμενες περιοχές τα τελευταία χρόνια, αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών τόσο από την Ελλάδα όσο και το εξωτερικό. Η άσκηση δραστηριοτήτων αναψυχής δύναται να αποφέρουν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη, με παράλληλες και μη προβλέψιμες (τις περισσότερες φορές) πιέσεις στα οικοσυστήματα και το τοπίο. Μείζονος σημασίας ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός πριν την οποιαδήποτε παρέμβαση εντός περιοχών ιδιάζουσας σημασίας.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η διερεύνηση ζητημάτων σχεδιασμού του χώρου με όρους σύγχρονης «κρίσης» και η εκτίμηση ανθεκτικότητας του εύθραυστου φυσικού περιβάλλοντος, εστιάζοντας στην περιοχή της Κοινότητας Καβουσίου, μιας περιοχής ενταγμένης εξ ολοκλήρου στο δίκτυο NATURA 2000 (κωδικός GR4320005). Εντός της περιοχής ενδιαφέροντος σχεδιάζεται με το επενδυτικό εργαλείο ΕΣΧΑΣΕ (fast – track) μια μεγάλης κλίμακας τουριστική επένδυση, με την ονομασία 'Cape Tholos Luxury Resort'.

Σκοπός της εργασίας είναι η προσπάθεια εύρεσης της «χρυσής τομής» ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων ήπιας μορφής εντός της προστατευόμενης περιοχής μελέτης με στόχο την προστασία των εύθραυστων οικοσυστημάτων και την παράλληλη ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου. Η ανάπτυξη του τομέα τουριστικών δραστηριοτήτων και η προστασία των εύθραυστων περιοχών αποτελούν δύο κατευθύνσεις που δεν πρέπει να είναι αντιμαχόμενες ούτε αυτοαποκλειόμενες, εντούτοις ως ένα βαθμό θα μπορούσαν να συνυπάρχουν με παράλληλη ανάπτυξη υπό όρους αειφορίας κάτω από την ομπρέλα της κοινωνικής ευημερίας, οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας.

Λέξεις Κλειδιά: οικονομική ύφεση, ευθραυστότητα φυσικού περιβάλλοντος, NATURA 2000, Λασιθί, Καβούσι, Cape Tholos, ΕΣΧΑΣΕ, fast – track, τουρισμός, αειφόρος σχεδιασμός

ABSTRACT

In the maelstrom of economic recession, "redesign" is used as a crisis management tool in the sense of securing public benefit, by means of the dismantling of spatial dimension legislation. The result is the transformation of the most environmentally and socially 'fragile' areas, such as agricultural land, parts or sets of protected areas of the Natura 2000 ecological network, etc. Thus, areas of special importance are treated as parts of 'surplus economic space' and are transformed into the main host of large investments, under the pretext and appeal to the public interest.

Greece is a country of immense natural wealth, since the mountainous terrain combined with the variety of geological formations and rocks, compose an unparalleled natural landscape with many particularities. A similar picture of natural beauty can be found in Crete and specifically in the Prefecture of Lasithi with protected areas occupying a large part of the prefecture. However, there is a risk of degradation and destruction of natural beauty and the environment.

In recent years, protected areas have become an important attraction for visitors from both Greece and abroad. Recreational activities can bring economic, social and environmental benefits, with parallel and unpredictable (in most cases) pressures on ecosystems and landscapes. Integrated planning before any intervention within areas of particular importance is essential.

The object of this study was to investigate issues of site planning in terms of contemporary 'crisis' and to assess the resilience of the fragile natural environment, focusing on the area of the Community of Kavousi, an area entirely included in the NATURA 2000 network (code GR4320005). Within the area of interest, a large-scale tourism investment, called 'Cape Tholos Luxury Resort', is planned under the investment fast-track tool (ESHASE).

The aim of the study is to try to find the 'golden ratio' of developing mild tourism activities within the protected study area in order to protect the fragile ecosystems and at the same time enhance the natural and cultural wealth. The development of the tourism sector and the protection of fragile areas are two directions that should not be in conflict, nor should they self-exclusive. However, to a certain extent they could coexist with parallel development in conditions of sustainability under conditions of social well-being, economic growth and environmental protection.

Key words: economic recession, fragility of the natural environment, NATURA 2000, Lasithi, Kavousi, Cape Tholos, ESHASE, fast - track, tourism, sustainable planning

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ορεινό ανάγλυφο της Ελλάδας σε συνδυασμό με την ποικιλία γεωλογικών σχηματισμών και πετρωμάτων, καθιστούν ένα अपαραράμιλλο φυσικό τοπίο με πολλές ιδιαιτερότητες. Επιπλέον, οι πολλοί και διαφορετικοί κλιματικοί τύποι, συνθέτουν ένα μοναδικό περιβάλλον βλάστησης, παρέχοντας καταφύγιο σε ένα μεγάλο αριθμό ενδημικών και σπανίων φυτών και ζώων.

Παρά τον τεράστιο φυσικό πλούτο που συναντάται στη χώρα μας, είναι πολλοί οι κίνδυνοι υποβάθμισης που ενεδρεύουν κι οδηγούν στην καταστροφή του περιβάλλοντος. Προκειμένου να αποφευχθεί αυτό, κάποιες περιοχές εντάχθηκαν στο Ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000, δηλαδή ένα δίκτυο ζωνών προστασίας της φύσης που εκτείνεται σε ολόκληρη τη χώρα¹. Μια σειρά από εθνικούς νόμους, συμβάσεις, φορείς διαχείρισης κι οδηγίες έχουν θεσμοθετηθεί ώστε να δημιουργηθεί μια «ομπρέλα» προστασίας για ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό ειδών κι εκτάσεων της Ελλάδας.

Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι φορές που έχει παρατηρηθεί μια «ελαστικότητα» στους νόμους προστασίας των παραπάνω περιοχών υπό το πρίσμα της οικονομικής ανάπτυξης. *«Ο ορυκτός πλούτος, το κλίμα, η ηλιοφάνεια, οι τοποθεσίες ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, οι ακτές και οι παραλίες, τα νησιωτικά συμπλέγματα, τα εδάφη με ιδιαίτερη μορφολογία (φαράγγια, βουνά, λόφοι, χαράδρες, οροπέδια), τα δάση και οι ζώνες σπάνιας βλάστησης, το αλμυρό, το υφάλμυρο και γλυκό νερό (θάλασσα, λιμνοθάλασσες, έλη, ποτάμια, λίμνες, πηγές) -δηλαδή οι πιο «ευαίσθητες» περιβαλλοντικά περιοχές αποτελούν ανεκτίμητο περιβαλλοντικό και αξιόλογο οικονομικό πόρο υπό την ιδιοκτησία και τη διαχείριση του κράτους ή ιδιωτών -σπανίως μιας κοινότητας. Το υψηλής αξίας απόθεμα δημόσιας γης εντός ή/και πλησίον προστατευόμενων περιοχών είναι επίμαχο αντικείμενο.»* (Λιτσάρδου, Δ., 2021).

Στον Ελλαδικό χώρο, ο τριτογενής τομέας και πιο συγκεκριμένα ο τομέας του τουρισμού, παρουσιάζεται ως «μοχλός» οικονομικής ανάπτυξης. Η ανάγκη «ανασχεδιασμού» λόγω κρίσης οδήγησε στην αποδελτίωση των κύριων νομοθετημάτων με χωρική διάσταση με άμεση ή έμμεση αναφορά στη σκοπιμότητά τους ως «αναγκαίας προσαρμογής» στις συνθήκες οικονομικής κρίσης της χώρας και «διευκόλυνσης της ανάπτυξης» (Κλαμπατσέα Ρ., 2013).

Στο πλαίσιο αυτό, έχει θεσμοθετηθεί ένα νομικό πλαίσιο, γνωστό κι ως πλαίσιο fast – track επενδύσεων, που αφορά μεταξύ άλλων και στον κλάδο του τουρισμού. Μήπως τελικά «η φιλοσοφία και οι ρυθμίσεις που προτάσσονται από την κυβέρνηση εδράζονται στην εμπεδωμένη θεώρησή της ότι το περιβάλλον και η προστασία του είναι ένα μεγάλο «αγκάθι» στα σπλάχνα των σωτήριων και ταλαιπωρημένων επενδύσεων.» (Κλαμπατσέα Ρ., 2020). *«Το καθεστώς εξαιρέσεων fast track ενός «ευέλικτου και κατ'αποκλειστικότητα» σχεδιασμού θεωρείται ότι εγκαθιδρύει ένα πιο «φιλικό» αναπτυξιακό περιβάλλον, ώστε να διευκολύνει μεγάλες επενδύσεις κατά προτεραιότητα, αξιοποιώντας τη γη εντός ή πλησίον προστατευόμενων περιοχών, μέσω πολεοδόμησης εκτάσεων εκτός σχεδίου με συγκέντρωση στον παράκτιο και νησιωτικό χώρο.»* (Λιτσάρδου, Δ., 2021)

Η συνύπαρξη του τουρισμού με την προστασία των ευαίσθητων περιοχών μπορεί να επιτευχθεί μέσω κατάλληλου χωρικού σχεδιασμού, ο οποίος πρέπει να υλοποιείται βάσει του προτύπου βιώσιμης ανάπτυξης. Στα πλαίσια αυτά κατά την τελευταία δεκαετία σημειώνεται σημαντική άνοδος στις ειδικές κι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός, ο θαλάσσιος τουρισμός, ο τουρισμός περιπέτειας, ο ορεινός τουρισμός κλπ. *«Ο αειφόρος τουρισμός πρέπει να αναπτύσσεται σε τέτοια κλίμακα ώστε να μην υποβαθμίζει ή να*

¹ Δίκτυο NATURA 2000: <https://ypen.gov.gr/perivallon/viopoikilotita/diktyo-natura-2000/>

μεταβάλλει το περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές) μέσα στο οποίο λειτουργεί.» (Σ. Αυγερινού – Κολώνια, Ι. Σπυρόπουλος και Α. Τουφεγγοπούλου, 2013)

Η αναζήτηση της **αιεφόρου ανάπτυξης** προέκυψε αρχικά ως μια προσπάθεια γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ των περιβαλλοντικών ανησυχιών για τις όλο και περισσότερο εμφανείς οικολογικές συνέπειες των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και των κοινωνικοπολιτικών ανησυχιών για τα ζητήματα ανάπτυξης (Robinson, 2004). Η έννοια της αιεφορίας πρέπει να προηγείται του σχεδιασμού, κι όχι να έπεται αυτού (Κλαμπατσέα Ρ., 2020).

Ο πιο γνωστός και ευρέως διαδεδομένος ορισμός για την αιεφόρο ανάπτυξη μέχρι και σήμερα είναι αυτός της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (World Commission on Environment and Development-WCED) που εμπεριέχεται στην έκθεση Brundtland «Το κοινό μας μέλλον» (Our common future), η οποία δημοσιεύτηκε το 1987. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό «*αιεφόρος ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να συμβιβάζει τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες*» (Σ. Αυγερινού – Κολώνια, Ι. Σπυρόπουλος και Α. Τουφεγγοπούλου, 2013)

Οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν πεδίο εφαρμογής οικοτουρισμού κι ως εκ τούτου «ο οικοτουρισμός μπορεί να αποτελέσει σημαντική ευκαιρία για την ανάπτυξη της υπαίθρου με πολλαπλά οφέλη: συμβολή στην προστασία της φύσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, στήριξη στην τοπική οικονομία και την περιφερειακή ανάπτυξη, συγκράτηση πληθυσμών σε απομακρυσμένες περιοχές, ευαισθητοποίηση του κοινού για την προστασία του περιβάλλοντος κλπ.» (WWF, Ελένη Σβορώνου, Αθήνα 2003)

Φυσικά, ο οικοτουρισμός και κάθε είδους ήπιας τουριστικής ανάπτυξης εντός των προστατευόμενων περιοχών, απαιτεί τον ορθό σχεδιασμό και τη διαχείριση, ειδάλλως δύναται να μετατραπεί σε «δούρειο ίππο» από την αλόγιστη χρήση και τον λανθασμένο σχεδιασμό.

2. ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

2.1 ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ – ΣΤΟΧΟΙ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η οικονομική κρίση, που βιώνει η ελληνική κοινωνία από το 2009, στο πέρασμά της προκάλεσε αλυσιδωτές επιπτώσεις στην οικονομία και στην κοινωνία. Υπό το πρόσχημα της «έκτακτης ανάγκης» και προκειμένου να επέλθει ανάκαμψη της εθνικής οικονομίας, παρατηρήθηκε μια στροφή προς τις επενδύσεις και την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, αφού «ο τουρισμός αποτελεί μια σημαντική πηγή εσόδων για την χώρα μας». *«Το αφήγημα της «έκτακτης» κατάστασης αναπαράγεται, χωρίς επαρκή τεκμηρίωση, προάγοντας την εκπόνηση τοπικών σχεδίων διαφορετικών ταχυτήτων και ενσωμάτωσης ποιοτήτων κοινωνικής συμμετοχής και διαφάνειας.»* (Κλαμπατσέα Ρ., 2021)

Η ανάγκη «ανασχεδιασμού» οδήγησε στην αποδελτίωση των κύριων νομοθετημάτων με χωρική διάσταση με άμεση ή έμμεση αναφορά στη σκοπιμότητά τους ως «αναγκαίας προσαρμογής» στις συνθήκες οικονομικής κρίσης της χώρας και «διευκόλυνσης της ανάπτυξης». Έτσι, ο σχεδιασμός μετατρέπεται ως μέσο διαχείρισης της κρίσης με συστηματική απουσία κάθε κοινωνικής διάστασης, υπό την έννοια της διασφάλισης του δημόσιου (κοινού) οφέλους (Κλαμπατσέα Ρ., 2013).

Υπό το πρίσμα της οικονομικής άνθισης μέσω των επενδυτικών κεφαλαίων και την ανάπτυξη του τουρισμού, δεν θα μπορούσαν να μείνουν «ανεκμετάλλευτες» ακόμα και οι περιοχές ιδιάζουσας σημασίας, οι «ευαίσθητες» περιοχές που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας, όπως είναι οι προστατευόμενες περιοχές του οικολογικού δικτύου NATURA 2000, που αποτελούν κομμάτι δημόσιας γης. Έτσι, λοιπόν, «η επικύρωση διαδικασιών που αγνοούν την επιστημονική και πρωτίστως την κοινωνική διάστασή του σχεδιασμού υπό την πίεση «συνθηκών κρίσης» και η μετατροπή τους σε εργαλείο διαχείρισης της κρίσης ή και υποσχόμενης «ανάπτυξης» δεν μπορεί να έχει τη σύμφωνη γνώμη των «ειδικών». Η κρίση δηλαδή, χρησιμοποιείται ως «δούρειος ίππος» παρά ως η αιτία που οδήγησε σε τέτοιου τύπου χειρισμούς ανάπτυξης του χώρου.» (Κλαμπατσέα Ρ., 2011).

«Παρά το γεγονός ότι η κυρίαρχη πολιτική αλλά και τα ίδια τα νομοθετικά κείμενα επικαλούνται ρητορικά έννοιες όπως η «βιώσιμη ανάπτυξη», η «αιεφορία», η «περιβαλλοντική προστασία», κλπ., διαπιστώνεται σημαντική υποβάθμιση του περιβαλλοντικού και πολεοδομικού κεκτημένου στο όνομα της προσέλκυσης επενδύσεων.» (Βουρεκάς Κ., Τριάντης Λ., 2021)

«Η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά, και το τοπίο αναγνωρίζονται ως σημαντικές πηγές πλούτου και παράγοντες βελτίωσης της ποιότητας ζωής, που βρίσκονται υπό καθεστώς προστασίας με στόχο να διασφαλίζονται οι φυσικές διεργασίες, η αποδοτικότητα των φυσικών πόρων, η ισορροπία και η εξέλιξη των οικοσυστημάτων, καθώς και η ποικιλομορφία, η ιδιαιτερότητα και η μοναδικότητά τους.» (Λιτσάρδου, Δ., 2021)

Οι προστατευόμενες περιοχές εξαιτίας της ευαισθησίας που τις χαρακτηρίζει πρέπει να προστατεύονται κατάλληλα με μια σειρά θεσμικών πλαισίων. Η όλο και αυξανόμενη ελαστικότητα των εν λόγω νόμων και η δημιουργία «τρυπών» προς την υλοποίηση αναπτυξιακών έργων με τη θυσία των περιοχών αυτών στο βωμό της εθνικής οικονομίας κι άλλων συμφερόντων, **αποτελέσει το έναυσμα για την παρούσα διπλωματική εργασία.**

Η **υπόθεση εργασίας**, εστιάζει στις **διαδεδομένες «fast track» επενδύσεις** που έχουν ως στόχο την οικονομική ανάκαμψη και στα νομοθετικά μέτρα και παρεμβάσεις που έχουν ως στόχο την μετατροπή της δημόσιας γης σε επενδυτικά μέσα. Ένα από τα πιο διαδεδομένα σχεδιαστικά «εργαλεία» είναι το ΕΠΣ (Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια). Άλλες μορφές ΕΠΣ αποτελούν τα ΕΣΧΑΣΕ,

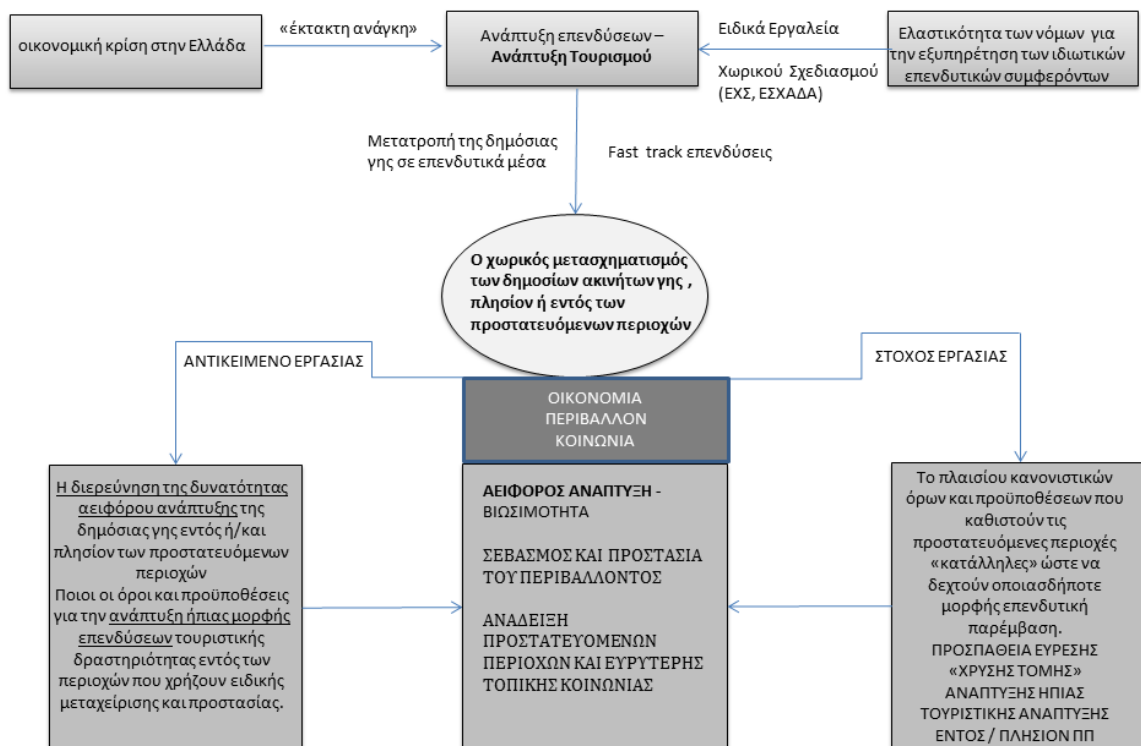
ΕΣΧΑΔΑ, ΠΟΤΑ, μέσω των οποίων επιδιώκεται ο χωρικός μετασχηματισμός των ακινήτων γης (ιδιωτικών ή δημόσιων) προς την ικανοποίηση των ιδιωτικών επενδυτικών συμφερόντων.

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής αποτέλεσε η διερεύνηση της δυνατότητας αιεφόρου ανάπτυξης εντός ή/και πλησίον των προστατευόμενων περιοχών, λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα. Επιπλέον, μέσω της εργασίας θα γίνει προσπάθεια αναζήτησης των όρων και προϋποθέσεων ανάπτυξης ήπιας μορφής επενδύσεων τουριστικής δραστηριότητας εντός των περιοχών που χρήζουν ειδικής μεταχείρισης και προστασίας.

Έτσι, λοιπόν, **βασικός στόχος** της εργασίας αποτελεί η διερεύνηση ενός πλαισίου κανονιστικών όρων και προϋποθέσεων που καθιστούν τις προστατευόμενες περιοχές «κατάλληλες» ώστε να δεχτούν ήπιας μορφής επενδυτική παρέμβαση. Τέλος, θα γίνει μια προσπάθεια προσέγγισης της «χρυσής τομής» ανάπτυξης ήπιας τουριστικής δραστηριότητας εντός των προστατευόμενων περιοχών, που θα οδηγήσουν στην ανάδειξη τους αλλά και της ευρύτερης τοπικής κοινωνίας, με μοναδικό στόχο τον σεβασμό και προστασία της φύσης.

Η **έρευνα** που ακολουθήθηκε για την περάτωση της διπλωματικής εργασίας στηρίχθηκε ως επί το πλείστον σε βιβλιογραφικές αναφορές (δευτερογενείς πηγές) που συνετέλεσαν καθοριστικό ρόλο ώστε να αναπτυχθεί το Μέρος Β' καθώς και η υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής μελέτης του Μέρους Γ'. Επιπλέον, η μελέτη του θεσμικού πλαισίου που αφορά τους δύο κύριους τομείς της εργασίας, την τουριστική δραστηριότητα και τις προστατευόμενες περιοχές, έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξη της παρούσας και στην εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων.

Στο διάγραμμα ροής που ακολουθεί, παρουσιάζεται σχηματικά η πορεία της εργασίας.

ΜΕΡΟΣ Β΄

τουρισμός
VS
προστατευόμενες περιοχές

3. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με το «Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΦΕΚ 128Α/03.07.2008)» που αφορά τον Χωροταξικό Σχεδιασμό Εθνικού Επιπέδου βάσει του οποίου παρέχονται οι γενικές κατευθύνσεις πάνω στις οποίες στηρίζεται ο σχεδιασμός μια χώρας, δίνεται έμφαση στη στρατηγική θέση της Ελλάδας και πως η θέση της αποτελεί εύφορο έδαφος ανάπτυξης του τουρισμού.

Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι «Η θέση της Ελλάδας σε σχέση με τους άξονες των διεθνών θαλασσίων μεταφορών σε συνδυασμό με τη μεγάλη ειδικότητά της στη διεθνή ναυτιλία, της παρέχουν τη δυνατότητα να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως διαμετακομιστικό κέντρο εμπορευματικών μεταφορών, ιδίως εν όψει του γεγονότος ότι το μεταφορικό έργο θα αυξάνει λόγω της παγκοσμιοποίησης και της ραγδαίας αύξησης των εξαγωγών των ασιατικών χωρών προς την Ευρώπη και αλλού. Η συνεχής αύξηση των διεθνών τουριστικών μετακινήσεων σε σταθερή βάση, το άνοιγμα νέων τουριστικών αγορών στην Ασία με μεγάλα πληθυσμιακά μεγέθη και η πύκνωση των διεθνών μεταφορών, συνθέτουν ένα ευνοϊκό πλαίσιο για τη δυναμική ανάπτυξη του ελληνικού τουριστικού τομέα. Για όλα τα παραπάνω, προϋπόθεση είναι η δημιουργία στη χώρα μας των αναγκαίων υποδομών σε λιμάνια, αεροδρόμια και μεγάλους οδικούς άξονες.»

Στο άρθρο 7, ο τουρισμός αναφέρεται ως μία εκ των κύριων παραγωγικών τομέων της οικονομίας και βασικός στόχος αποτελεί η «Διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας και των αποτελεσμάτων της σε νέες περιοχές και προώθηση της ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.» Επιπλέον, «η περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος και η εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των πόρων.»

Μελετώντας και το **Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (ΦΕΚ 1138/11.06.2009)** αναφέρει για τον τουρισμό στην Ελλάδα ότι «Η τουριστική δραστηριότητα διογκώνεται ραγδαία ως οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο σε παγκόσμιο επίπεδο, με ρυθμούς άνω του 6% ετησίως που αναμένεται να συνεχισθούν μεσοπρόθεσμα και αποκτά νέα ποιοτικά χαρακτηριστικά, υπό το καθεστώς ενός διαρκώς εντεινόμενου διεθνούς ανταγωνισμού.»

3.1 Στατιστικά Στοιχεία Τουριστικής Δραστηριότητας στην Ελλάδα

Η Ελλάδα αποτελεί έναν δημοφιλή τουριστικό προορισμό λόγω της εκτεταμένης ακτογραμμής και των πολυάριθμων νησιών της. Η ανάπτυξη του τουρισμού φαίνεται και από την αύξηση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων κυρίως στα νησιά. Στο κεφάλαιο αυτό, γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης δεδομένων που αφορούν τον αριθμό των ξενοδοχείων και των κλινών για την Ελλάδα, τον αριθμό των ατόμων που απασχολούνται στον τομέα του τουρισμού και τη συνολική συμμετοχή του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας. Επιπλέον, φαίνονται οι αεροπορικές αφίξεις για τα έτη 2017, 2018, 2019, 2020 και 2021 και ο αριθμός των επιβατών διεθνών αεροπορικών αφίξεων το χρονικό

διάστημα 2014 έως και 2021. Τα δεδομένα πάρθηκαν από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) και το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ).

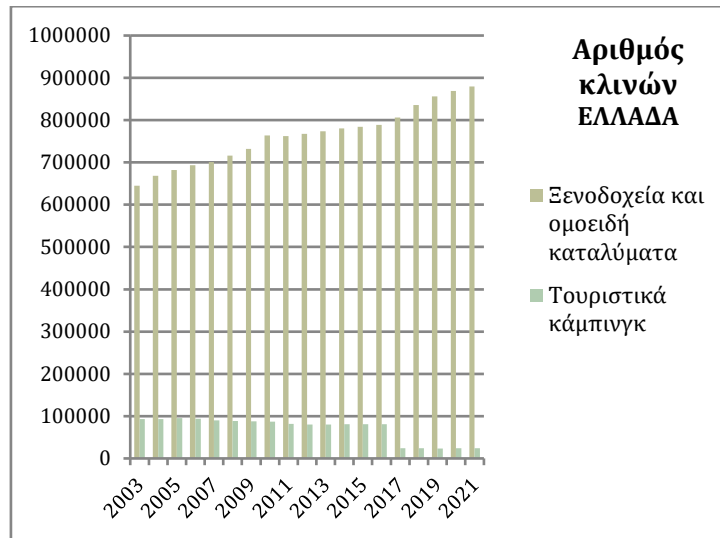
Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 1, ο αριθμός των καταλυμάτων και των κλινών για τα ξενοδοχεία και τα ομοειδή καταλύματα παρουσιάζει μια συνεχόμενη αύξηση. Το 2003 ο αριθμός των ξενοδοχειακών κλινών ήταν 644898, το 2013 το αντίστοιχο νούμερο ήταν 773445, και αυτό μεταφράζεται σε μια αύξηση της τάξης των 19,93%. Το 2021 οι κλίνες ανέρχονταν στις 879255 με το αντίστοιχο ποσοστό αύξησης να ανέρχεται στο +36,34% σε σχέση με το έτος 2003 και +13,68% σε σχέση με το 2013. Αντίθετα, ο αριθμός καταλυμάτων των τουριστικών κάμπινγκ παρουσίαζε μια μικρή μείωση μέχρι και το 2015 και μια μικρή αύξηση μέχρι το 2021. Πτωτική πορεία παρουσιάζει και ο αριθμός των κλινών στα τουριστικά κάμπινγκ, που το 2003 ανέρχονταν σε 93055 ενώ το 2021 οι κλίνες μετρήθηκαν σε 24120 κι αυτό μεταφράζεται σε ποσοστό -74,08%! Σχηματικά όσα φαίνονται στο Πίνακα 1, παρουσιάζεται και στο Διάγραμμα 1.

ΕΛΛΑΔΑ	Αριθμός καταλυμάτων ²			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
2003	8689	352	9041	644898	93055	737953
2004	8899	331	9230	668271	92677	760948
2005	9036	341	9377	682050	95560	777610
2006	9111	333	9444	693252	93639	786891
2007	9207	324	9531	700933	90023	790956
2008	9385	321	9706	715857	88572	804429
2009	9559	319	9878	732279	87892	820171
2010	9732	314	10046	763407	86958	850365
2011	9621	299	9920	761964	81549	843513
2012	9661	294	9955	767756	80339	848095
2013	9677	297	9974	773445	80015	853460
2014	9745	299	10044	780721	81163	861884
2015	9757	297	10054	784315	80738	865053
2016	9730	300	10030	788553	81101	869654
2017	9783	300	10083	806045	24063	830108
2018	9873	298	10171	835773	23795	859568
2019	9971	297	10268	856347	23626	879973
2020	10052	305	10357	869250	24482	893732
2021	10098	303	10401	879255	24120	903375

Πίνακας 1: Σύνολο των καταλυμάτων και κλινών για την Ελλάδα.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία Επεξεργασία)

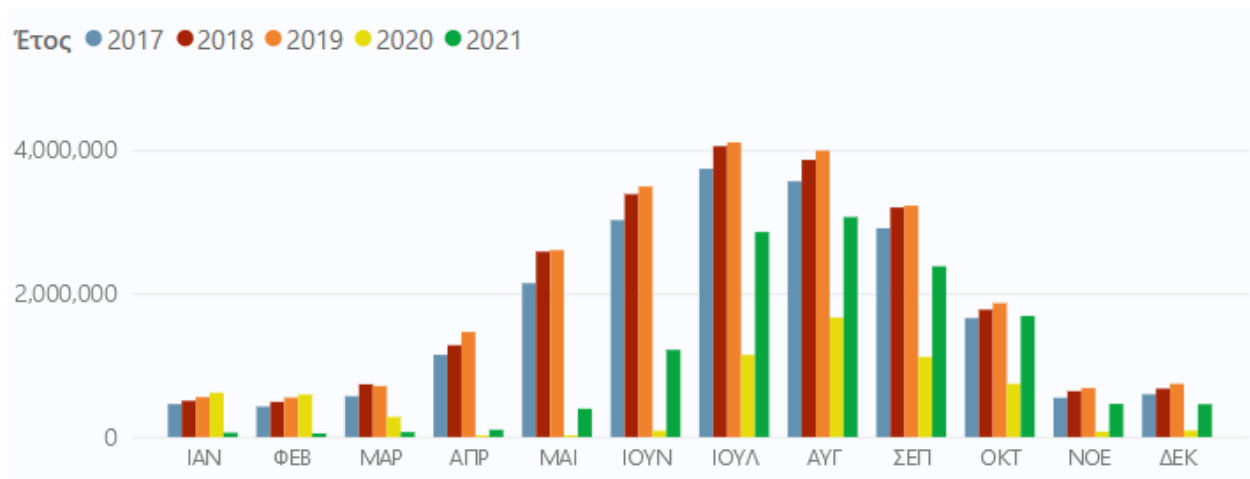
² Hotels, Apartments, Serviced Apartments, Villas, Rooms to let, Hostel και μερικά σκάφη

Διάγραμμα 1 : Αριθμός κλινών για τα ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα και τα τουριστικά κάμπινγκ για τα έτη 2003 έως και 2021.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. και INSETE Intelligence (για τα ενοικιαζόμενα δωμάτια) (Ιδία Επεξεργασία)

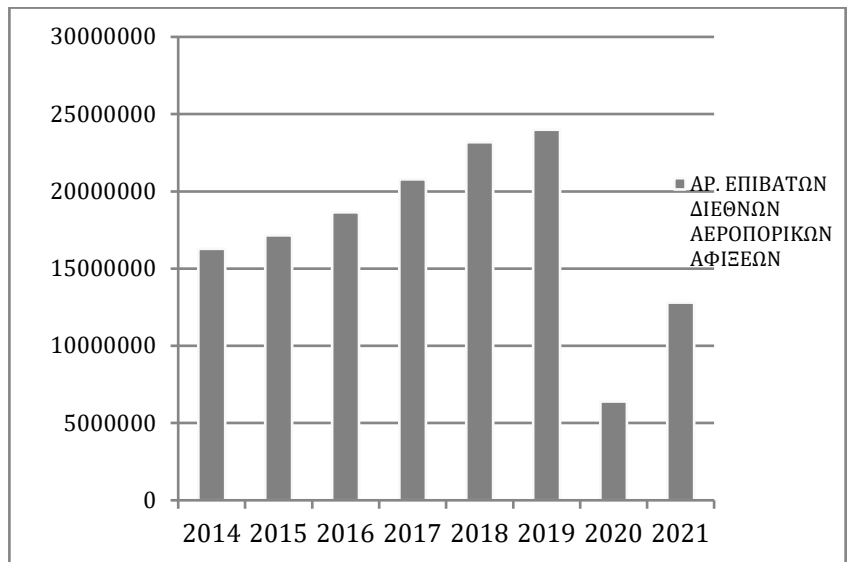
Στην Εικόνα 1 παρουσιάζονται οι αεροπορικές πτήσεις για τα έτη 2017 έως και 2021 σύμφωνα με το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ), με τις μεγαλύτερες τιμές να σημειώνονται τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο. Το έτος 2019 πραγματοποιήθηκαν οι περισσότερες αεροπορικές αφίξεις, ενώ το 2020 υπήρξε μια κατακόρυφη πτώση. Αυτό γίνεται εμφανές και στον Πίνακα 2 που ο αριθμός των επιβατών διεθνών αεροπορικών αφίξεων παρουσιάζει μια σημαντική αύξηση μέχρι και το 2019, ενώ το 2020 υπήρξε μια κατακόρυφη πτώση, αποτέλεσμα της πανδημίας COVID - 19. Το 2021 παρατηρήθηκε μια αύξηση (σχεδόν διπλάσια), ωστόσο η τιμή ήταν σε χαμηλό επίπεδο σε σχέση με τα προηγούμενα έτη.

Εικόνα 1: Αριθμός αεροπορικών αφίξεων για τα έτη 2017, 2018, 2019, 2020 και 2021 ανά μήνα.

Πηγή: INSETE Intelligence

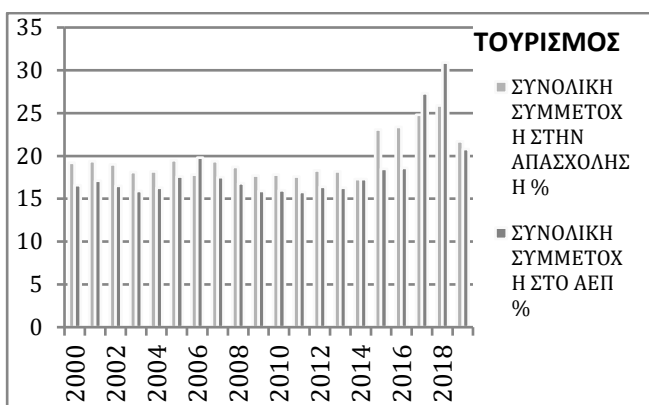
ΕΤΟΣ	ΑΡ. ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ
2014	16286717
2015	17160024
2016	18634235
2017	20778205
2018	23185366
2019	23995165
2020	6404898
2021	12800092

Πίνακας 2 & Διάγραμμα 2: Αριθμός επιβατών διεθνών αεροπορικών αφίξεων για τα έτη 2014 έως και 2021.

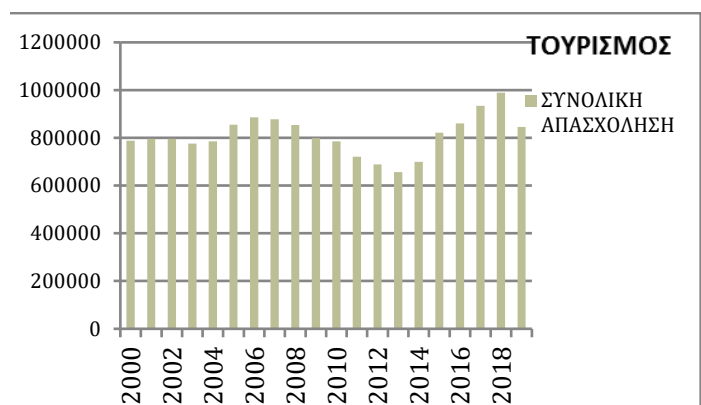
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία Επεξεργασία)

Παρατηρώντας και τα αντίστοιχα ποσοστά συνολικής συμμετοχής στο ΑΕΠ για τον Τουρισμό, βάσει στατιστικών της SETE, η τιμή αυξάνεται σημαντικά από το 2014 (Διάγραμμα 4). Στο Διάγραμμα 4 φαίνεται σε ποσοστό η πορεία της συνολικής συμμετοχής στην απασχόληση και στο ΑΕΠ της χώρας όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού ενώ στο Διάγραμμα 5 η συνολική απασχόληση στον κλάδο. Παρατηρείται μια κατακόρυφη αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην απασχόληση τα έτη 2017 και 2018, που καταγράφεται το μεγαλύτερο ποσοστό (25,9%), γεγονός που δείχνει την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας και άρα και τη μεγάλη ζήτηση για προσωπικό απασχόλησης σε αυτόν τον κλάδο. Πτωτική πορεία παρατηρήθηκε τα έτη 2008 έως και 2011. Τέλος, όσον αφορά τη συμμετοχή του τουρισμού στο ΑΕΠ, παρατηρήθηκε η χαμηλότερη τιμή το έτος 2011 με ποσοστό 15,8% ενώ έκτοτε παρουσιάζει μια αυξανόμενη πορεία με το ποσοστό να φτάνει στην υψηλότερη τιμή (30,9%) το έτος 2018.

Διάγραμμα 3: Ποσοστό συνολικής συμμετοχής στην απασχόληση και στο ΑΕΠ, για τα έτη 2000-2019.

Πηγή: SETE (Ιδία επεξεργασία)

Διάγραμμα 4: Συνολική απασχόληση στον τομέα του τουρισμού για τα έτη 2000-2018.

Πηγή: SETE (Ιδία επεξεργασία)

3.2 Ειδικές κι Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού

Ο τουρισμός που αρχικά ήταν συνυφασμένος με τον μαζικό τουρισμό, ήταν άμεσα συνδεδεμένος με την εποχικότητα, με την ύπαρξη «κενής τουριστικής περιόδου». Η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού επήλθε στα πλαίσια της επέκτασης της τουριστικής περιόδου σε όλη τη διάρκεια του έτους³.

Ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελεί μια ειδική μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται υπό το πρίσμα της βιώσιμης και ισόρροπης ανάπτυξης με σεβασμό προς το περιβάλλον, με σκοπό τη δημιουργία θετικών κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές δυνατότητες ανάπτυξης αυτής της μορφής τουρισμού, ωστόσο, η προσκόλληση με τον μαζικό τουρισμό αποτελεί τροχοπέδη. Στον Ελλαδικό χώρο, αναβιώνουν ορισμένες ειδικές μορφές εναλλακτικού τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο ορειβατικός αλλά και ο περιπατητικός τουρισμός (Καλλιαμπέτσου Σ., 2021).

Τα κύρια χαρακτηριστικά των μορφών εναλλακτικού τουρισμού είναι η μικρής κλίμακας ανάπτυξη (ελεγχόμενη και ρυθμιζόμενη), η ποικιλία δραστηριοτήτων και η έμφαση στην απόκτηση εμπειριών για τις τοπικές κουλτούρες και στην διατήρηση των παραδοσιακών αξιών (Κομίλης, 2001).

Οι Smith, V. L., & Eadington, W. R. (1992), θεωρούν ότι «ο εναλλακτικός τουρισμός περιλαμβάνει μορφές τουρισμού οι οποίες όχι μόνο δεν αντιβαίνουν σε ευρύτερες κοινωνικές και κοινοτικές αξίες, καθώς και αξίες για τη φύση, αλλά παρέχουν στους υποδοχείς και στους τουρίστες την ευκαιρία μιας θετικής και αξίας λόγου ανάδρασης καθώς και κοινών εμπειριών».

3.2.1 Παράκτιος και Θαλάσσιος Τουρισμός

Η θάλασσα και οι παραλίες της Ελλάδας καθιστούν τον θαλάσσιο τουρισμό μία δραστηριότητα πολύ δημοφιλή στην χώρα μας, τόσο για τους μόνιμους κατοίκους όσο και για τους ξένους επισκέπτες και πραγματοποιείται κυρίως με σκάφος αναψυχής ή κρουαζιερόπλοιο. Υπηρεσίες θαλάσσιου τουρισμού, είναι οι υπηρεσίες που σχετίζονται με θαλάσσια ταξίδια για περιήγηση, για αναψυχή ή ναυταθλητισμό καθιστώντας τις νησιωτικές και παράκτιες περιοχές, σημαντικούς προορισμούς αναψυχής.

Η εθνική οικονομία επηρεάζεται σημαντικά από αυτήν την μορφή τουρισμού, καθιστώντας τον θαλάσσιο τουρισμό μία από τις κύριες δραστηριότητες των περιοχών αυτών. Το 51% των διαθέσιμων ξενοδοχειακών κλινών σε όλη την Ευρώπη βρίσκεται σε παράκτιες περιοχές. (Ανδρέας Κουβαράς, 2017).

Βάσει του άρθρου 12, του Ν. 4582/2018 «θαλάσσιος τουρισμός είναι το σύνολο των οργανωμένων τουριστικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων αναψυχής και ψυχαγωγίας που παρέχονται στο θαλάσσιο χώρο και τις ακτές του τουριστικού προορισμού και αποτελεί μία από τις δυναμικά αναπτυσσόμενες μορφές τουρισμού.»

Ο θαλάσσιος τουρισμός διακρίνεται ιδίως σε τουρισμό κρουαζιέρας, τουρισμό γιώτινγκ, θαλάσσιες και παράκτιες δραστηριότητες αναψυχής, καταδυτικό τουρισμό αναψυχής.

1. Τουρισμός κρουαζιέρας είναι το θαλάσσιο ταξίδι αναψυχής με προγραμματισμένη διαδρομή και στάσεις σε λιμάνια που πραγματοποιείται με πλοία κρουαζιέρας, κατά το οποίο οι επισκέπτες τουρίστες επισκέπτονται σε ένα ταξίδι πολλούς και διαφορετικούς προορισμούς τουριστικού, πολιτιστικού και

³ <https://mintour.gov.gr>

ιστορικού ενδιαφέροντος και έχουν τη δυνατότητα επιπλέον να επιλέξουν προσφερόμενα πακέτα εκδρομών και αυθεντικών εμπειριών στον ίδιο τον προορισμό, ώστε να ανακαλύψουν την ιδιαίτερη πολιτιστική κληρονομιά, τα αξιοθέατα, τους ιστορικούς χώρους, τα τοπικά έθιμα και τις παραδόσεις, καθώς και να αποκτήσουν αυθεντικές εμπειρίες που συνδέονται με τη γαστρονομία, τη διασκέδαση, τις τοπικές αγορές, την ψυχαγωγία και το σύγχρονο πολιτισμό.

2. Τουρισμός Γιώτινγκ (Yachting) είναι η θαλάσσια περιήγηση για λόγους αναψυχής με χρήση ιδιόκτητων ή εκμισθωμένων πλοίων, ιστιοφόρων, θαλαμηγών ή ταχύπλων σκαφών, με πλήρωμα ή άνευ πληρώματος, περιήγηση η οποία περιλαμβάνει υπηρεσίες διαμονής και εστίασης και κατά την οποία οι επισκέπτες-τουρίστες έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάσουν και να επιλέξουν τη δική τους διαδρομή με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως η ιδιωτικότητα, και η προσέγγιση παραλιών απομακρυσμένων ή προσβάσιμων μόνο δια θαλάσσης, να προσεγγίσουν σε αγκυροβόλια, τουριστικά καταφύγια και μαρίνες προκειμένου να γνωρίσουν τους προορισμούς που επιθυμούν, να διαμορφώσουν το δικό τους πρόγραμμα, να επισκεφθούν τα αξιοθέατα, να δοκιμάσουν τοπικές γεύσεις και προϊόντα, να διασκεδάσουν και να ψυχαγωγηθούν.

3. Θαλάσσιες και παράκτιες δραστηριότητες αναψυχής είναι δραστηριότητες οι οποίες ασκούνται στο θαλάσσιο χώρο και περιγράφονται ως «τουρισμός παραλίας» περιλαμβάνουν δε ιδίως κολύμβηση, θαλάσσια παιχνίδια ατομικά και ομαδικά, θαλάσσιο σκι, ιστιοσανίδα, αλεξίπτωτο θαλάσσης και παράκτιες θαλάσσιες εκδρομές, ή ασκούνται στον παράκτιο χώρο και περιλαμβάνουν ιδίως πετοσφαίριση άμμου (beach volley), ρακέτες, τένις παραλίας (beach tennis), ποδόσφαιρο στην άμμο (beach soccer) και ηλιοθεραπεία.

4. Καταδυτικός τουρισμός αναψυχής είναι η υποβρύχια περιήγηση σε προστατευμένους υποθαλάσσιους χώρους, καταδυτικά πάρκα και υποβρύχια μουσεία, που επιλέγουν οι επισκέπτες-τουρίστες συνδυάζοντας τις διακοπές τους με ατομικές ή οργανωμένες καταδύσεις με συγκεκριμένο εξοπλισμό και τεχνικές, καθώς και η εκμάθηση ή η καθοδήγηση κατάδυσης με σκοπό την εξερεύνηση του υποβρύχιου βυθού με τους ζώντες οργανισμούς και την υποθαλάσσια γεωμορφολογία του για λόγους αναψυχής, άσκησης και απόκτησης γνώσεων και εμπειριών.»

Το 1934, με την ίδρυση του Ναυτικού Ομίλου Αθηνών (NOA), που μετονομάστηκε σε Βασιλικό Ναυτικό Όμιλο Ελλάδος (BNOE), και στη συνέχεια σε Ναυτικό Όμιλο Ελλάδος (NOE), είχε ξεκινήσει η προβολή της ελληνικής θαλάσσιας ομορφιάς. Συγκεκριμένα, ο NOE είχε αναλάβει, χωρίς καμία κρατική επιχορήγηση, την προβολή του Ελληνικού yachting, μέσα από διεθνείς οργανώσεις και ιστιοπλοϊκούς αγώνες. Σύμφωνα με τον κ. Παγώνη, - τ. Προϊστάμενο Θαλάσσιου Τουρισμού ⁴ «Η συνέχιση της δυναμικής αυτής για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού ήρθε προς το τέλος της δεκαετίας του 1950 στον ΕΟΤ που παράλληλα με την εμπειρία του NOE επρόκειτο να παίξει πρωταρχικό ρόλο για την ανάπτυξη της μορφής αυτής του τουρισμού και της Εθνικής Οικονομίας»... «Σήμερα διαθέτουμε σοβαρή υποδομή σε λιμενικές εγκαταστάσεις και οργάνωση όλων των υπηρεσιών ξηράς που υποστηρίζουν τα κρουαζιερόπλοια και τις κρουαζιέρες, αν λάβει κανείς υπόψη του ότι υποδεχόμεθα κρουαζιερόπλοια τεραστίων διαστάσεων που μεταφέρει το καθένα 3,500 και 4.500 επιβάτες.»

Αξίζει να σημειωθεί ότι μορφές θαλάσσιου τουρισμού αποτελούν ο αλιευτικός τουρισμός, ο θαλάσσιος πολιτιστικός τουρισμός (π.χ. ναυτικά μουσεία) και ο θαλάσσιος αθλητικός τουρισμός με αγώνες σκαφών. Στην Ελλάδα οι πιο γνωστές μορφές θαλάσσιου τουρισμού αποτελούν οι κρουαζιέρες, η ιδιωτική θαλάσσια περιήγηση και η παράκτια τουριστική ναυτιλία (Ανδρέας Κουβαράς, 2017).

⁴ Νίκος Παγώνης, Πλοίαρχος - τα .Προϊστάμενος Θαλάσσιου Τουρισμού ΕΟΤ

3.2.2 Τουρισμός Υπαίθρου

Βάσει του αρθ. 4 του Ν. 4582/2018 (κεφάλαιο Β'), «Τουρισμός υπαίθρου είναι η κάθε ειδική μορφή τουρισμού που παρέχει διακοπές αυθεντικών εμπειριών στους επισκέπτες – τουρίστες οι οποίοι έρχονται σε επαφή με τη φύση και τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, καθώς και με σύγχρονες επιχειρηματικές δραστηριότητες αναψυχής, οι οποίες αναπτύσσονται με σεβασμό στο περιβάλλον και στα ιδιαίτερα πολιτισμικά στοιχεία του κάθε τόπου και συμβάλλουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και στην οικονομική ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών.»

Ο τουρισμός υπαίθρου διακρίνεται σε αγροτουρισμό, οινοτουρισμό, οικοτουρισμό – πράσινο τουρισμό, περιηγητικές διαδρομές – πεζοπορία, γεωτουρισμό και αλιευτικό τουρισμό (Ν. 4582/2018):

Ο αγροτουρισμός αφορά την παροχή υπηρεσιών υποδοχής, φιλοξενίας κι εστίασης, σε αγροκτήματα. Ως αγρόκτημα νοείται ο λειτουργικά ενοποιημένος χώρος με αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Οι δραστηριότητες που προσφέρονται από την αγροτουριστική επιχείρηση συνδέονται με υπηρεσίες επίδειξης, ενημέρωσης, παρακολούθησης δραστηριοτήτων αγροτικής παραγωγής με παράλληλη προστασία και ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς αγροτικού τοπίου. Παρόμοια περίπτωση με τον αγροτουρισμό αποτελεί και ο οινοτουρισμός με τη διαφορά ότι η παροχή υπηρεσιών υποδοχής, ξενάγησης, φιλοξενίας και εστίασης λαμβάνουν χώρα σε λειτουργικά ενοποιημένους χώρους με οινοποιητικές ή και οινοπαραγωγικές εγκαταστάσεις (αμπελώνες).

Περιηγητικές διαδρομές – πεζοπορία είναι η ειδικότερη μορφή τουρισμού υπαίθρου που αναπτύσσεται σε ορειβατικά – πεζοπορικά μονοπάτια, με στόχο τη γνωριμία με τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του κάθε τόπου, την προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για την προστασία του. Γεωτουρισμός είναι μια μορφή βιώσιμου τουρισμού υπαίθρου, η οποία βασίζεται στο γεωλογικό και γεωμορφολογικό χαρακτηρισμό των γεωτόπων τουριστικών προορισμών, στη γεωδιατήρηση και την ερμηνεία του αβιοτικού περιβάλλοντος. Μέσω αυτής της μορφής εναλλακτικού τουρισμού, προωθείται εκτός των άλλων και η διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος με βιώσιμο τρόπο. Στα πλαίσια του αλιευτικού τουρισμού παρέχονται υπηρεσίες συνδεδεμένες με την αλιεία, τη σπογγαλιεία, την υδατοκαλλιέργεια.

Τέλος, ο οικοτουρισμός – πράσινο τουρισμός αποτελεί ένα ταξίδι στη φύση το οποίο συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αειφόρο ανάπτυξη. Είναι η ειδικότερη μορφή τουρισμού υπαίθρου, στον οποίο οι δραστηριότητες των τουριστών πραγματοποιούνται στο φυσικό περιβάλλον, χωρίς να βλάπτουν ή να οχλούν τα ενδιαφέροντα των φυτικών και ζωικών ειδών. Αποτελεί τη μορφή τουρισμού που έχει αναπτυχθεί χρησιμοποιώντας τους πόρους του φυσικού περιβάλλοντος, όπως τα βουνά, τις λιμνοθάλασσες, τις λίμνες, τοπία με πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Σε αντίθεση με τον μαζικό τουρισμό, στόχος του οικοτουρισμού είναι η παροχή τουριστικών δραστηριοτήτων χαμηλής οχλήσεως και μικρής κλίμακας. Ως κυρίαρχα αξιοθέατα των οικοτουριστών αποτελούν η χλωρίδα, η πανίδα και η πολιτιστική κληρονομιά.

Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στα πλαίσια του οικοτουρισμού λαμβάνουν χώρα στη φύση και κυρίως σε περιοχές οικολογικού ενδιαφέροντος, αναγνωρισμένης οικολογικής αξίας, όπως τα Εθνικά Πάρκα, οι υγρότοποι Ramsar, οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 και λοιπές προστατευόμενες περιοχές. Η περιήγηση, πεζοπορία, παρατήρηση και φωτογράφιση των οικοσυστημάτων και άλλες δραστηριότητες αναψυχής που διοργανώνονται στο φυσικό περιβάλλον, εμπεριέχουν το στοιχείο της περιπέτειας, ενώ παράλληλα δεν διαταράσσουν την περιβαλλοντική ισορροπία της περιοχής.

3.2.3 Τουρισμός Περιπέτειας

Ο τουρισμός περιπέτειας περιλαμβάνει ένα εύρος δραστηριοτήτων (αθλητικών ή περιηγητικών) ήπιας, έντονης και ακραίας περιπέτειας που λαμβάνουν χώρα σε ένα ασυνήθιστο, απομακρυσμένο εξωτικό προορισμό κι εμπεριέχουν έναν βαθμό επικινδυνότητας με στόχο οι τουρίστες να βιώσουν και να απολαύσουν αυθεντικές εμπειρίες. Κίνητρο ανάπτυξης του συγκεκριμένου είδους εναλλακτικού τουρισμού είναι η επέκταση της τουριστικής περιόδου, η προσέλκυση τουριστών υψηλών, κυρίως, εισοδημάτων κι ενίσχυση της τοπικής κοινωνίας μιας κι ως επί το πλείστον οι δραστηριότητες πραγματοποιούνται στην ύπαιθρο.

Εντός των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στον τουρισμό περιπέτειας, ανήκουν η ήπιας, η έντονης και ακραίας περιπέτειας μορφής δραστηριότητες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν η παρατήρηση της φύσης και άγριας πανίδας (πουλιών, κητωδών κλπ), η τοξοβολία, το τρέξιμο, η κολύμβηση, η ορειβασία, το κάμπινγκ, η ιππασία, η κωπηλασία. Στις έντονες δραστηριότητες περιλαμβάνονται η κατάβαση και πλεύση σε ποταμό με σανίδα, με καγιάκ ή κανό, κατάβαση ορμητικών ποταμών, δραστηριότητες που υλοποιούνται τους χειμερινούς μήνες όπως το ski, έλκηθρο, snowboard, επίσης η αναρρίχηση, καταρρίχηση, ποδηλασία βουνού, διαδρομές με οχήματα 4x4 (safari). Τέλος, η κατάδυση από βράχο (cliff diving), οι δραστηριότητες εναέριας περιπέτειας, όπως ελεύθερη πτώση (sky diving), ελεγχόμενη πτώση με ελαστικό σχοινί (bungee jumping), ελεγχόμενη πτήση με αιωρόπτερο (paragliding), αλεξίπτωτο πλαγιάς (parapente), περιλαμβάνονται στις έντονες μορφές δραστηριότητας εναλλακτικού τουρισμού, οι οποίες θα πρέπει να πραγματοποιούνται από έμπειρους τουρίστες και με κατάλληλο εξοπλισμό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρόλο που οι παραπάνω δραστηριότητες απαγορεύονται σε προστατευόμενες περιοχές (Εθνικά Πάρκα, περιοχές που ανήκουν στο δίκτυο Natura 2000 κλπ.) καθώς ενεδρεύουν τον κίνδυνο όχλησης στα ευαίσθητα οικοσυστήματα, ο τουρισμός περιπέτειας δύναται να συνδυαστεί με άλλες μορφές τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός, ο θαλάσσιος τουρισμός, ο αγροτουρισμός.

3.2.4 Άλλες Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού

Άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού που προσελκύουν τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα με μια σύντομη περιγραφή κάθε μιας (Πίνακας 3).

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	οργάνωση και συμμετοχή σε συνέδρια, σεμινάρια και εκθέσεις
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	επίσκεψη σε βυζαντινά μνημεία, εκκλησίες, μοναστήρια κλπ.
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	εκμάθηση κουλτούρας και του πολιτισμού διαφόρων περιοχών
ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ξεκούραση, αναζωογόνηση σώματος και ψυχής, θεραπεία άγχους, φυσικοθεραπεία, ομορφιά, χαλάρωση, διατροφή κλπ.
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ	συμμετοχή (ενεργητική ή/και παθητική) σε αθλητικές εκδηλώσεις
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	η εκμάθηση των νέων κυρίως (απόκτηση νέων εμπειριών, ειδικών γνώσεων κλπ)
ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	αναπτύσσεται κατά τη διάρκεια του χειμώνα
ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΟΣ / ΓΕΩΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	πραγματοποιείται σε περιοχές με μεταλλευτική δραστηριότητα
ΑΣΤΙΚΗ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ	εξερεύνηση αγνώστων πτυχών της ζωής των πόλεων

Πίνακας 3: Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού και τα κύρια χαρακτηριστικά τους.

Πηγή: Ν. 4582/2018 | Ιδία επεξεργασία

4. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Σύμφωνα με τον ορισμό που έχει δώσει η Διεθνής Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN), ως προστατευόμενες περιοχές εννοούμε: «Μια χερσαία και/ή θαλάσσια έκταση, αφιερωμένη στην προστασία και διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και των φυσικών και συναφών πολιτιστικών πόρων, η οποία υπόκειται σε διαχείριση με νομικά μέσα ή άλλους αποτελεσματικούς τρόπους».

Στη χώρα μας ιδρύθηκαν διάφορες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν ενταχθεί σε ένα Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών, το Δίκτυο NATURA 2000.

Το δίκτυο αυτό βασίζεται σε δύο Κοινοτικές Οδηγίες, την **92/43/ΕΟΚ** για την προστασία των οικοτόπων και την **79/409/ΕΟΚ** για τα πουλιά.

Ισχύον θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα

Στις 2 Απριλίου 1979, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υιοθέτησε την **Οδηγία 79/409/ΕΟΚ** «περί της διατηρήσεως των άγριων πτηνών», γνωστή και ως «Οδηγία για τα πτηνά», βάσει της οποίας καθορίζονται οι κατευθύνσεις προστασίας της ορνιθοπανίδας, αλλά και οι υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία τους. Σύμφωνα με το άρθρο 4, λοιπόν, στην παράγραφο 1 αναφέρεται ότι «**Τα κράτη μέλη κατατάσσουν κυρίως σε ζώνες ειδικής προστασίας τα εδάφη τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των ειδών αυτών στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία έχει εφαρμογή η παρούσα οδηγία.**». Σύμφωνα με τον Ν. 3937/2011(ΦΕΚ Α 60/31.3.2011) και το αρθ. 2, παρ. 6. «**Ζώνη Ειδικής Προστασίας: Περιοχή προστασίας με βάση την Οδηγία 2009/147/ΕΚ, η οποία περιλαμβάνεται στο δίκτυο Natura 2000 σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.**».

Επιπλέον, στις 21 Μαΐου 1992, συνετάχθη σχετική ΟΔΗΓΙΑ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (**92/43/ΕΟΚ**), βάσει της οποίας και «**προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποκατάσταση ή η διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος σε ικανοποιητικό επίπεδο, πρέπει να χαρακτηριστούν ειδικές ζώνες διατήρησης ώστε να υλοποιηθεί ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο, σύμφωνα με ένα καθορισμένο χρονοδιάγραμμα.**».

Στη χώρα μας έχουν θεσπιστεί μια σειρά από νόμους που στοχεύουν στην προστασία των προστατευόμενων περιοχών. Οι σημαντικότεροι είναι ο **Ν. 1650/1986**, ΦΕΚ Α-160/16-10-1986, «Για την προστασία του περιβάλλοντος». Βάσει του άρθρου 1 είναι «**Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και η καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, έτσι ώστε ο άνθρωπος, ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και να ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Η προστασία του περιβάλλοντος, θεμελιώδες και αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής και αναπτυξιακής διαδικασίας και πολιτικής, υλοποιείται κύρια μέσα από το δημοκρατικό προγραμματισμό.**»

Εν συνεχεία, με τον **N.3937/2011**, ΦΕΚ Α 60/31.3.2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», «Σκοπός των ρυθμίσεων είναι η αειφόρος διαχείριση και αποτελεσματική διατήρηση της βιοποικιλότητας, ως πολύτιμου, αναντικατάστατου και σπουδαίας σημασίας εθνικού κεφαλαίου.», βάσει του άρθρου 1 του παρόντος.

Με τον **N.4519/2018**, ΦΕΚ Α' 25/20.02.2018 «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις.», θεσπίζονται φορείς διαχείρισης «που έχουν ως σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση των περιοχών, στοιχείων και συνόλων της φύσης και του τοπίου».

Εν συνεχεία, βάσει του **Π.Δ. 59/2018**, άρθρα 14α έως και 14δ, ορίζονται οι χρήσεις γης για τη Ζώνη Απόλυτης Προστασίας της φύσης, Ζώνη Προστασίας της φύσης, για τη Ζώνη Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών και Ζώνη Βιώσιμης Διαχείρισης Φυσικών Πόρων, αντίστοιχα.

Τέλος, ο πρόσφατος **νόμος 4685/2020** (ΦΕΚ 92/Α/7-5-2020) «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις.», περιέχει όλες τις μεταρρυθμίσεις στη περιβαλλοντική νομοθεσία.

Φορείς Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα

Βάσει του **N. 4519/2018** θεσπίζονται οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΦΔΠΠ). Σύμφωνα με το άρθρο 1 «Είναι τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) του άρθρου 2, που έχουν ως σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση των περιοχών, στοιχείων και συνόλων της φύσης και του τοπίου των άρθρων 18, 19 και 21 του ν. 1650/1986 (Α' 160), σύμφωνα με το άρθρο 4 του παρόντος. Οι ΦΔΠΠ είναι κοινωφελή Ν.Π.Ι.Δ. και δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα.» Οι ΦΔΠΠ εποπτεύονται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Οι ενεργοί φορείς κατά τον νόμο είναι 28.

Οι αρμοδιότητες ορίζονται βάσει του άρθρου 4. «1. Στην αρμοδιότητα των ΦΔΠΠ ανήκει: α) η παροχή στοιχείων και αιτιολογημένης γνωμοδότησης κατά τη διαδικασία κατάρτισης των **σχεδίων διαχείρισης** και στη συνέχεια η εφαρμογή, παρακολούθηση, αξιολόγηση και επικαιροποίηση των σχεδίων διαχείρισης για την αειφορική διαχείριση και προστασία του φυσικού κεφαλαίου του δικτύου Natura 2000, σύμφωνα με τις κοινές υπουργικές αποφάσεις 3318/3028/11.12.1998 (Β' 1289), 14849/853/Ε103/4.4.2008 (Β' 645), 37338/1807 /Ε103/ 1.9.2010 (Β' 1495) και 8353/276/Ε103/17.2.2012 (Β' 415), που ενσωμάτωσαν αντίστοιχα τις Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους και 2009/147/ΕΚ για τα άγρια πτηνά, β) η κατάρτιση ετήσιας έκθεσης για την προστατευόμενη περιοχή, με προτεραιότητα στην κατάσταση διατήρησης των προστατευτέων αντικειμένων και στα αποτελέσματα από την εφαρμογή των δράσεων που προβλέπονται στα σχέδια διαχείρισης.» Στις αρμοδιότητές τους ορίζονται η ανεύρεση, διασφάλιση και αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων, η κατάρτιση μελετών και η διεξαγωγή ερευνών, η μέριμνα για τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία δεδομένων και περιβαλλοντικών στοιχείων, η παροχή αιτιολογημένων γνωμοδοτήσεων κατά τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων και των δραστηριοτήτων, η διαβούλευση με την τοπική κοινωνία, τους παραγωγικούς φορείς και κάθε άλλον εμπλεκόμενο κατά περίπτωση φορέα, εντός των περιοχών ευθύνης τους, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού, η διοργάνωση και συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης και

επιμόρφωσης, η υποστήριξη οικοτουριστικών προγραμμάτων και δράσεων ανάδειξης και προώθησης τοπικών προϊόντων του πρωτογενούς τομέα σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς. (πιο αναλυτικά οι αρμοδιότητες στο άρθρο 4 του παρόντος νόμου). Βάσει του άρθ. 5, οι ΦΔΠΠ διοικούνται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο.

4.1 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ –ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Σύμφωνα με τον Ν. 3937/2011, το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών έχει ως στόχο την προστασία της βιοποικιλότητας και των λοιπών οικολογικών αξιών τους. Η εποπτεία της λειτουργίας και ο κεντρικός συντονισμός του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών ανήκει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 4 του νόμου 3937/2011, «*Χερσαίες, υγροτοπικές, θαλάσσιες ή μεικτού χαρακτήρα περιοχές, μεμονωμένα στοιχεία ή σύνολα της φύσης και του τοπίου, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενα προστασίας και διατήρησης λόγω της οικολογικής, βιολογικής, γεωλογικής, γεωμορφολογικής, εν γένει επιστημονικής ή αισθητικής σημασίας τους*».

Επίσης, βάσει του Κεφαλαίου Δ, άρθρο 18 του νόμου 1650/1986 και όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 4 του νόμου 3937/2011, οι περιοχές, τα στοιχεία ή τα σύνολα της παραγράφου 2 μπορούν να χαρακτηρίζονται, σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 19, ως:

N. 1650/86	N.3937/11
Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης	Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης
Περιοχές προστασίας της φύσης	Περιοχές προστασίας της φύσης
Εθνικά πάρκα (θαλάσσιο πάρκο, εθνικός δρυμός)	Φυσικά πάρκα Εθνικά πάρκα (Εθνικοί δρυμοί & υγρότοποι διεθνούς σημασίας) Περιφερειακά πάρκα
Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί, προστατευόμενα τοπία και στοιχεία του τοπίου	<u>Προστατευόμενα τοπία – προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί:</u> Αισθητικά δάση Περιστικά δάση Προστατευόμενα δάση Διατηρητέα μνημεία της φύσης
Περιοχές οικοανάπτυξης	<u>Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών:</u> Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ)

Πίνακας 4: Κριτήρια χαρακτηρισμού και αρχές προστασίας Προστατευόμενων Περιοχών
Πηγή: Ν. 1650/86 | Ν.3937/11 |Ιδία επεξεργασία

4.1.1 Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Κεφαλαίου Β' του Ν.3937/11 (όπως αντικατέστησε το άρθρο 19 του ν. 1650/1986), «Ως περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης (*Strict nature reserves*) χαρακτηρίζονται εκτάσεις με εξαιρετικά ευαίσθητα οικοσυστήματα, ενδιαιτήματα σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας ή άγριας πανίδας ή εκτάσεις που έχουν σημαίνουσα θέση στον κύκλο ζωής σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας. Οι περιοχές αυτές υπόκεινται σε αυστηρή φύλαξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Στις περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα. Κατ' εξαίρεση, μπορεί να επιτρέπονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του οικείου σχεδίου διαχείρισης, η διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών εφόσον εξασφαλίζεται υψηλός βαθμός προστασίας, όπως και η εκτέλεση εργασιών που κρίνονται απολύτως αναγκαίες για τη μη αλλοίωση εκείνων των χαρακτηριστικών που διασφαλίζουν τη διατήρηση των προστατευτέων αντικειμένων, ειδών ή οικοτόπων.»

Οι Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης μπορεί να καθορίζονται εντός Περιοχών Προστασίας της Φύσης, εντός Φυσικών Πάρκων και εντός Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ), με την πράξη καθορισμού της ΖΟΕ (άρθρο 29 του ν. 1337/1983 (ΦΕΚ 33/Α')).

Έως και τον Αύγουστο 2019 έχουν χαρακτηριστεί τέσσερις (4) περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης (Πίνακας 5).

Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης	ΦΕΚ
Υγρότοπος Δύστου Εύβοιας Περιοχή 1	ΠΔ, ΦΕΚ 60/Δ/08.02.1990 (ΖΟΕ)
Μικρό και Μεγάλο Σειτάκι Σάμου Περιοχή Α1-Πυρήνας και Ζώνη Α1 Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου	ΠΔ, ΦΕΚ 100/Δ/27.02.1995 (ΖΟΕ)
Ζώνη Α Απόλυτης Προστασίας της Φύσης Λίμνης Καστοριάς	ΠΔ, ΦΕΚ 906/22.12.1999
	ΠΔ, ΦΕΚ 226/Τ.Α.Α.Π./19.06.2012

Πίνακας 5: Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης στην Ελλάδα
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ίδια επεξεργασία

4.1.2 Περιοχές Προστασίας της Φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Κεφαλαίου Β' του Ν.3937/11 «Ως περιοχές προστασίας της φύσης (*Nature reserves*) χαρακτηρίζονται εκτάσεις μεγάλης οικολογικής ή βιολογικής αξίας. Στις περιοχές αυτές προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον από κάθε δραστηριότητα ή επέμβαση που μπορεί να μεταβάλει ή να αλλοιώσει τη φυσική κατάσταση, σύνθεση ή εξέλιξή του. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του οικείου σχεδίου διαχείρισης, η εκτέλεση εργασιών που κρίνονται αναγκαίες για τη μη αλλοίωση εκείνων των χαρακτηριστικών που διασφαλίζουν τη διατήρηση των προστατευτέων αντικειμένων, επιστημονικών ερευνών και η άσκηση ήπιων ασχολιών και δραστηριοτήτων, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τους σκοπούς προστασίας. Οι περιοχές προστασίας της φύσης είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν προστατευόμενες περιοχές της παραγράφου 1.»

ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ		ΦΕΚ
Υγρότοπος Δύστου Εύβοιας (Περιοχή 2)		ΠΔ, ΦΕΚ 60/Δ/08.02.1990 (ΖΟΕ)
Όρος Κέρκη και όρος Καρβούνη Σάμου (Περιοχή Β)		ΠΔ, ΦΕΚ 100/Δ/27.02.1995 (ΖΟΕ)
Υγρότοπος Ψαχνών στην Εύβοια (Περιοχή 1 - Πυρήνας υγροβιότοπου)		ΠΔ, ΦΕΚ 642/Δ/09.10.1989 (ΖΟΕ)
Περιοχή Δήμων Άργους και Μήδειας (Περιοχές 5 και 5α)		ΠΔ, ΦΕΚ 396/08.06.1999 (ΖΟΕ)
Δήμος Σταγείρου Ακάνθου (ΖΠΦΠ 1και ΖΠΦΠ 2)		ΠΔ, ΦΕΚ 326/Δ/26.04.2002 (ΖΟΕ)
Ζώνες Α2, Α3, Ια, Ιβ, Π1, Π2, Π3, Υ και Υ' Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου	Εντός Φυσικών Πάρκων (έως Αύγουστο 2019)	ΠΔ, ΦΕΚ 906/22.12.1999
Ζώνες Α1, Α2, Α3, Α4 και Α5 Εθνικού Πάρκου Σχιτιά - Μαραθώνα		ΠΔ, ΦΕΚ 395/Δ/03.07.2000
Ζώνες ΙΑ, ΙΒ, ΙΓ και ΙΔ Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων - Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου		ΠΔ, ΦΕΚ 571/Δ/06.07.2006
Υγρότοπος και ακτή Ψαλιδίου Δήμου Κω (Ζώνες ΠΠΦ1και ΠΠΦ2)	Αυτοτελώς (έως Αύγουστο 2019)	ΠΔ, ΦΕΚ 49/Δ/12.02.2009
Λίμνη Καστοριάς		ΠΔ, ΦΕΚ 226/Τ.Α.Α.Π./19.06.2012
Κυπαρισσιακός Κόλπος και ευρύτερη περιοχή		ΠΔ, ΦΕΚ 391/Δ/3.10.2018, διόρθωση σφάλματος με ΦΕ 414/Δ/12.10.2018

Πίνακας 6: Περιοχές Προστασίας της Φύσης στην Ελλάδα και το αντίστοιχο ΦΕΚ χαρακτηρισμού
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ίδια επεξεργασία

Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 6 Περιοχές Προστασίας της Φύσης μπορεί να καθορίζονται εντός των Φυσικών Πάρκων. Επίσης, Περιοχές Προστασίας της Φύσης μπορεί να περιλαμβάνονται σε Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) και χαρακτηρίζονται με την πράξη καθορισμού της ΖΟΕ (άρθρο 29 του ν. 1337/1983 (ΦΕΚ 33/Α')).

4.1.3 Φυσικά Πάρκα

Σύμφωνα με τον Ν.3937/11 «*Ως φυσικά πάρκα (Natural parks) χαρακτηρίζονται χερσαίες, υδάτινες ή μεικτού χαρακτήρα περιοχές, εφόσον παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας και ποικιλίας των φυσικών και πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών, ιδίως βιολογικών, οικολογικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών και αισθητικών και παράλληλα προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου. Τα φυσικά πάρκα διακρίνονται σε εθνικά και περιφερειακά.*» Επιπλέον, «Όταν το φυσικό πάρκο ή μεγάλο τμήμα του καταλαμβάνει θαλάσσια ή δασική περιοχή ή όταν περιλαμβάνει μεγάλης σημασίας γεωτόπους, μπορεί να ονομάζεται ειδικότερα **θαλάσσιο πάρκο, εθνικός ή περιφερειακός δρυμός ή γεωπάρκο, αντίστοιχα.**»

4.1.3.1 Εθνικός Δρυμός

«Οι εθνικοί δρυμοί που έχουν κηρυχθεί κατά το άρθρο 78 του ν.δ. 86/1969 (ΦΕΚ 7 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 3 του ν.δ. 996/1971 (ΦΕΚ 192 Α') και οι υγρότοποι διεθνούς σημασίας κατά τη Σύμβαση Ραμσάρ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 191/1974 (ΦΕΚ 350 Α'), χαρακτηρίζονται εθνικά πάρκα με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» - άρθρο 5, Ν. 3937/2011

Έχουν κηρυχθεί 10 εθνικοί δρυμοί, όπως φαίνονται στον παρακάτω Πίνακα 7.

<i>Εθνικοί Δρυμοί</i>	Εμβαδόν ΦΕΚ (εκτάρια)	ΦΕΚ
Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας	3.812	ΒΔ 644/1961 ΦΕΚ 155/Α/1961
Εθνικός Δρυμός Σουνίου	3.500	ΠΔ 182/1974 ΦΕΚ 80/Α/1974
Εθνικός Δρυμός Πίνδου	6.927	ΒΔ 487/1966 ΦΕΚ 120/Α/1966
Εθνικός Δρυμός Οίτης	7.210	ΒΔ 218/1966 ΦΕΚ56/Α/1966
Εθνικός Δρυμός Πρεσπών	19.470	ΠΔ 46/1974 ΦΕΚ 19/Α/1974
Εθνικός Δρυμός Βίκου - Αώου	12.600	ΠΔ 213/1973 ΦΕΚ 198/Α/1973
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς	4.850	ΒΔ 731/1962, ΦΕΚ200/Α/1962 ΒΔ 74/1964, ΦΕΚ33/Α/1964
Εθνικός Δρυμός Παρνασσού	3.513	ΒΔ 25.07.1938, ΦΕΚ 286/Α/38 ΒΔ 23.12.1939, ΦΕΚ 1/Α/1939
Εθνικός Δρυμός Αίνου	2.862	ΒΔ 776/1962 ΦΕΚ 199/Α/1962
Εθνικός Δρυμός Ολύμπου	3.988	ΒΔ 09.06.1938 ΦΕΚ 248/Α/1938

Πίνακας 7: Οι Εθνικοί Δρυμοί στην Ελλάδα, η έκτασή τους και το ΦΕΚ χαρακτηρισμού
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ιδία επεξεργασία

4.1.3.2 Εθνικά Πάρκα

Βάσει του Ν. 3937/2011 «Εθνικά πάρκα (National parks) Ως εθνικά πάρκα χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης έκτασης που είτε λόγω της θέσης τους, όπως διασυννοριακές, είτε λόγω της εξέχουσας οικολογικής ή άλλης φυσικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται ως σημαντικές σε εθνικό επίπεδο.»

Μέχρι και τον Αύγουστο 2019 έχουν κηρυχθεί με Προεδρικό Διάταγμα 3 Εθνικά Πάρκα (Πίνακας 8).

Εθνικά Πάρκα	Εμβαδόν ΦΕΚ (εκτάρια)	ΦΕΚ
Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου	13.500	ΠΔ, ΦΕΚ 906/22.12.1999 Τροποποίηση Διάταγμα, ΦΕΚ 1272/Δ/27.11.2003
Εθνικό Πάρκο Σχινιά - Μαραθώνα	1.382	ΠΔ, ΦΕΚ 395/Δ/03.07.2000
Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων - Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου		ΠΔ, ΦΕΚ 49/Δ/12.02.2009

Πίνακας 8: Τα Εθνικά Πάρκα στην Ελλάδα, η έκτασή τους και το ΦΕΚ χαρακτηρισμού
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ιδία επεξεργασία

4.1.3.3 Περιφερειακά Πάρκα

«Ως περιφερειακά πάρκα (Regional parks) χαρακτηρίζονται περιοχές που είτε λόγω της θέσης τους είτε λόγω της οικολογικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται σημαντικές σε περιφερειακό επίπεδο», σύμφωνα με τον Ν. 3937/2011.

Έως τον Αύγουστο 2019, έχει χαρακτηρισθεί μία περιοχή ως Περιφερειακό Πάρκο (Πίνακας 9).

Περιφερειακά Πάρκα	ΦΕΚ
Περιφερειακό Πάρκο υγροτόπου Βουρκάρι Μεγάρων (Ν. Αττικής)	ΠΔ, ΦΕΚ 72/ Α.Α.Π./31.03.2017

Πίνακας 9: Τα Περιφερειακά Πάρκα στην Ελλάδα, η έκτασή τους και το ΦΕΚ χαρακτηρισμού
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ιδία επεξεργασία

4.1.4 Περιοχές Προστασίας Οικοτόπων και Ειδών

«Ως περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών (Habitat / species management areas) χαρακτηρίζονται εκτάσεις χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες που υπόκεινται σε διαχείριση για τη διασφάλιση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των προστατευτέων οικοτόπων και ειδών.» Διακρίνονται σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, Ζώνες Ειδικής Προστασίας και Καταφύγια Άγριας Ζωής (Πίνακας 10).

Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)

Είναι περιοχές που περιέχονται στον κατάλογο των Τόπων Κοινωνικής Σημασίας, και επισυνάπτονται στον Νόμο 3937/2011.

Αποτελούν εθνικό τμήμα του ευρωπαϊκού δικτύου Natura 2000.

Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)

Είναι περιοχές Ελληνικής επικράτειας και έχουν ταξινομηθεί βάσει του άρθρου 4 της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ. Αποτελούν εθνικό τμήμα του ευρωπαϊκού δικτύου Natura 2000.

Στα **Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ)** περιλαμβάνονται στις προστατευόμενες περιοχές του Ν. 3937/2011.

Ως καταφύγια άγριας ζωής χαρακτηρίζονται φυσικές περιοχές (χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες), που έχουν ιδιαίτερη σημασία ως σημαντικοί τόποι ανάπτυξης.

Ο χαρακτηρισμός τους γίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, Έως και τον Αύγουστο 2019, έχουν κηρυχθεί **603 περιοχές** ως Καταφύγια Άγριας Ζωής.

Πίνακας 10: ΕΖΔ, ΖΕΠ και ΚΑΖ

Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ίδια επεξεργασία

4.1.5 Προστατευόμενα Τοπία – Φυσικοί Σχηματισμοί

Σύμφωνα με τον Ν. 3937/2011 «Ως προστατευόμενα τοπία (Protected landscapes / seascapes) χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης οικολογικής, γεωλογικής, αισθητικής ή πολιτισμικής αξίας και εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για αναψυχή του κοινού ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους. Στα προστατευόμενα τοπία μπορεί να δίνονται με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά τους, ειδικότερες ονομασίες, όπως αισθητικό δάσος, γεωπάρκο, τοπίο άγριας φύσης, τοπίο αγροτικό, αστικό. Ως προστατευόμενα στοιχεία του τοπίου χαρακτηρίζονται τμήματα ή συστατικά στοιχεία του τοπίου που έχουν ιδιαίτερη οικολογική, αισθητική ή πολιτισμική αξία ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους, όπως αλσύλια, παραδοσιακές καλλιέργειες, αγροικίες, μονοπάτια, πέτρινοι φράχτες, ξερολιθιές και αναβαθμίδες, κρήνες.»

«Ως προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί (Protected natural formations) χαρακτηρίζονται λειτουργικά τμήματα της φύσης ή μεμονωμένα δημιουργήματά της, που έχουν ιδιαίτερη επιστημονική, οικολογική, γεωλογική, γεωμορφολογική, ή αισθητική αξία ή συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία φυσικών πόρων, όπως δέντρα, συστάδες δέντρων και θάμνων, θαλάσσια, προστατευτική βλάστηση, παρόχθια και παράκτια βλάστηση, φυσικοί φράχτες, καταρράκτες, πηγές, φαράγγια, θίνες, ύφαλοι, σπηλιές, βράχοι, απολιθωμένα δάση, δέντρα ή τμήματά τους, παλαιοντολογικά ευρήματα, κοραλλιογενείς, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, γεώτοποι και οικότοποι προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί που έχουν

μνημειακό χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα μνημεία της φύσης (Protected natural monuments). Ενέργειες ή δραστηριότητες που μπορούν να επιφέρουν καταστροφή, φθορά ή αλλοίωση των προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, όπως και των προστατευόμενων τοπίων ή των επί μέρους στοιχείων τους, απαγορεύονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις προστασίας της απόφασης χαρακτηρισμού.»

Προστατευόμενα Τοπία και Φυσικοί Σχηματισμοί	ΦΕΚ
Υγρότοποι Σάμου (Αλυκή, Γλυφάδα, Κάμπος Χώρας)	ΠΔ, ΦΕΚ 100/Δ/27.02.1995 (ΖΟΕ)
Νήσος Μύκονος (Περιοχές με στοιχεία 2.3α.6 και 2.3α.8)	ΠΔ, ΦΕΚ 243/Δ/08.03.2005 (ΖΟΕ)

Πίνακας 11: Τα Προστατευόμενα Τοπία και Φυσικοί Σχηματισμοί στην Ελλάδα και το ΦΕΚ χαρακτηρισμού
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> Ιδία επεξεργασία

4.1.5.1 Αισθητικά Δάση

Τα Αισθητικά Δάση έχουν θεσμοθετηθεί βάσει της δασικής νομοθεσίας. Σύμφωνα με τον Ν. 3937/2011 (άρθρο 5), τοπία που έχουν κηρυχθεί ως αισθητικά δάση, εντάσσονται στα προστατευόμενα τοπία.

Ως Αισθητικά Δάση έχουν χαρακτηριστεί **19 περιοχές**, με συνολική έκταση 32.577 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική χερσαία έκταση των Αισθητικών Δασών αντιστοιχεί στο 0,24% της έκτασης της χώρας. Το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 9,8 εκτάρια⁵.

Αισθητικά Δάση	Εμβαδόν ΦΕΚ (εκτάρια) ⁶	ΦΕΚ
Φοινικόδασος Βάι Λασιθίου	20	170/A/1973
Δάσος Καισαριανής Αττικής	640	31/A/1974
Κοιλιάδας Τεμπών Λάρισας	1.762	31/ΤΑ/1974
Αγ. Γεωργίου - Καραϊσκάκη Καρδίτσας	252	31/ΤΑ/1974
Δάσος Πευκιάς Ξυλοκάστρου Κορινθίας	27,5	31/A/1974
Περιαστικό Δάσος Ιωαννίνων	86	306/ΤΑ/1976
Δάσος Χειμάρρων Σελεμνού και Χαράδρων	1.850	99/A/1974
Δάσος Φαρσάλων Λάρισας	34,5	103/Δ/1977

⁵Πηγή: <http://www.ekby.gr/>

⁶ όπου δεν δίνεται τιμή για το εμβαδόν σημαίνει ότι αυτό είναι κάτω από 1 εκτάριο.

Δάσος Στενής Εύβοιας	674	108/Δ/1977
Δρυοδάσος Μογγοστός Κορινθίας	591	175/Δ/1977, επικαιροποίηση ορίων 262/Δ/2018
Δασικό Σύμπλεγμα Όσσας Λάρισας	16.900	175/Δ/1977, 160/Α/1985
Παραλιακό Δάσος Νικοπόλεως Μύτικα Πρέβεζας	66	183/Δ/1977
Δάση Νήσου Σκιάθου Μαγνησίας	3.000	248/Δ/1977
Στενά Νέστου Καβάλας - Ξάνθης	2.380	283/Δ/1977
Δάσος Εθνικής Ανεξαρτησίας Καλαβρύτων Αχαΐας	1.750	404/Δ/1977
Περιαστικό δάσος Τιθορέας Φθιώτιδας	200	125/Δ/1979
Δάση Αμυγδαλέων Καβάλας	2.216	606/Δ/1979
Δάσος Λόφων Κάστρου και Αηλιά Τρικάλων	28	609/Δ/1979
Δρυοδάσος Κουρί - Αλμυρού Μαγνησίας	100	99/Α/1980

Πίνακας 12: Τα Αισθητικά Δάση στην Ελλάδα, η έκτασή τους και το ΦΕΚ χαρακτηρισμού
(Πηγή: <http://www.ekby.gr/>)/Ιδία επεξεργασία

4.1.5.2 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης

Με βάση το άρθρο 5 του Ν. 3937/2011, οι προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί που έχουν μνημειακό χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα μνημεία της φύσης. Η θεσμοθέτησή τους υλοποιούνταν βάσει της Δασικής Νομοθεσίας.

4.1.5.3 Προστατευόμενα Δάση

Τα προστατευτικά δάση έχουν χαρακτηριστεί με βάση τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας με αποφάσεις γενικού γραμματέα περιφέρειας. Ο Ν. 3937/2011 προβλέπει ότι τοπία που έχουν κηρυχθεί ως προστατευόμενα δάση εντάσσονται στην κατηγορία των προστατευόμενων τοπίων.

4.2 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Πέρα από την εθνική νομοθεσία, η Ελλάδα έχει επιπλέον υποχρεώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, οι οποίες απορρέουν από τις σχετικές Διεθνείς Συμβάσεις αλλά και από τη συμμετοχή της σε διεθνείς οργανισμούς όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και η UNESCO.

Οι χαρακτηρισμένες σε διεθνές επίπεδο περιοχές είναι οι Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας από τη Σύμβαση Ραμσάρ, τα Μνημεία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς (UNESCO), τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (UNESCO, Άνθρωπος και Βιόσφαιρα), οι Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές (Σύμβαση Βαρκελώνης), τα Βιογενετικά Αποθέματα (Συμβούλιο της Ευρώπης) και οι Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί Ευρωδίπλωμα (Συμβούλιο της Ευρώπης).

4.2.1 Υγρότοποι διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ

Η Σύμβαση Ραμσάρ επικυρώθηκε με το **ΝΔ 191/74 (ΦΕΚ 350/Α/1974)** «Περί κυρώσεως της Σύμβασης Ραμσάρ» και οι τροποποιήσεις της με τον Ν.1950/91 (ΦΕΚ 84/Α/1991) «Περί κυρώσεως των τροποποιήσεων της Σύμβασης Ραμσάρ». Η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ, είναι η υπεύθυνη υπηρεσία για τους υγροτόπους της σύμβασης

Η Ελλάδα χαρακτήρισε 10 υγροτόπους ως Διεθνούς σημασίας βάσει της Σύμβασης Ραμσάρ (Πίνακας 13). Οι υγρότοποι Ραμσάρ έχουν συνολική έκταση 167.001 εκτάρια. Η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,85% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 55.617 εκτάρια. Οι υγρότοποι Ραμσάρ έχουν συμπεριληφθεί στις προτεινόμενες για ένταξη περιοχές στο Δίκτυο «NATURA 2000».

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)	Ημερ. Ένταξης
3GR001	Δέλτα Έβρου	9.267	21/08/75
3GR002	Λίμνη Βιστονίδα, Πόρτο-Λάγος, Λίμνη Ισμαρίδα και παρακείμενες λιμνοθάλασσες	24.396	21/08/75
3GR004	Δέλτα Νέστου και παρακείμενες λιμνοθάλασσες	21.930	21/08/75
3GR005	Λίμνες Βόλβη και Κορώνεια	16.388	21/08/75
3GR006	Τεχνητή λίμνη Κερκίνη	10.996	21/08/75
3GR007	Δέλτα Αξιού, Λουδία, Αλιάκμονα	11.808	21/08/75
3GR008	Λίμνη Μικρή Πρέσπα	5.078	21/08/75
3GR009	Κόλπος Αμβρακικού	23.649	21/08/75
3GR010	Λιμνοθάλασσες Μεσολογγίου	33.687	21/08/75
3GR011	Λιμνοθάλασσες Κοτυχίου	6,302	21/08/75

Πίνακας 13: Οι 10 υγρότοποι διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη συνθήκη Ραμσάρ.

Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | <https://rsis Ramsar.org/> | Ιδία επεξεργασία

4.2.2 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Βάσει της Σύμβασης για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά, έχουν κηρυχθεί ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς για το φυσικό περιβάλλον και την πολιτισμική κληρονομιά τους 2 περιοχές (Πίνακας 14). Η Σύμβαση λειτουργεί υπό την αιγίδα της UNESCO. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,26 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΚΤΑΣΗ
Αντιχάσια Όρη- Μετέωρα	387 εκταρίων
Όρος Άθως	33.700 εκτάρια

Πίνακας 14: Τα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς και η έκτασή τους.
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ιδία επεξεργασία

4.2.3 Αποθέματα Βιόσφαιρας

Στα «Αποθέματα Βιόσφαιρας» (Biosphere reserves) έχουν ενταχθεί 2 περιοχές (Πίνακας 15), βάσει του προγράμματος της UNESCO «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα». Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,07% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΚΤΑΣΗ
Εθνικός Δρυμός Ολύμπου	Πυρήνας 3.988 εκταρίων
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς	πυρήνας έκτασης 4.850 εκταρίων

Πίνακας 15: Οι περιοχές που ανήκουν στα Αποθέματα Βιόσφαιρας και η έκτασή τους.
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ιδία επεξεργασία

4.2.4 Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο 4)

Η Σύμβαση της Βαρκελώνης με τα συνοδευτικά Πρωτόκολλα κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 855/78 (ΦΕΚ235/Α/1978) και τον Ν. 1634/86 (ΦΕΚ 104/Α/1986). Τα συμβαλλόμενα Κράτη Μέρη της Σύμβασης δεσμεύονται να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των σημαντικών θαλάσσιων περιοχών για τη διατήρηση των φυσικών πόρων, των φυσικών τοπίων και των περιοχών της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μεσογείου, βάσει του πρωτοκόλλου «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου».

Ως Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές έχουν χαρακτηριστεί 9 περιοχές με συνολική έκταση 260.176 εκτάρια (Πίνακας 16), βάσει του πρωτοκόλλου που αναφέρθηκε παραπάνω. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,32% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 214.790 εκτάρια.

Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης	Εμβαδόν ΦΕΚ (εκτάρια)
Αισθητικό Δάσος Νικοπόλεως – Μύτικα	66
Αισθητικό Δάσος Πευκιάς Ξυλοκάστρου	27,5
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (πυρήνας)	4.850
Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου και Βορείων Σποράδων	208.713
Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου	15.000
Αισθητικό Δάσος Νήσου Σκιάθου	3.000
Εθνικός Δρυμός Σουνίου	3.500
Αισθητικό Δάσος Βάι	20
Αμβρακικός Κόλπος	25.000

Πίνακας 16: Οι Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης και η έκτασή τους.

Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ίδια επεξεργασία

4.2.5 Βιογενετικά Αποθέματα

Το 1976 ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων από το Συμβούλιο της Ευρώπης με σκοπό τη διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων χλωρίδας, πανίδας και φυσικών περιοχών της Ευρώπης.

Στο Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης εντάχθηκαν **16 προστατευόμενες περιοχές** της Ελλάδας (Πίνακας 17), με συνολική έκταση 22.261 εκτάρια. Η συνολική έκταση που αντιστοιχεί στη συνολική χερσαία έκταση της χώρας είναι το 0,16%, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 4.434 εκτάρια.

Βιογενετικά Αποθέματα	Εμβαδόν ΦΕΚ (εκτάρια)
Φυσικό Μνημείο Δάσους Λεσινίου	45,9
Εθνικός Δρυμός Πίνδου (πυρήνας)	3.393
Παρθένο Δάσος Κεντρικής Ροδόπης	550
Παρθένο Δάσος Παρανεστίου	500
Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Κυπαρισσίου Έμπωνα Ρόδου	135
Κόλπος Λαγανά	2.450
Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Γράμμου	130
Εθνικός Δρυμός Αίνου (πυρήνας)	2.862
Αισθητικό Δάσος Κουρί - Αλμυρού	100
Φυσικό Μνημείο Δάσους Αειφυλλων Πλατάνων Νήσου Σαπιέντζα	24
Φυσικό Μνημείο Δάσους Οξιάς στην Τσίχλα -Χαϊντού Ξάνθης	18
Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Αλμωπίας Αριδαίας	192
Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (πυρήνας)	3.988
Εθνικός Δρυμός Οίτης (πυρήνας)	3.010
Εθνικός Δρυμός Πρεσπών (Δάσος Κέδρων)	13
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς	4.850

Πίνακας 17: Οι περιοχές που ανήκουν στα Βιογενετικά Αποθέματα και η έκτασή τους.
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ίδια επεξεργασία

4.2.6 Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα

Το 1965 το Συμβούλιο της Ευρώπης ξεκίνησε το Ευρωδίπλωμα. Ο θεσμός αυτός απονέμεται σε προστατευόμενες περιοχές οι οποίες αναγνωρίζονται για την εξαιρετική επιστημονική, πολιτισμική ή αισθητική αξία τους. Φυσικά οι περιοχές αυτές, θα πρέπει να προστατεύονται κατάλληλα ως περιοχές φυσικής κληρονομιάς ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, ενώ σε περίπτωση υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος είναι δυνατή η άρση του Ευρωδιπλώματος.

Το 1979 Ευρωδίπλωμα (Α΄κατηγορία) απονεμήθηκε το **Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς** (Πίνακας 18) και βάσει των ψηφιοποιημένων ορίων, η συνολική έκτασή του αντιστοιχεί στο 0,04 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

Περιοχή	Έκταση
Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς (1979)	4.850 εκτάρια

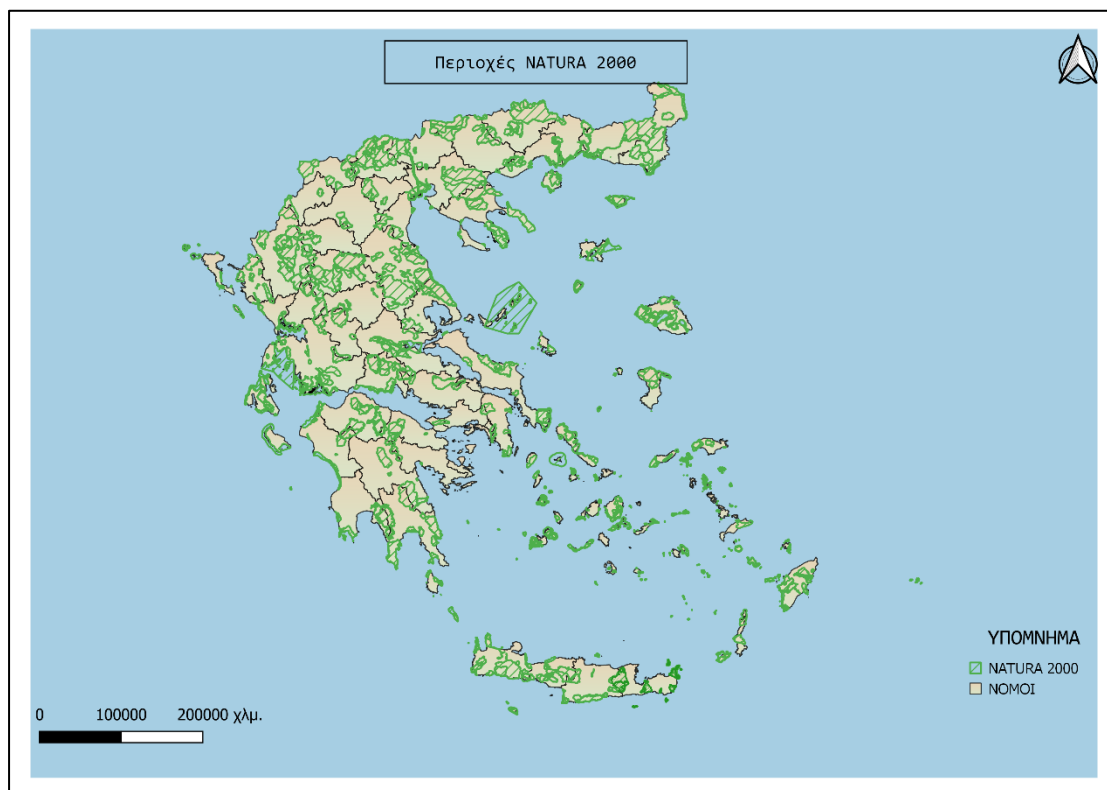
Πίνακας 18: Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας και η έκταση τους.
Πηγή: <http://www.ekby.gr/> | Ίδια επεξεργασία

4.3 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Σύμφωνα με την Οδηγία για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (92/43/ΕΟΚ) και την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ «περί της διατήρησης των άγριων πτηνών», γνωστή και ως «Οδηγία για τα πτηνά», απαιτείται από τα κράτη μέλη να συγκροτήσουν συνεκτικό Ευρωπαϊκό δίκτυο περιοχών του **δικτύου Natura 2000**. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του άρθρου 17 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάθε έξι έτη εθνικές εκθέσεις για τον εφαρμογή της Οδηγίας στην επικράτειά τους.

Οι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (**ΤΚΣ**), οι Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (**ΕΖΔ**) και οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας (**ΖΕΠ**) αποκαλούνται συνολικά περιοχές Natura 2000. Οι ΖΕΠ είναι περιοχές Natura 2000 που έχουν χαρακτηριστεί έτσι βάσει της Οδηγίας για τα πτηνά, ενώ οι ΤΚΣ και ΕΖΔ βάσει της Οδηγίας για τους οικοτόπους. Οι ΤΚΣ και οι ΕΖΔ ταυτίζονται γεωγραφικά. Η μόνη διαφορά μεταξύ των δύο είναι το παρεχόμενο επίπεδο προστασίας. Οι ΤΚΣ είναι περιοχές που έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ οι ΕΖΔ είναι ΤΚΣ που έχουν χαρακτηριστεί από τα κράτη μέλη μέσω νομοθετικής πράξης.

Βάσει του άρθρου 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ στην παράγραφο 1 αναφέρεται ότι «Τα κράτη μέλη κατατάσσουν κυρίως σε **ζώνες ειδικής προστασίας** τα εδάφη τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των ειδών αυτών στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία έχει εφαρμογή η παρούσα οδηγία.». Σύμφωνα με τον Ν. 3937/2011(ΦΕΚ Α 60/31.3.2011) και το αρθ. 2, παρ. 6. «**Ζώνη Ειδικής Προστασίας: Περιοχή προστασίας με βάση την Οδηγία 2009/147/ΕΚ, η οποία περιλαμβάνεται στο δίκτυο Natura 2000 σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.**».

Χάρτης 1: Περιοχές ενταγμένες στο δίκτυο NATURA 2000.

Πηγή: Δεδομένα από GeoData | Ιδία επεξεργασία

Η Ελλάδα έχει χαρακτηρίσει **446 περιοχές στο δίκτυο Natura 2000** (Χάρτης 1). Στις περιοχές αυτές περιλαμβάνονται **265 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)** βάσει της Οδηγίας για τους Οικοτόπους και **207 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)** βάσει της Οδηγίας για τα Πτηνά, εκ των οποίων 69 περιλαμβάνουν θαλάσσιο τμήμα. Ωστόσο, το άθροισμα των περιοχών αυτών δεν γίνεται με ακρίβεια μιας και ορισμένες περιοχές έχουν χαρακτηριστεί τόσο ΤΚΣ όσο και ΖΕΠ. Οι περιοχές αυτές καλύπτουν περίπου 27% της ηπειρωτικής Ελλάδας, καθώς και σημαντικό τμήμα της θαλάσσιας έκτασής της. Ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) ορίζονται οι ΤΚΣ που έχουν μετέπειτα χαρακτηριστεί από τα κράτη μέλη.

Ο Εθνικός Κατάλογος των περιοχών είναι σύμφωνα με την ΚΥΑ 50743 (ΦΕΚ Β' 4432/2017) και οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 περιλαμβάνονται οι 10 Εθνικοί Δρυμοί, Εθνικά Πάρκα, οι Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ καθώς και άλλες προστατευόμενες περιοχές από την εθνική νομοθεσία όπως Αισθητικά Δάση και Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης.

5. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Ο τουρισμός αποτελεί μια παγκόσμια βιομηχανία και αναπτύσσεται διαρκώς με ταχύτατους ρυθμούς. Αποτελεί βασικό στοιχείο οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα και η ύπαρξη πολλών και διαφορετικών τουριστικών καταλυμάτων που καλύπτουν μια πληθώρα επιλογών και προτιμήσεων, καθιστά την Ελλάδα έναν δημοφιλή τουριστικό προορισμό.

Οι ξενοδοχειακές επενδύσεις και η άσκηση κάθε μορφής δραστηριοτήτων πλησίον ή εντός αυτών, από τη μία αποφέρουν οικονομικά και κοινωνικο – πολιτιστικά οφέλη, αλλά από την άλλη μπορεί να ασκηθούν σημαντικές πιέσεις στα οικοσυστήματα και στο φυσικό τοπίο, με σημαντικές περιβαλλοντικές φθορές, αφού η σχέση του τουρισμού με το περιβάλλον είναι άμεση και καθοριστική.

5.1 Περιβαλλοντικό Κόστος των Τουριστικών Επενδύσεων

Η ανάπτυξη του τουρισμού προκαλεί κόστος στο περιβάλλον, είτε άμεσες είτε έμμεσες. Οι άμεσες σχετίζονται με τις δραστηριότητες των τουριστών και οι έμμεσες με τα συνοδά έργα όπως λιμένες, αεροδρόμια, δρόμοι, ξενοδοχεία, θέρετρα, γήπεδα γκολφ κλπ. Οι κρατικοί φορείς, η τοπική αυτοδιοίκηση, οι επιχειρηματίες, η τοπική κοινωνία καθώς και οι ίδιοι οι τουρίστες, αποτελούν τους εμπλεκόμενους φορείς που φέρουν ευθύνη για τον τρόπο ανάπτυξης του τουρισμού σε μια περιοχή και είναι υπεύθυνοι για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών με παράλληλη μεγιστοποίηση των θετικών επιπτώσεων στην περιοχή. Ο μη ορθολογικός σχεδιασμός των τουριστικών δραστηριοτήτων επιφέρει άμεσες επιπτώσεις στους φυσικούς πόρους μιας περιοχής (νερό, γη/έδαφος, αέρας, οικοσυστήματα) (Τσάρτας Π., Σταυρινούδης Θ., Ζαγκότση Σ., Κυριακάκη Α., Βασιλείου Μ., WWF 2010).

5.1.1 Νερό

Συνήθως, τα μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα απαιτούν μεγάλες ποσότητες νερού για την καθαριότητα, πόση, συντήρηση των κήπων, πισίνες κλπ. Επιπλέον, τα γήπεδα γκολφ, έχουν υψηλές απαιτήσεις στη χρήση φυσικών πόρων (έδαφος, νερά, ενέργεια κ.α.) και μιας και καταλαμβάνουν μεγάλες εκτάσεις, το περιβαλλοντικό κόστος είναι μεγάλο. Χαρακτηριστικά ένα μέσο γήπεδο γκολφ (18 οπών) καταναλώνει ετησίως περίπου 1.000.000 μ³ νερό, όσο νερό καταναλώνει μια πόλη με πληθυσμό 11.000 κατοίκων (φυσικά η κατανάλωση νερού εξαρτάται από τα τοπογραφικά και κλιματολογικά χαρακτηριστικά του κάθε γηπέδου). Η χρήση λιπασμάτων και αγροχημικών στα γήπεδα, υποβαθμίζουν ποιοτικά το νερό μέσω της ρύπανσης του υδροφόρου ορίζοντα (Τσάρτας Π., Σταυρινούδης Θ., Ζαγκότση Σ., Κυριακάκη Α., Βασιλείου Μ., WWF 2010).

5.1.2 Γη / Έδαφος

Οι παράνομες κατασκευές, τα μπαζώματα και/ή η υπεράντληση του νερού, προκαλεί προβλήματα στο υδρογραφικό δίκτυο της περιοχής με αποτέλεσμα την διάβρωση της ακτής και την γεωμορφολογική αλλαγή της περιοχής, αλλάζοντας βίαια την ισορροπία των οικοσυστημάτων στην ευρύτερη περιοχή. Τα ίδια αποτελέσματα προκαλεί ο ανεπαρκής σχεδιασμός και η κακή χωροθέτηση των έργων σε παράκτιες ή παραλίμνιες περιοχές. Έντονη αστικοποίηση του τοπίου προκαλεί η άνευ ορίων

κατασκευή εγκαταστάσεων προκειμένου να ενδυναμωθεί και βελτιωθεί μια τουριστική περιοχή, επιφέροντας υποβάθμιση τόσο αισθητική όσο και ποιότητας των φυσικών πόρων του τοπίου και φυσικά, υποβάθμιση της ισορροπίας των οικοσυστημάτων της περιοχής. Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται η μη εναρμόνιση των τουριστικών εγκαταστάσεων με την αρμονία της περιοχής (Τσάρτας Π., Σταυρινούδης Θ., Ζαγκότση Σ., Κυριακάκη Α., Βασιλείου Μ., WWF 2010).

5.1.3 Αέρας

Όπως είναι φυσικό, οι διάφορες τουριστικές δραστηριότητες, όπως και σχεδόν κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, επηρεάζουν την ποιότητα του αέρα. Το μικροκλίμα της κάθε περιοχής και η ατμοσφαιρική ρύπανση επιδεινώνεται από τους ρύπους των αυτοκινήτων, τη λειτουργία των ξενοδοχειακών μονάδων, από την κατανάλωση καυσίμων (π.χ. πετρέλαιο). Επιπλέον τα απορρίματα, λόγω της αυξημένης παραγωγής τους, απορρίπτονται παράνομα σε χωματερές με αποτέλεσμα την επιβάρυνση του αέρα με ρύπους όπως το μεθάνιο. Τα προηγούμενα, μαζί με το διοξείδιο του άνθρακα συντελούν στην κλιματική αλλαγή και επιβαρύνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Στην επιβάρυνση της ατμόσφαιρας, σημαντικό ρόλο παίζει και η παγκόσμια αεροπορική βιομηχανία με τις εκπομπές αερίων ρύπων (Τσάρτας Π., Σταυρινούδης Θ., Ζαγκότση Σ., Κυριακάκη Α., Βασιλείου Μ., WWF 2010).

5.1.4 Οικοσυστήματα

Η δημιουργία μιας νέας τουριστικής δραστηριότητας αλλά και η επέκταση των υποδομών και των οικισμών προς την κάλυψη των αυξημένων αναγκών, έχει σοβαρό αντίκτυπο στις φυσικές εκτάσεις. Η μη εναρμόνιση με την αισθητική και φέρουσα ικανότητα του τοπίου, επηρεάζουν τον υδρολογικό κύκλο και το μικροκλίμα της περιοχής και καταστρέφουν τα φυσικά οικοσυστήματα (Τσάρτας Π., Σταυρινούδης Θ., Ζαγκότση Σ., Κυριακάκη Α., Βασιλείου Μ., WWF 2010).

Κάποια από τα σοβαρά προβλήματα είναι η παρεμπόδιση της επικοινωνίας και της διακίνησης των ειδών, αφού τόσο η ανεξέλεκτη δόμηση όσο και η παραγόμενη όχληση (λόγω των ίδιων των τουριστικών έργων αλλά και των συνοδών έργων), περιορίζει το ζωτικό χώρο των ενδιατημάτων. Η χάραξη, η κατασκευή και η επέκταση του οδικού δικτύου ή αεροδρομίων επηρεάζει πολύ τον φυσικό χώρο, εξαιτίας της αποψίλωσης μεγάλων δασικών εκτάσεων.

Απόρροια αυτών είναι η μείωση του πληθυσμού των σπάνιων ειδών σε περιοχές με έντονη τουριστική δραστηριότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χελώνα *Caretta caretta* που γεννά τα αυγά της στις ακτές της Ζακύνθου την περίοδο που παρατηρείται έντονη τουριστική δραστηριότητα.

Η προστασία των πολύτιμων οικοσυστημάτων πρέπει να αποτελεί ευθύνη και της τοπικής αυτοδιοίκησης, κυρίως των παράκτιων οικοσυστημάτων που αποτελούν πόλο έλξης των τουριστικών επενδύσεων, μικρής ή μεγάλης κλίμακας.

5.2 Ειδικά Εργαλεία Χωρικού Σχεδιασμού – Πολεοδομικής Αναδιοργάνωσης

Δυστυχώς, παρά το περιβαλλοντικές κόστος που αναπτύσσεται κάτω από την ομπρέλα των τουριστικών επενδύσεων, τα διαθέσιμα εργαλεία στήριξης και σχεδιασμού, διευκολύνουν και υποστηρίζουν την ανάπτυξη του τουρισμού αδιαφορώντας πολλές φορές για τις συνέπειες που επιφέρουν στο περιβάλλον. Τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία στήριξης για την ανάπτυξη των επενδύσεων στην Ελλάδα, προσφέρουν σημαντική ενίσχυση (οικονομική) στις επενδύσεις για νέα ή υφιστάμενα ξενοδοχεία με τη μορφή επιδοτήσεων ή χαμηλότοκων δανείων.

Η ύπαρξη νομοσχεδίων σχετικά με τις στρατηγικές επενδύσεις και οι συχνές παρεκκλίσεις στους νόμους διευκολύνουν την διαδικασία της αδειοδότησης και της εσπευσμένης περάτωση τους. Οι επενδύσεις, οι οποίες λόγω της στρατηγικής τους βαρύτητας για την εθνική ή και την τοπική οικονομία, έχουν την δυνατότητα να επιφέρουν ποσοτικά και ποιοτικά αποτελέσματα σημαντικής έντασης για την αύξηση της απασχόλησης, την παραγωγική ανασυγκρότηση και την ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της χώρας, ονομάζονται «στρατηγικές επενδύσεις». (DBC Business Consulting, 2021)

Ένα παράδειγμα στο οποίο γίνεται μνεία στις 'παρεκκλίσεις', είναι στο Ν. 4864/2021, στο Κεφάλαιο Β - άρθρο 3, που αναφέρεται ότι για έργα στρατηγικών επενδύσεων σε παραλία και αιγιαλό καθώς και άλλα έργα τα οποία κατατάσσονται στην κατηγορία Β', και για τα οποία δεν προβλέπεται από τη νομοθεσία η λήψη άδειας λειτουργίας, η υπαγωγή τους σε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (Π.Π.Δ.), γίνεται, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης, ως εξής:

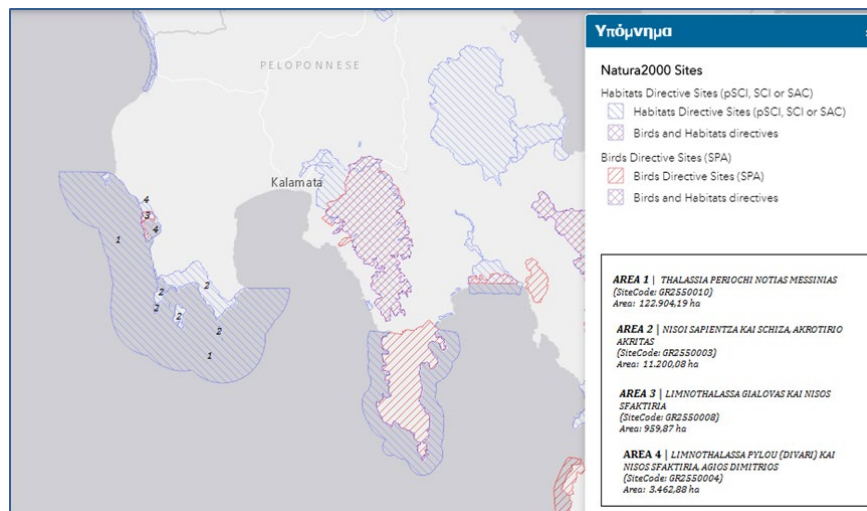
Η υλοποίηση των στρατηγικών επενδύσεων δεν επιτρέπεται μόνο στις ζώνες Natura με τον χαρακτηρισμό «περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης», σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986 (Α' 160). Επιπλέον, αν το έργο ή η δραστηριότητα βρίσκεται ολόκληρη ή εν μέρει εντός περιοχής του δικτύου NATURA 2000, κι εφόσον εμπίπτει στις εξαιρέσεις της παρ. 6 του άρθρου 10 του ν. 4014/2011⁷, εκδίδεται απόφαση του αρμοδίου οργάνου του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την υπαγωγή σε Π.Π.Δ. και την έκδοση των πρόσθετων όρων της παρ. 3 του άρθρου 10 του ν. 4014/2011, εάν από τη διαδικασία της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης προκύψει ότι απαιτούνται τέτοιοι όροι. Σε κάθε άλλη περίπτωση εκδίδεται πράξη υπαγωγής του έργου ή της δραστηριότητας σε Π.Π.Δ. με απόφαση της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΔΙ.Π.Α.) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Προκειμένου να καθοριστούν οι κανόνες για τη χρήση της δόμησης και της εν γένει εκμετάλλευσης του εδάφους σε εντός και εκτός σχεδίου περιοχές, ανεξαρτήτων διοικητικών ορίων, ο **Ρυθμιστικός Χωρικός Σχεδιασμός** καθορίζεται βάσει του αρθ. 8 του Ν. 4447/2016. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «Για τη χωρική οργάνωση και ανάπτυξη περιοχών ανεξαρτήτως διοικητικών ορίων που μπορεί να λειτουργήσουν ως υποδοχείς σχεδίων, έργων και προγραμμάτων υπερτοπικής κλίμακας ή στρατηγικής σημασίας ή για τις οποίες απαιτείται ειδική ρύθμιση των χρήσεων γης και των λοιπών όρων ανάπτυξης τους, καταρτίζονται Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (Ε.Π.Σ.). Ε.Π.Σ. μπορεί να καταρτιστούν και: (α) για

⁷ «Τα έργα και δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε περιοχές που βρίσκονται εντός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως ή εντός ορίων οικισμών νομίμως προϋφιστάμενων του 1923 ή εντός ορίων οικισμών με πληθυσμό μέχρι δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους ή σε οργανωμένους υποδοχείς παραγωγικών δραστηριοτήτων όπως ήδη χωροθετημένες βιομηχανικές περιοχές και ζώνες ή βιοτεχνικές περιοχές και πάρκα, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, εξαιρούνται από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου».

προγράμματα αστικής ανάπλασης ή περιβαλλοντικής προστασίας ή αντιμετώπισης των συνεπειών από φυσικές καταστροφές, (β) για περιοχές παρεμβάσεων στο πλαίσιο προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), όπως οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις και (γ) σε περίπτωση ανάγκης ταχείας ολοκλήρωσης του πολεοδομικού σχεδιασμού πρώτου επιπέδου από την Πολιτεία, λόγω κρίσιμων χωρικών προβλημάτων που επιβάλλουν την άμεση αντιμετώπιση ή την αποτροπή δημιουργίας τετελεσμένων καταστάσεων που οφείλονται σε έλλειψη ή ανεπάρκεια πολεοδομικού σχεδιασμού.»

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ΕΠΣ αποτελούν οι Π.Ο.Τ.Α. (Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης) ως χρηματοδοτικό εργαλείο μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου 2601/98). Βάσει του ν.2545/1997 (ΦΕΚ 254 Α'), του αρθ. 29, παρ. 5. περιγράφονται οι παρεκκλίσεις μη πολεοδόμησης μιας έκτασης **Π.Ο.Τ.Α**, με τις οποίες δίνεται η δυνατότητα χωροθέτησης Π.Ο.Τ.Α σε μια υποψήφια περιοχή που περιλαμβάνει εκτάσεις ή τμήματα εκτάσεων που υπάγονται σε ειδικό νομικό καθεστώς (π.χ. δασικές εκτάσεις, αρχαιολογικούς χώρους κ.λπ.) σύμφωνα με την εφαρμογή των επ' αυτών οικείων διατάξεων. Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι πριν τη δημοσίευση του νόμου περί προστασίας της βιοποικιλότητας και συγκεκριμένα στη δημόσια διαβούλευση που έλαβε χώρα στις 5 Ιουλίου 2010, εντός των περιοχών του δικτύου NATURA 2000 απαγορευόταν ο καθορισμός Π.Ο.Τ.Α. Εν τέλει, με τη δημοσίευση του νομοσχεδίου για την βιοποικιλότητα (ν. 3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31-3-2011) στο αρθ. 9 στο κεφάλαιο περί καθορισμού των ρυθμίσεων για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, δεν αναφέρει κάτι για τις Π.Ο.Τ.Α.! Η μοναδική Π.Ο.Τ.Α. που υπάρχει μέχρι στιγμής στη χώρα είναι η Π.Ο.Τ.Α. Μεσσηνίας και συγκεκριμένα το Costa Navarino. Τέλος, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 2 η Π.Ο.Τ.Α. Μεσσηνίας συνορεύει με την χωρική περιοχή 3, ενώ ένα μέρος της είναι χωροθετημένο εντός της περιοχής προστασίας 4.

Εικόνα 2: Χαρτογράφηση περιοχών ενταγμένων στο δίκτυο NATURA 2000 για το Νομό Μεσσηνίας.

Πηγή: Natura 2000 Network Viewer - Ιδία επεξεργασία

Επιπλέον, οι Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ) του άρθρου 24 του ν. 1650/1986 και οι Οργανωμένοι Υποδοχείς Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων της παρ. 4 του άρθρου 41 του ν. 3982/2011, αποτελούν Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια.

Μία ακόμα μορφή ΕΠΣ αποτελούν τα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (**ΕΣΧΑΔΑ**) του άρθρου 12 του ν. 3986/2011 (Α' 152), μέσω των οποίων επιδιώκεται η αξιοποίηση των δημοσίων ακινήτων με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, με την παράλληλη τήρηση της ποιοτικά

βιώσιμης επένδυσης και της μακροπρόθεσμης προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Στα ΕΣΧΑΔΑ θα περιλαμβάνονται και οι περιβαλλοντικοί όροι του ακινήτου. Με τον τρόπο αυτό, δίνεται η δυνατότητα στους επενδυτές για αξιοποίηση δημοσίων ακινήτων από το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έγκριση του Ειδικού Σχεδίου Χωρικής Ανάπτυξης του δημοσίου ακινήτου με την ονομασία «Κασσιώπη Κέρκυρας» στην περιοχή Ερημίτης Κασσιώπης Κέρκυρας (ΑΑΠ 406/15.11.2013), με το οποίο εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης του Δημοσίου Ακινήτου (ΕΣΧΑΔΑ) «Κασσιώπη Κέρκυρας», εκτάσεως 447 περίπου στρ., στη θέση Αρταβάνη (Ερημίτης) περιοχής Αγίου Στεφάνου και β) η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του ανωτέρω ΕΣΧΑΔΑ⁸.

Τέλος, με το ν. 3894/2010 (Α' 204) (άρθ. 24) και ν. 4146/2013 (Α'90) (άρθ. 5) τα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (**ΕΣΧΑΣΕ**) εισάγονται για την πραγματοποίηση Στρατηγικών Επενδύσεων επί ιδιωτικών ακινήτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Killada Hills, το οποίο είναι η πρώτη μεγάλη τουριστική επένδυση που έλαβε άδεια μέσω της fast - track διαδικασίας των Ειδικών Σχεδίων Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ). Η Έγκριση του ΕΣΧΑΣΕ με την ονομασία Killada Hills στην Κοιλιάδα του Δήμου Ερμιονίδας της Περιφερειακής Ενότητας Αργολίδος Περιφέρειας Πελοποννήσου, έγινε βάσει του ΦΕΚ 247/ΑΑΠ/2015, 16-12-2015.

Μια πρόσφατη δημοσιοποίηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) έργου Στρατηγικής Επένδυσης, αποτελεί το Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικής Επένδυσης (ΕΣΧΑΣΕ) για το επενδυτικό έργο «**CAPE THOLOS**» της εταιρείας "Ανώνυμος Εταιρεία Τουριστικών Επιχειρήσεων - Τ.Ε.Α.Β. Α.Ε." με διακριτικό τίτλο "Maris Hotels S.A", στο νομό Λασιθίου.

⁸ Διαδικτυακό άρθρο στο <https://dasarxeio.com>

ΜΕΡΟΣ Γ΄

η περιοχή μελέτης

6. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

6.1 Γεωγραφική Θέση

Ο Νομός Λασιθίου με πρωτεύουσα τον Άγιο Νικόλαο είναι ο ανατολικότερος και λιγότερο κατοικημένος νομός της Κρήτης, ενώ σημαντικά αστικά κέντρα αποτελούν η πόλη της Σητείας και η Ιεράπετρα. Στα βόρεια του νομού βρίσκεται το Κρητικό πέλαγος, ανατολικά το Καρπάθιο, το Λιβυκό νότια ενώ συνορεύει δυτικά με τον νομό Ηρακλείου, με φυσικό σύνορο την οροσειρά Δίκητη. Οι μέσες συντεταγμένες του νησιού είναι N 35°05', E 25°50' και η έκτασή του 1.818 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

6.2 Διοικητική διαίρεση Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου

Στον Πίνακα 19 αναφέρονται οι 4 δήμοι, οι δημοτικές ενότητες, οι τοπικές κοινότητες της Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου, με έδρα τον Άγιο Νικόλαο. Με το υπ' αριθμ. 105 προεδρικό διάταγμα (ΦΕΚ 239Α/9-11-2011) 4 Τοπικές Κοινότητες του Δήμου Ιεράπετρας εντάχθηκαν στον Δήμο Σητείας. Πρόκειται για τις Τοπικές Κοινότητες Πεύκων, Χρυσοπηγής, Λιθινών και Περβολακίων.

ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΣΗΤΕΙΑΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΤΑΝΟΥ
Δ.Κ. Αγίου Νικολάου	Δ.Κ. Ιεράπετρας	Τ.Κ. Αβρακόντε	Τ.Κ. Ζάκρου
Δ.Κ. Ελούντας	Τ.Κ. Αγίου Ιωάννου	Τ.Κ. Αγίου Γεωργίου	Τ.Κ. Καρυδίου
Δ.Κ. Κριτσάς	Τ.Κ. Ανατολής	Τ.Κ. Αγίου Κωνσταντίνου	Τ.Κ. Μητάτου
Τ.Κ. Βρουχά	Τ.Κ. Γδοχίων	Τ.Κ. Καμινακίου	Τ.Κ. Παλαικάστρου
Τ.Κ. Έξω Λακκωνίων	Τ.Κ. Καβουσίου	Τ.Κ. Κάτω Μετοχίου	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΥΚΗΣ
Τ.Κ. Έξω Ποταμών	Τ.Κ. Καλαμαύκας	Τ.Κ. Λαγού	Τ.Κ. Αγίας Τριάδος
Τ.Κ. Ζενίων	Τ.Κ. Κάτω Χωριού	Τ.Κ. Μαρμακέτου	Τ.Κ. Απιδίων
Τ.Κ. Καλού Χωριού	Τ.Κ. Μακρυλιάς	Τ.Κ. Μέσα Λασιθίου	Τ.Κ. Αρμένων
Τ.Κ. Κρούστα	Τ.Κ. Μαλών	Τ.Κ. Πλάτης	Τ.Κ. Ζίρου
Τ.Κ. Λιμνών	Τ.Κ. Μεσελέρων	Τ.Κ. Τζερμιάδου	Τ.Κ. Παππαγιαννάδων
Τ.Κ. Λούμα	Τ.Κ. Μεταξοχωρίου	Τ.Κ. Ψυχρού	Τ.Κ. Χανδρά
Τ.Κ. Μέσα Λακκωνίων	Τ.Κ. Μουρνιών		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΗΤΕΙΑΣ
Τ.Κ. Πρίνας	Τ.Κ. Μύθων		Δ.Κ. Σητείας
Τ.Κ. Σκινιά	Τ.Κ. Μύρτου		Τ.Κ. Αγίου Γεωργίου
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΡΑΧΑΣΙΟΥ	Τ.Κ. Παχειάς Άμμου		Τ.Κ. Αχλαδίων
Τ.Κ. Βραχασίου	Τ.Κ. Ρίζης		Τ.Κ. Έξω Μουλιανών
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	Τ.Κ. Χριστού		Τ.Κ. Κατσιδωνίου
Δ.Κ. Νεαπόλεως			Τ.Κ. Κρυών
Τ.Κ. Αγίου Αντωνίου	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΡΥ ΓΙΑΛΟΥ		Τ.Κ. Λάστρου
Τ.Κ. Βουλισμένης	Τ.Κ. Αγίου Στεφάνου		Τ.Κ. Μαρωνίας
Τ.Κ. Βρυσών	Τ.Κ. Ορεινού		Τ.Κ. Μέσα Μουλιανών
Τ.Κ. Καρυδίου Μιραμπέλλου	Τ.Κ. Σταυροχωρίου		Τ.Κ. Μυρσίνης

Τ.Κ. Καστελλίου Φουρνής	Τ.Κ. Σχινοκαψάλων		Τ.Κ. Πισκοκεφάλου
Τ.Κ. Λατσίδας			Τ.Κ. Πραισού
Τ.Κ. Νικηθιανού			Τ.Κ. Ρούσσας Εκκλησίας
Τ.Κ. Φουρνής			Τ.Κ. Σκοπής
Τ.Κ. Χουμεριάκου			Τ.Κ. Σταυρωμένου
			Τ.Κ. Σφάκας
			Τ.Κ. Τουρλωτής
			Τ.Κ. Χαμεζίου
			Τ.Κ. Λιθινών
			Τ.Κ. Περιβολακίων
			Τ.Κ. Πεύκων
			Τ.Κ. Χρυσοπηγής (από την Δημοτική Ενότητα Μακρού Γιαλού)

Πίνακας 19: Οι Δήμοι, οι δημοτικές ενότητες, οι τοπικές κοινότητες της Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου.

Πηγή: <https://www.kallikratis.org> | Διοικητική διαίρεση Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου | Ίδια Επεξεργασία

6.3 Πληθυσμιακά Στοιχεία

Τα πληθυσμιακά δεδομένα πάρθηκαν από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία και κατηγοριοποιήθηκαν στον Πίνακα 20 ανά δήμο για τα έτη 1991, 2001, 2011 και 2021. Επιπλέον, δίνονται και επιμέρους πληροφορίες για τον μόνιμο πληθυσμό των δημοτικών ενοτήτων, των τοπικών κοινοτήτων της Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου, για τις απογραφές των ετών 1991, 2001 και 2011 (Παράρτημα - Π.1) Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι ο Δήμος του Αγίου Νικολάου παρουσιάζει την μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση το 2011 ενώ υπάρχει μια μείωση πληθυσμού το 2021 σε ποσοστό -0,51%. Για τον Δήμο Ιεράπετρας το 2021 παρατηρήθηκε μια αύξηση του πληθυσμού κατά 0,8% σε σχέση με την απογραφή του 2011. Επιπλέον, ο Δήμος Οροπεδίου παρουσίασε το μεγαλύτερο πληθυσμό στην απογραφή του 1991 και μάλιστα παρατηρήθηκε μια σημαντική πτώση σε σχέση με την απογραφή του 2021 σε ποσοστό -48,95%. Τέλος, για τον Δήμο Σητείας η μεγαλύτερη πληθυσμιακή απογραφή καταγράφηκε το 2021 σε ποσοστό +2,78%.

	1991	2001	2011	2021
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	71279	75736	75381	75900
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	23130	26069	27074	26937
ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ	23640	26384	26200	26410
ΔΗΜΟΣ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	4476	3067	2387	2285
ΔΗΜΟΣ ΣΗΤΕΙΑΣ	20033	20216	19720	20268

Πίνακας 20: Πληθυσμιακή απογραφή των Περιφερειακών Ενοτήτων Λασιθίου για τα έτη 1991, 2001, 2011 και 2021.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ίδια Επεξεργασία)

Αξίζει να σημειωθεί ότι για την απογραφή του 2001 για τον Δήμο Ιεράπετρας ο συνολικός πληθυσμός προέκυψε από τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ για τον Δήμο Ιεράπετρας (23729) συν τα στοιχεία 4 Τοπικών

Κοινοτήτων για τον Δήμο Μακρύ Γιαλό (2655) που ενσωματώθηκαν το 2011 στον Δήμο Ιεράπετρας βάσει του (ΦΕΚ 239Α/9-11-2011) .

Αντίστοιχα, για τον Δήμο Σητείας, το πληθυσμιακό σύνολο προέκυψε από τα στοιχεία του Δήμου Σητείας (14418) συν τα στοιχεία των Δήμων Ιτάνου (2429), Λεύκης (2009) συν τους 4 πρώην δήμους της Δημοτικής Ενότητας Μακρύ Γιαλού (1360). Όμοια και για την απογραφή του 2011.

Τέλος, πληθυσμιακά στοιχεία για το έτος 2021 βρέθηκαν μόνο για τους Δήμους στο σύνολό τους βάσει των δημοσιευμένων πληροφοριών της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Στο Νομό Λασιθίου παρατηρήθηκε αύξηση κατά +0,7% και ο μόνιμος πληθυσμός ανέρχεται σε 75900 άτομα και αντιστοιχεί στο 12,21% του συνολικού πληθυσμού της Κρήτης που σύμφωνα με την απογραφή του 2021 ανέρχεται στα 617360 άτομα.

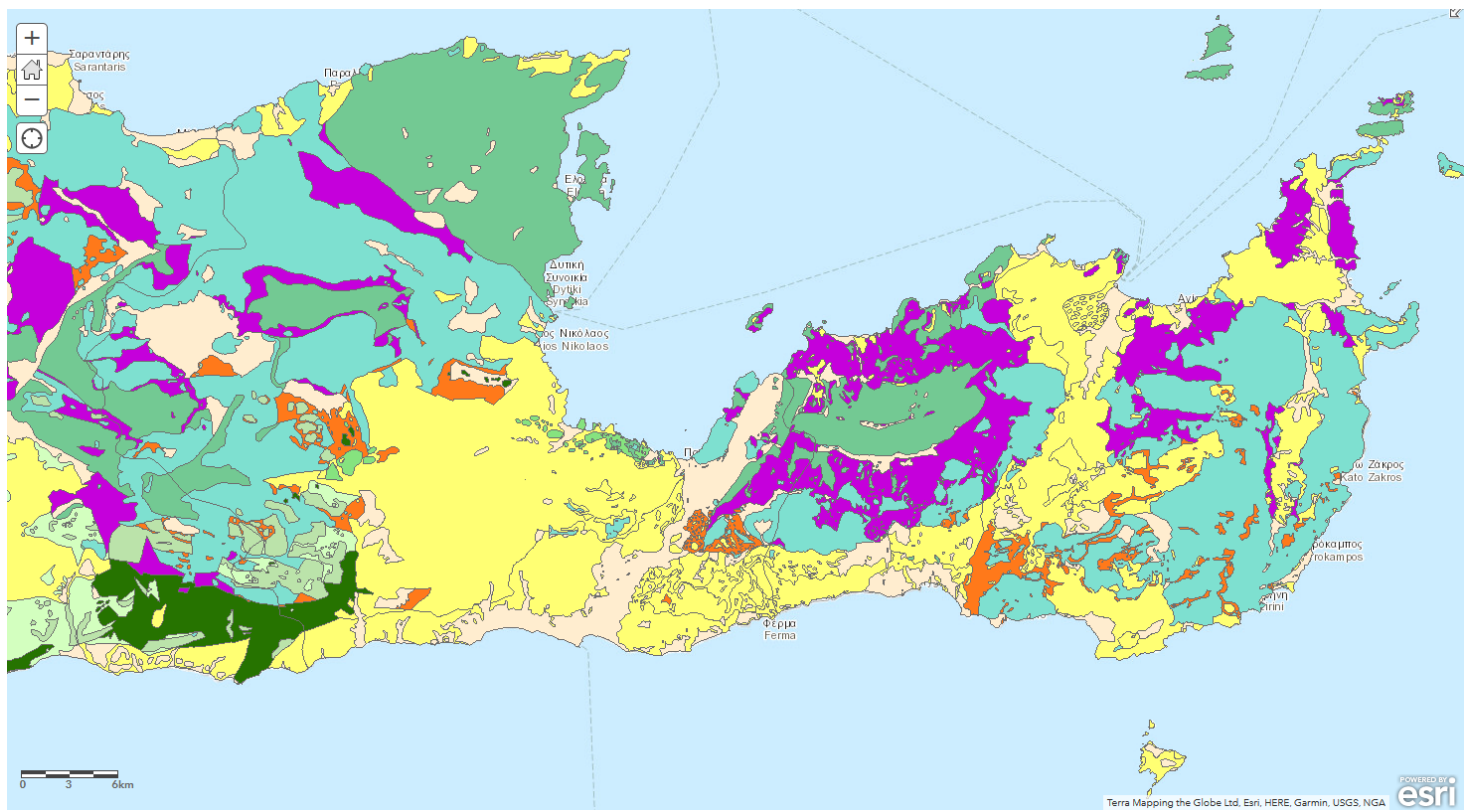
6.4 Γεωλογία

Στον Ελληνικό χώρο οι διάφοροι γεωλογικοί σχηματισμοί έχουν διαταχθεί σε παράλληλες ζώνες, με διεύθυνση ΒΔ – ΝΑ, οι οποίες χωρίζονται μεταξύ τους από τεκτονικές επαφές. Στην Ανατολική Κρήτη οι βαθύτεροι σχηματισμοί ανήκουν στην **Ιόνιο Ζώνη** και αποτελούνται από μεταμορφωμένα πετρώματα (σχιστόλιθους και μάρμαρα). Πάνω από την Ιόνιο Ζώνη συναντώνται διαδοχικά το **Φυλλιτικό σύστημα**, η **ασβεστοδολομιτική σειρά της Τρίπολης**, η **Ζώνη της Πίνδου (ή Εθιάς)**, οι **οριζόντιες Μιαμού και Βάτου**, ο **ορίζοντας της Άρβης και των Αστερουσίων** με κρυσταλλοσχιστώση και οφιολιθικά πετρώματα της Πελαγονικής Ζώνης (Κάρολος Μπέζε, Αθήνα 1986⁹).

Η Ιόνιος Ζώνη ή αυτόχθονη μεταμορφωμένη σειρά αντιπροσωπεύεται κυρίως από δολομίτες και σχιστόλιθους. Στην Εικόνα 3 φαίνεται με πράσινο χρώμα η εκτεταμένη έκταση που καταλαμβάνει η παχιά σειρά των Πλακωδών Ασβεστολίθων. Το Φυλλιτικό Σύστημα συναντάται πάνω από την Ιόνιο Ζώνη και αποτελείται από σχιστόλιθους και χαλαζίτες. Η Ζώνη της Τρίπολης εμφανίζεται σχεδόν σε όλη την Κρήτη, διότι αναπτύσσονται εντός του σημαντικοί υδροφόροι ορίζοντες. Τα κατώτερα στρώματα αποτελούνται από ερυθρούς σχιστόλιθους, με μεταβατικά χαρακτηριστικά ανάμεσα στους φυλλίτες και τους ασβεστόλιθους και δολομίτες της Τρίπολης. Χαρακτηριστικά, στην Εικόνα 3 με μπλε χρώμα φαίνεται η κάλυψη των περιοχών από Ζώνη Τρίπολης. Η Ζώνη της Πίνδους - Εθιάς εμφανίζεται σε τέσσερις ορίζοντες με κυρίαρχα χαρακτηριστικά διάφορες μορφές ασβεστόλιθων. Οι παραπάνω ζώνες ανήκουν στους Προνεογενείς σχηματισμούς.

Τέλος, όσον αφορά τους Νεογενείς και Τεταρτογενείς σχηματισμούς της Κρήτης, δύναται να ταξινομηθούν σε έξι ομάδες που οι περισσότερες από αυτές εμφανίζονται σε όλο το νησί, ενώ παρουσιάζουν διαφορές στην λιθολογία τους. Οι ομάδες είναι οι εξής: η Ενότητα της Πρίνας, του Τεφελίου, των Βρυσών, του Ελληνικού, της Φοινικιάς και της Αγίας Γαλήνης.

⁹ <https://ydrogeologia.blogspot.com/2020/04/malavra-lassithi.html>

- ΑΝΘΡΑΚΙΚΑ ΑΛΛΟΧΘΟΝΩΝ ΣΕΙΡΩΝ
- ΑΝΘΡΑΚΙΚΑ ΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΚΑΛΥΜΜΑΤΟΣ ΖΩΝΗΣ ΠΙΝΔΟΥ
- ΑΝΘΡΑΚΙΚΑ ΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΚΑΛΥΜΜΑΤΟΣ ΖΩΝΗΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ
- ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΛΑΚΩΔΩΝ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΩΝ
- ΝΕΟΓΕΝΗ
- ΟΦΙΟΛΙΘΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΑΛΛΟΧΘΟΝΩΝ ΣΕΙΡΩΝ
- ΤΕΤΑΡΤΟΓΕΝΗ
- ΦΛΥΣΧΗΣ ΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΚΑΛΥΜΜΑΤΟΣ ΖΩΝΗΣ ΠΙΝΔΟΥ
- ΦΛΥΣΧΗΣ ΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΚΑΛΥΜΜΑΤΟΣ ΖΩΝΗΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ
- ΦΛΥΣΧΟΕΙΔΗ - ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΙΚΑ ΑΛΛΟΧΘΟΝΩΝ ΣΕΙΡΩΝ
- ΦΥΛΛΙΤΙΚΗ - ΧΑΛΑΖΙΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

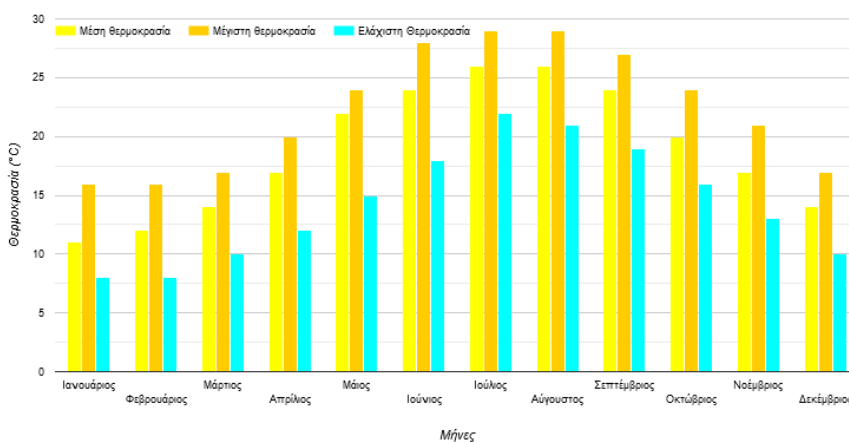
Εικόνα 3: Γεωλογικός Χάρτης Ανατολικής Κρήτης

Πηγή: <https://geoportal.apdkritis.gov.gr/gis/home/webmap/viewer.html?webmap=8b091a35f3114a729fe4e0e42085600b>

6.5 Κλίμα - Γεωμορφολογία

Το κλίμα του Νομού Λασιθίου είναι ήπιο και γλυκό, καθαρά μεσογειακό, χωρίς απότομες εποχιακές μεταπτώσεις. Είναι αρκετά υγρό κοντά στη θάλασσα, με σύντομους ήπιους χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια. Η μέση θερμοκρασία μειώνεται καθώς αυξάνεται το υψόμετρο. Ο Ιούλιος και ο

Αύγουστος είναι οι θερμότεροι μήνες με τον Ιανουάριο να είναι ο ψυχρότερος του χρόνου. Το καλοκαίρι η μέση θερμοκρασία κυμαίνεται στους 20-30°C (70-90°F) και το χειμώνα στους 10-15°C (50-60°F) (Εικόνα 4).

Εικόνα 4: Μέση Καθημερινή Θερμοκρασία για την Κρήτη

Πηγή: <https://www.cretanbeaches.com>

Σε όλο τον νομό, η μορφολογία του εδάφους χαρακτηρίζεται από διαρκώς εναλλασσόμενο και με έντονες αντιθέσεις. Η **Δίκτη ή Λασιθιώτικα Όρη** είναι η μεγαλύτερη οροσειρά στην Κρήτη, που εκτείνεται στα ανατολικά του νησιού και βρίσκεται στα σύνορα των Νομών Ηρακλείου και Λασιθίου. Η Δίκτη είναι ο νοτιότερος και ταυτόχρονα ο ανατολικότερος ορεινός όγκος της Ελλάδας που υπερβαίνει τα 2000 μ. υψόμετρο. Η κορυφή με το μεγαλύτερο ύψος λέγεται Σπαθί ή Δίχτης (2.148 μ.). Επιπλέον, αποτελείται από τις κορυφές Αφέντης Χριστός (2141 μ.) και Λάζαρος (2085 μ.). ανάμεσα στις κορυφές του περικλείεται το μεγαλύτερο οροπέδιου της Κρήτης, το Οροπέδιο Λασιθίου (Εικόνα 5).

Εντός του Δήμου Σητείας βρίσκεται η ανατολικότερη οροσειρά του νησιού, τα **Όρη Σητείας** που στην πραγματικότητα αποτελείται από δύο οροσειρές, αυτή της Ζάκρου στα ανατολικά και αυτή της Θρύπτης στα δυτικά (Εικόνα 5) όπου συναντάται η υψηλότερη κορυφή (ο Αφέντης Εσταυρωμένος (1476 μ.)). Επιπλέον, μεγάλη ποικιλία στη βλάστηση και αρκετά ενδημικά είδη συναντώνται στο όρος Θρύπτης. Αντίθετα, ελάχιστη βλάστηση και απότομοι γκρεμοί συναντώνται στα όρη της Ζάκρου ¹⁰.

Το Ορνό έχει υψόμετρο 1237 μ. βρίσκεται εντός του Δήμου Σητείας, στο ανατολικό τμήμα της Κρήτης. Η κορυφογραμμή εκτείνεται κοντά στις βόρειες ακτές του νησιού, βορειοανατολικά της οροσειράς Θρύπτης. Η υψηλότερη κορυφή του Ορνού είναι γνωστή ως «Σπαθί» και στη δυτική πλευρά του Ορνού βρίσκεται το Όρος Καψιάς.

¹⁰ Βάσει του wondergreece.gr

Εικόνα 5: Γεωμορφολογικός χάρτης του Ν. Λασιθίου και της ευρύτερης περιοχής.

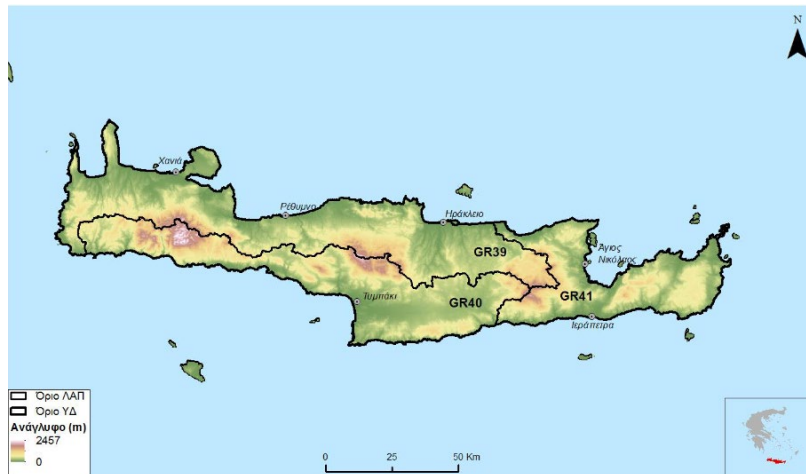
Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος – Υλικό Διαβούλευσης

6.6 Υδρογραφικό Δίκτυο

Σύμφωνα με μια μελέτη της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων (ΕΓΥ) και του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) που πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο 2017 (Στάδιο Ι, 3η φάση – παραδοτέο 6), η Κρήτη αποτελεί το 13^ο Υδατικό Διαμέρισμα¹¹ (Λεκάνη Απορροής Ποταμού¹²). Όπως φαίνεται και στην Εικόνα 6 και βάσει της απόφασης 706/16-7-2010 (ΦΕΚ 1383B/2-9-2010 & ΦΕΚ 1572B/28-9-2010), της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων στο Υδατικό Διαμέρισμα της Κρήτης περιλαμβάνονται τρεις (3) Λεκάνες Απορροής Ποταμού (ΛΑΠ). Οι ΛΑΠ GR39 & GR40 καταλαμβάνουν μέρος και του Ν. Λασιθίου και συγκεκριμένα η ΛΑΠ GR39 το οροπέδιο Λασιθίου στο ανατολικότερό της τμήμα, ενώ η ΛΑΠ GR40 περιλαμβάνει μικρό τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας (Π.Ε.) Λασιθίου. Τέλος, η ΛΑΠ GR41 περιλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό της Π.Ε. Λασιθίου κα οριοθετείται από τις κορυφογραμμές του όρους Δίκτη. Βάσει της ίδιας μελέτης, το υδρογραφικό δίκτυο στη ΛΑΠ (GR41) δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο και αποτελείται από ρέματα που καταλήγουν στις Βορειοανατολικές και νότιες ακτές του νομού. Σημαντικά υδατορεύματα είναι ο Ξηροπόταμος, ο Καλός Ποταμός, τα ρέματα Κοτοβανού και Καλαμαυκιανός και οι ποταμοί Μπραμιανός και Μύρτος.

¹¹ Στην Ελλάδα περιλαμβάνονται 14 Υδατικά Διαμερίσματα (Περιοχές Λεκανών Απορροής Ποταμών) της χώρας, σύμφωνα με την, από 16 Ιουλίου 2010, Απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων (ΦΕΚ 1383/8/2-9-10 και ΦΕΚ 1572/Β/28-9-10).

¹² «Ως «Λεκάνη Απορροής Ποταμού» ορίζεται η εδαφική έκταση από την οποία αποστραγγίζεται το σύνολο της απορροής (βροχόπτωση ή/και χιονόπτωση) μιας περιοχής, μέσω του υδρογραφικού δικτύου της (διαδοχικών ρευμάτων, χειμάρρων, ποταμών, και πιθανώς λιμνών) και παροχετεύεται στη θάλασσα μέσω της εκβολής (ή δέλτα) ποταμού».

Εικόνα 6: Το Υδατικό Διαμέρισμα της Κρήτης.

Πηγή: ΥΠΕΝ / ΕΓΥ, 2017

6.7 Πολιτισμός

Στην κορυφή της «πολιτιστικής κληρονομιάς» του νομού Λασιθίου, βρίσκεται το **Οροπέδιο**, που πληρεί τις προδιαγραφές, βάσει του ορισμού όπως αποτυπώνεται από την Unesco. Πιο αναλυτικά, το Οροπέδιο ξεχωρίζει για τον άυλο πολιτισμό (παραδόσεις, γλώσσα, γνώση), τον απτό πολιτισμό (μνημεία, βιβλία, έργα τέχνης) και τη βοποικιλότητα (πανίδα, χλωρίδα, γεωλογικά στοιχεία)¹³. Στο Οροπέδιο επίσης, συναντάται το **Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο Οροπεδίου Λασιθίου**, στο χωριό Άγιος Γεώργιος. Στην βόρεια πλευρά του βουνού Δίκτη, πάνω από το χωριό Ψυχρό του δήμου Οροπεδίου Λασιθίου, βρίσκεται το **Δικταίο Άντρο**, το οποίο θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα σπήλαια διεθνώς. Ένα ακόμα πολιτισμικό αξιοσημείωτο αποτελεί το **Αρχαιολογικό Μουσείο Αγίου Νικολάου** το οποίο σκοπό είχε την έκθεση ευρημάτων από την ανατολική Κρήτη που μέχρι τότε μεταφέρονταν στο Μουσείο Ηρακλείου.

Επιπροσθέτως, από αρχαιολογικής άποψης, στο νομό καταμετράται μια πληθώρα από ερείπια αρχαίων πόλεων, συνοικισμών και κτιρίων. Το **ανάκτορο του Ζάκρου** αποτελεί το τέταρτο σε μέγεθος της Μινωικής Κρήτης, ενώ από την Πάνω Ζάκρο μέχρι την Κάτω, εκτείνεται το «**Φαράγγι των Νεκρών**». Ο αρχαίος οικισμός των **Γουρνιών** σώζεται σε καλή κατάσταση και αποκαλείται "Πομπηία της μινωικής Κρήτης", ενώ χρονολογείται από την Υστερομινωική Ι Περίοδο (1550-1450 π.Χ.). Άξίζει να σημειωθεί ότι η **αρχαία πόλη της Λατούς** αναπτύχθηκε εκεί που αναπτύχθηκε η πρωτεύουσα του Νομού, Άγιος Νικόλαος. Χώροι αρχαιολογικού ενδιαφέροντος είναι ο Κηρυγμένος Αρχαιολογικός Χώρος «Θόλοι», ο αρχαιολογικός χώρος «Θόλου – Αγίου Αντωνίου» στο Καβούσι.

6.8 Πρωτογενής Τομέας Δραστηριότητας

Το πλούσιο γεωγραφικό ανάγλυφο της Κρήτης, αποτελούσε και εξακολουθεί να αποτελεί καταλυτικό ρόλο στην έντονη απασχόληση με τους κλάδους της γεωργίας και κτηνοτροφίας. Ο αγροτικός τομέας παραγωγής στον νομό Λασιθίου έχει κυρίαρχο ρόλο και σε αυτό συντελούν τα εύφορα εδάφη, το κλίμα και η παράδοση τόσων χρόνων που συνεχίζεται. Λόγω της μεγάλης ηλιοφάνειας, οι κάμποι του νομού καταλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος με το Οροπέδιο του Λασιθίου να αποτελεί την γραφική

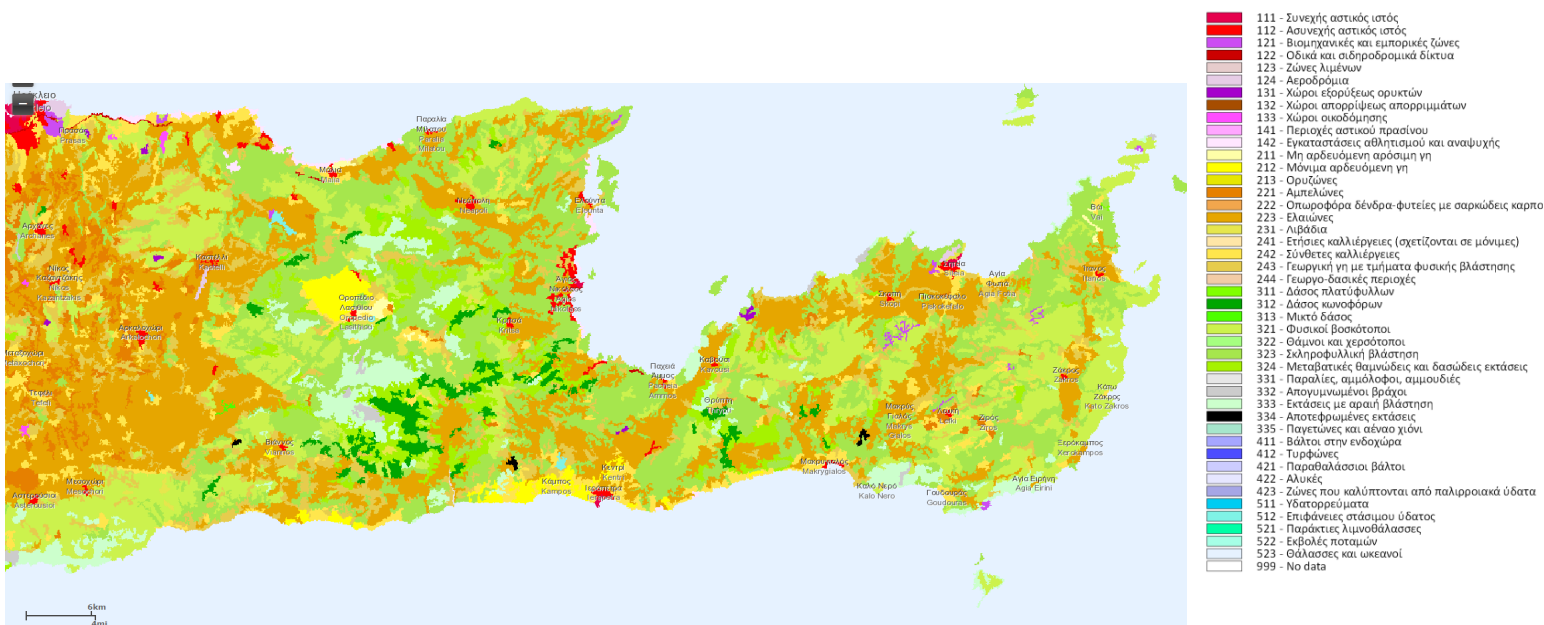
¹³ <http://lasithi.melosoftware.com/el/static/civilization>

πεδιάδα του νομού που περικλείεται από βουνά και αξιοσημείωτοι είναι οι ανεμόμυλοι της περιοχής που χρησιμοποιούνταν για άντληση των υπογείων υδάτων για πότισμα των καλλιεργειών.

«Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Κρήτης, όπως οι εδαφοκλιματικές συνθήκες, η πλούσια χλωρίδα, οι οικογενειακής μορφής γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, η διατήρηση των παραδόσεων, αλλά και των παραδοσιακών τεχνικών, θα μπορούσαν να είχαν οδηγήσει στην ανάπτυξη μιας υγιούς αιγοπροβατοτροφίας, κάτι όμως που δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί στο βαθμό που θα έπρεπε» (Α. Στεφανάκης, 2006).

Οι ορεινές περιοχές του δικτύου Natura 2000 αποτελούν ενδιαίτημα πολλών αρωματικών φυτών όπως φασκομηλιά, ρίγανη και άλλα φαρμακευτικά φυτά και βότανα, η καλλιέργεια των οποίων συνεισφέρουν στην τόνωση της τοπικής οικονομίας. Επιπλέον, η αγροτική γη συνεισφέρει και στις κτηνοτροφικές δραστηριότητες, λόγω της κατανάλωσης από τα αιγοπρόβατα¹⁴.

Όπως φαίνεται και στην Εικόνα 7 σύμφωνα με τον χάρτη κάλυψης γης, Corine (CLC2018) για το Λασιθί, το αστικό καταλαμβάνει ένα μικρό μέρος, έναντι των καλλιεργειών που κυριαρχεί στην περιοχή.

Εικόνα 7: Χάρτης κάλυψης γης κατά Corine (CLC2018)

Πηγή: <https://land.copernicus.eu> | Ίδια Επεξεργασία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., για τα έτη 2003, 2005, 2007, 2009, 2013 και 2016 καταγράφηκαν οι εκμεταλλεύσεις καθώς και οι χρησιμοποιούμενες εκτάσεις για καλλιέργεια και όπως φαίνεται στον Πίνακα 21 παρατηρείται μια πτωτική τάση των αντίστοιχων τιμών.

¹⁴ https://samaritakis.gr/wp-content/uploads/NATURA2000_TEXNIKOS_ODIGOS_FINAL_19-03-2018_WEB.pdf

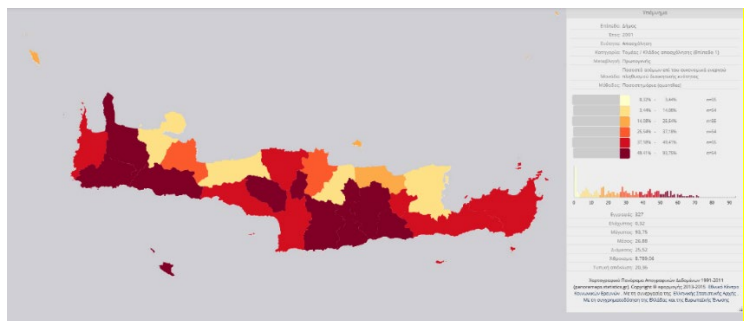
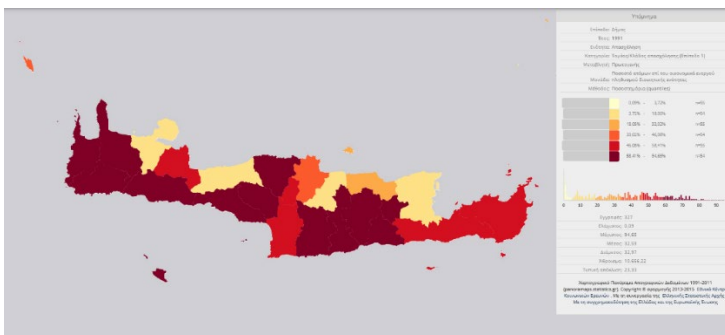
Ειδικότερα για την Ελλάδα, η πτώση καταγράφηκε σε ποσοστό -16,93% ενώ για τον νομό Λασιθίου παρατηρήθηκε μια πτώση τιμών κατά ποσοστό -35,18% , για τα έτη 2003 και 2013, ωστόσο αύξηση στις εκτάσεις προς εκμετάλλευση παρατηρήθηκε το 2016 με τις εκτάσεις να ανέρχονται σε 410628 στέμματα. Ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων, παρουσιάζει αύξηση τα έτη 2005 και 2007, έκτοτε (μέχρι και το έτος 2016 που συλλέχθηκαν δεδομένα) ακολουθεί μια πτωτική πορεία με το έτος 2016 να έχει την τιμή 12981.

		ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ	ΕΚΤΑΣΗ (ΣΕ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ)
2003	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	824464	39677743.1
	ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	14990	505989.0
2005	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	828157	39837896.1
	ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	15333	491648
2007	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	854123	40762257.5
	ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	15387	477151.5
2009	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	716823	34779000
	ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	13247	429000
2013	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	703535	33815000
	ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	13256	328000
2016	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	684902	31525821
	ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	12981	410628

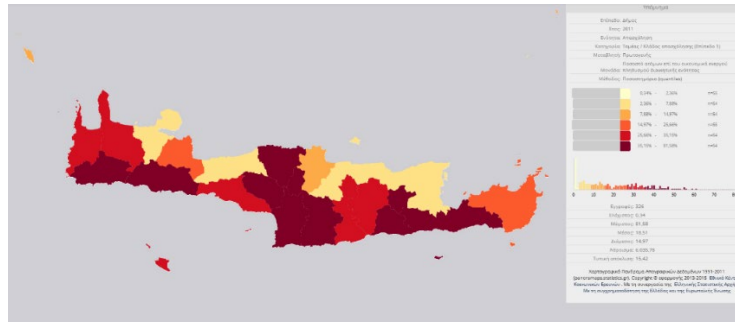
Πίνακας 21: Εκμεταλλεύσεις και χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση για την Ελλάδα και τον Ν. Λασιθίου τις χρονιές 2003, 2005, 2007, 2009, 2013 και 2016.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. |Ιδία Επεξεργασία

Τέλος, στις ακόλουθες εικόνες από το Panorama Statistics, φαίνεται η κατανομή του πρωτογενούς¹⁵ κλάδου απασχόλησης για τα έτη 1991, 2001 και 2011. Το συμπέρασμα που παράγεται από τις Εικόνες 8, 9 & 10 είναι ότι με τα χρόνια παρατηρείται μια πτωτική πορεία ενασχόλησης με τον πρωτογενή τομέα. Αξιοσημείωτο είναι ότι στο Βόρειο Λασιθί, για το έτος 2011, η ενασχόληση με τον τομέα είναι η ελάχιστη, ενώ στα Νότια εξακολουθεί να κατέχει ένα υψηλό βαθμό.

¹⁵ Στον πρωτογενή τομέα οικονομικών δραστηριοτήτων συγκαταλέγονται: η γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία, η αλιεία, τα ορυχεία και λατομεία, κλπ., δηλαδή η παραγωγή πρώτων υλών.

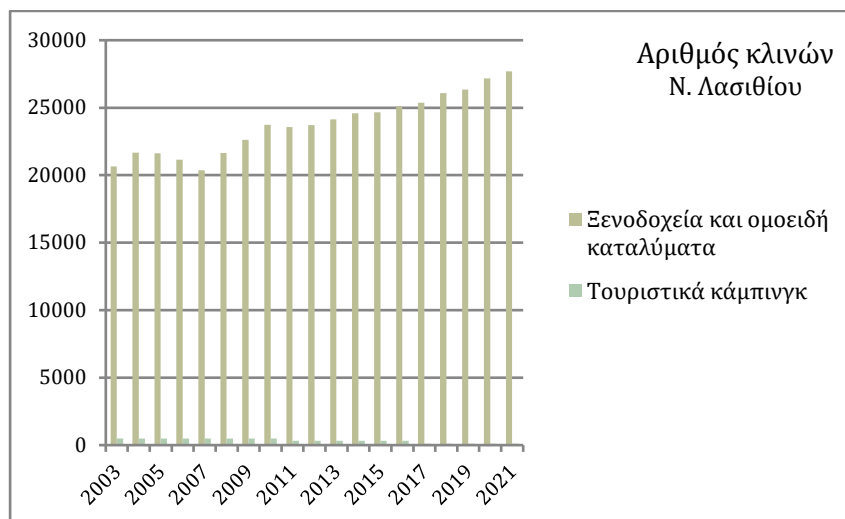

Εικόνα 8, Εικόνα 9 & Εικόνα 10: Απασχόληση στον Πρωτογενή Τομέα Δραστηριοτήτων στην Κρήτη για τα έτη 1991 (πάνω αριστερά), 2001 (πάνω δεξιά) και 2011 (κάτω).

Πηγή: Panorama Statistics

6.9 Τουριστική Δραστηριότητα

Ο αριθμός των κλινών για τα ξενοδοχεία και τα ομοειδή καταλύματα παρουσιάζει μια συνεχόμενη αύξηση (Πίνακας 22). Το 2003 ο αριθμός των ξενοδοχειακών κλινών ήταν 20642, το 2013 το αντίστοιχο νούμερο ήταν 24133, και αυτό μεταφράζεται σε μια αύξηση της τάξης των +16,91%. Το 2021 οι κλίνες ανέρχονταν στις 27695 με το αντίστοιχο ποσοστό αύξησης να ανέρχεται στο +34,17% σε σχέση με το έτος 2003 και +14,76% σε σχέση με το 2013. Δεν ισχύει το ίδιο για τον αριθμό των καταλυμάτων που παρουσιάζει μια μικρή πτωτική πορεία της τάξης των -15,10%. Πτωτική πορεία παρουσιάζει και ο αριθμός των κλινών στα τουριστικά κάμπινγκ, που το 2003 ανέρχονταν σε 483 ενώ το 2021 οι κλίνες μετρήθηκαν σε 106 κι αυτό να μεταφράζεται σε ποσοστό -78,05%. Σχηματικά όσα φαίνονται στον Πίνακα 22, παρουσιάζεται και στο Διάγραμμα 6.

Διάγραμμα 5: Αριθμός κλινών για τα ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα και τα τουριστικά κάμπινγκ για τα έτη 2003 έως και 2021.

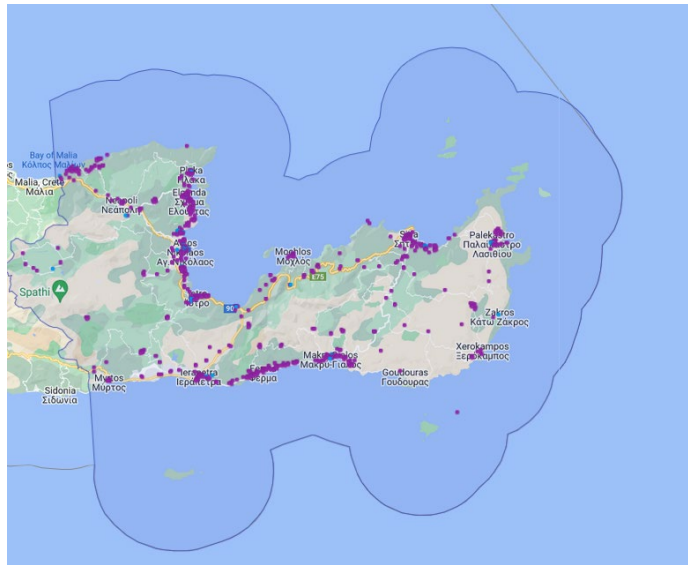
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. και INSETE Intelligence (για τα ενοικιαζόμενα δωμάτια) (Ιδία Επεξεργασία)

ΛΑΣΙΘΙ	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
2003	245	3	248	20642	483	21125
2004	242	3	245	21660	483	22143
2005	237	3	240	21614	483	22097
2006	225	3	228	21140	483	21623
2007	213	3	216	20367	483	20850
2008	209	3	212	21638	483	22121
2009	209	3	212	22619	483	23102
2010	208	3	211	23727	483	24210
2011	201	2	203	23576	318	23894
2012	198	2	200	23719	318	24037
2013	201	2	203	24133	318	24451
2014	203	2	205	24593	318	24911
2015	205	2	207	24646	318	24964
2016	207	2	209	25112	318	25430
2017	208	2	210	25379	106	25485
2018	205	2	207	26076	106	26182
2019	205	2	207	26345	106	26451
2020	208	2	210	27167	106	27273
2021	208	2	210	27695	106	27801

Πίνακας 22: Σύνολο των καταλυμάτων και κλινών για το Ν. Λασιθίου.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ιδία Επεξεργασία)

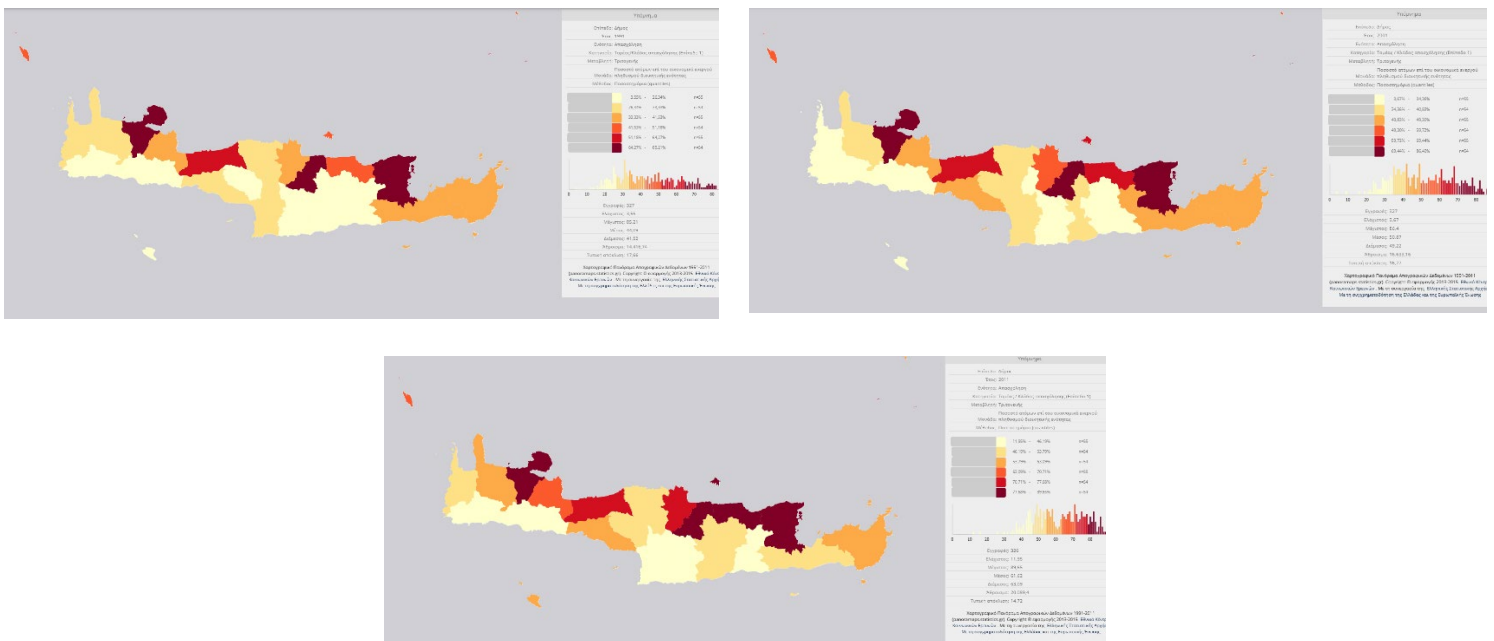
Επιπροσθέτως, στο νομό Λασιθίου καταγράφηκαν 3.046 ενοικιάσεις βραχυχρόνιας μίσθωσης μέσω των πλατφορμών Airbnb και Vrbo. Ο αριθμός αυτός αφορά τον αριθμό καταλυμάτων που παρουσίασαν τουλάχιστον μία ενοικίαση τον τελευταίο μήνα (Εικόνα 11).

Εικόνα 11: Χάρτης καταλυμάτων βραχυπρόθεσμης ενοικίασης για τον Ν. Λασιθίου.

Πηγή: <https://www.airdna.co>

Τέλος, σύμφωνα με τους παρακάτω θεματικούς χάρτες του Panorama Statistics (Εικόνες 12, 13 & 14), είναι εμφανές ότι στον Δήμο Αγίου Νικολάου ως επί το πλείστον η ενασχόληση είναι με τον Τριτογενή τομέα, στον οποίο περιλαμβάνεται και ο Τουρισμός. Στον υπόλοιπο νομό η ενασχόληση με τον συγκεκριμένο τομέα δραστηριοτήτων καταλαμβάνει ένα μικρό ποσοστό.

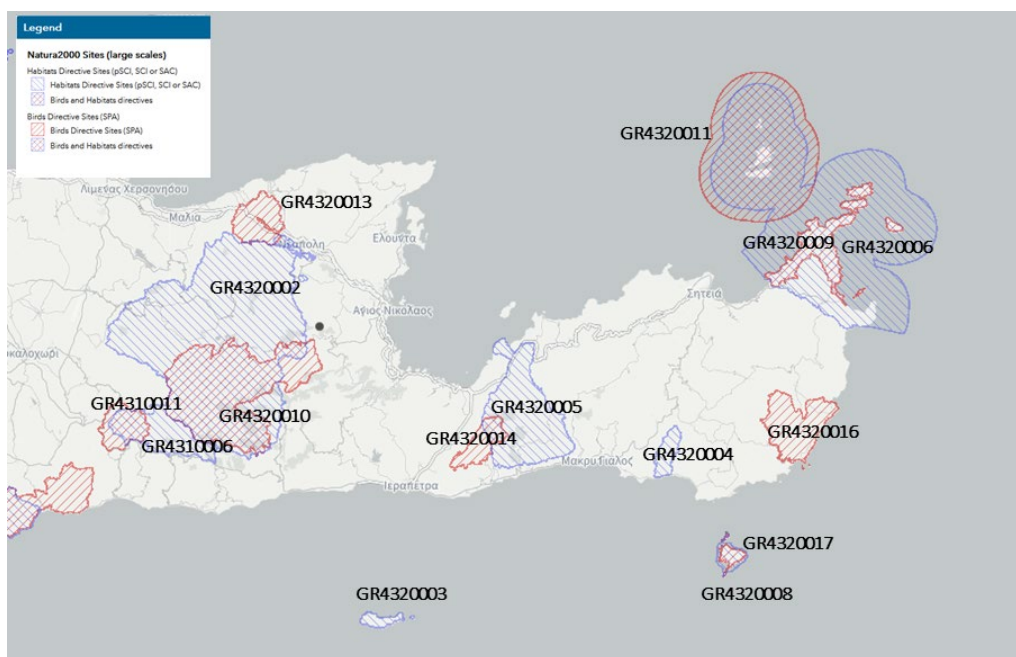

Εικόνα 12, Εικόνα 13 & Εικόνα 14: Απασχόληση στον Τριτογενή Τομέα Δραστηριοτήτων στην Κρήτη για τα έτη 1991 (πάνω αριστερά), 2001 (πάνω δεξιά) και 2011 (κάτω).

Πηγή: Panorama Statistics

6.10 Προστατευόμενες Περιοχές: Περιοχές NATURA 2000 – Καταφύγια Άγριας Ζωής

Όπως φαίνεται και στο Κεφάλαιο 5.1, οι κατηγορίες των προστατευόμενων περιοχών κατά την εθνική νομοθεσία αποτελούν βάσει του Ν. 3937/2011, οι Περιοχές Προστασίας Οικοτόπων και Ειδών που απαρτίζονται από τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ), τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και τα Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ). Στο Ν. Λασιθίου, συναντώνται περιοχές προστασίας που ανήκουν στο Δίκτυο Natura 2000, οι οποίες έχουν κατηγοριοποιηθεί σε τέσσερις κατηγορίες "Φυσικό Πάρκο Οροπεδίου Λασιθίου", "Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Νήσου Χρυσής", "Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Θρύπτης - Κάψα" και "Φυσικό Πάρκο Σητείας". Η κάθε κατηγορία περιλαμβάνει περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Natura 2000 (βάσει της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), καθώς και η κατηγοριοποίηση σε ΕΖΔ ή ΖΕΠ (βάσει εθνικής οδηγίας)(Εικόνα 15 και Πίνακας 23). Στο παρόν κεφάλαιο, γίνεται μια μικρή ανάλυση της κάθε προστατευόμενης περιοχής, εκτός της περιοχής με κωδικό GR4320005, η ανάλυση της οποίας θα γίνει σε επόμενο κεφάλαιο, μιας κι αποτελεί περιοχή ενδιαφέροντος.

Εικόνα 15: Δίκτυο Natura 2000 για τον Ν. Λασιθίου.

Πηγή: European Environment Agency - <https://natura2000.eea.europa.eu/> | Ιδία Επεξεργασία

ΛΑΣΙΘΙ

ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Κωδικός Natura 2000	Χαρακτηρισμός Περιοχής	Όνομασία Προστατευόμενης Περιοχής
GR4310006	ΕΖΔ	Δίκτη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη-Ομαλός)
GR4310011	ΖΕΠ	Κορυφή Κούπα (Δυτική Κρήτη)
GR4320002	ΕΖΔ/πΤΚΣ	Δίκτη: Οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Δελένα, Κράσι, Σελακάνος, Χαλασμένη Κορυφή

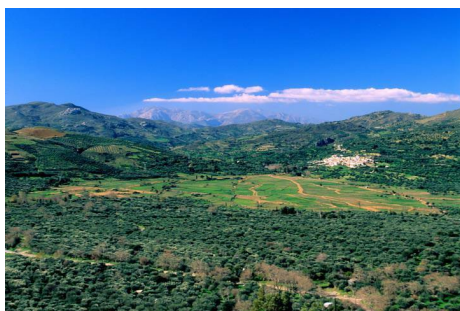
GR4320010	ΖΕΠ	Λάζαρος Κορυφή - Μαδάρα Δίκτης
GR4320013	ΖΕΠ	Φαράγγι Σεληνάρι - Βραχάσι
ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΝΗΣΟΥ ΧΡΥΣΗΣ		
Κωδικός Natura 2000	Χαρακτηρισμός Περιοχής	Όνομασία Προστατευόμενης Περιοχής
GR4320003	ΕΖΔ	Νήσος Χρυσή
ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΘΡΥΠΤΗΣ-ΚΑΨΑ		
Κωδικός Natura 2000	Χαρακτηρισμός Περιοχής	Όνομασία Προστατευόμενης Περιοχής
GR4320004	ΕΖΔ	Μονή Κάψα (Φαράγγι Κάψα και Γύρω Περιοχή)
GR4320005	ΕΖΔ	Όρος Θρύπτης και Γύρω Περιοχή
GR4320014	ΖΕΠ	Νοτιοδυτική Θρυπτή (Κουφωτό)
ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΣΗΤΕΙΑΣ		
Κωδικός Natura 2000	Χαρακτηρισμός Περιοχής	Όνομασία Προστατευόμενης Περιοχής
GR4320006	ΕΖΔ/πΤΚΣ	Βορειοανατολικό Άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και Χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μούρι-Βάι-Άκρα Πλάκας) και Θαλάσσια Ζώνη
GR4320008	ΕΖΔ	Νήσος Κουφονήσι και Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη
GR4320009	ΖΕΠ	Βορειοανατολικό Άκρο Κρήτης
GR4320011	ΖΕΠ	Διονυσάδες Νήσοι και Θαλάσσια Ζώνη
GR4320016	ΖΕΠ	Όρη Ζάκρου
GR4320017	ΖΕΠ	Κουφονήσι, Γύρω Νησίδες, Νήσοι Κάβαλλοι

Πίνακας 23: Το Δίκτυο NATURA 2000 στο νομό Λασιθίου (κωδικός περιοχής, ονομασία και κατηγοριοποίηση σε ΕΖΔ ή ΖΕΠ)

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

GR4310006 | Δίκη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη-Ομαλός)

Εικόνα 16: Το οροπέδιο της Κάτω Βιάννου και στο

Η περιοχή οριοθετείται από το οροπέδιο του Ομαλού και τον χείμαρρο της Εργάνου στα βόρεια, από τις κορυφές και πλαγιές Τουρλού, Κυνηγού, κ.ά. στα νότια, όπως επίσης και την περιοχή της Άνω Βιάννου και της Σύμης στα νοτιοανατολικά.

Η περιοχή είναι ορεινή, η κύρια απασχόληση είναι ως επί το πλείστον η κτηνοτροφία ενώ συναντάται περιορισμένη τουριστική δραστηριότητα στην περιοχή.

βάθος η Δίκτη

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Εικόνα 17: Η κορυφή Κυνηγός, από τη θέση Αρμίχια, Κατωφύγι

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Εικόνα 18: Το Οροπέδιο του Ομαλού Βιάννου, πάνω από τη Σύμη.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Στην περιοχή συναντάται μια μεγάλη ποικιλία οικοτόπων, ρυάκια, λίμνες, απότομοι γκρεμοί, σπήλια και το εκτεταμένο πευκόδασος. Η χλωρίδα και η πανίδα των βιοτόπων περιλαμβάνουν ενδημικά και τοπικά είδη της Κρήτης. Οικότοπος προτεραιότητας αποτελεί ο υγρότοπος στον Ομαλό της Βιάννου.

Στην χλωρίδα περιλαμβάνονται ενδημικά είδη όπως τα *Astragalus nummularius* και *Geocaryum creticum*. Επίσης, παρόχθιους σχηματισμούς από πλατάνια (*Platanus orientalis*) και πικροδάφνες (*Nerium oleander*).

Η πανίδα περιλαμβάνει διάφορα ενδημικά ερπετά και θηλαστικά όπως ο αγκαθοποντικός (*Acomys cahirinus minous*). Τέλος, συναντώνται ο γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), το όρνιο (*Gyps fulvus*), ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο σπιζαετός (*Aquila fasciata*) και ο πετρίτης (*Falco peregrinus*).

GR4310011 | Κορυφή Κούπα (Δυτική Κρήτη)

Προέκταση της Δίκτης στην Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου, αποτελεί η κορυφή Κούπα, που οριοθετεί στην ουσία τις κεντρικές πεδιάδες του Ηρακλείου με την ορεινή περιοχή της Βιάννου. Στην περιοχή συναντώνται ο χρυσαετός *Aquila chrysaetos* και ο γύπας *Gyps fulvus*. Η περιοχή περιβάλλεται από ημιορεινές-αγροτικές περιοχές με έντονη την ελαιοκαλλιέργεια και φρύγανα.

Εικόνα 19: Η κορυφή Κούπα, όπως φαίνεται από τη θέση Αρμίχια πάνω από το χωριό Κατωφύγι.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

GR4320002 | Δίκητη: Οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Δελένα, Κράσι, Σελακάνος, Χαλασμένη Κορυφή

Εικόνα 20: Απελευθέρωση όρνιου (*Gyps fulvus*) κοντά στο Καρφί.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Εικόνα 21: Οροπέδιο Λασιθίου όπως φαίνεται ανεβαίνοντας στο Νίσιμο.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Η οροσειρά της Δίκτης, είναι ένας από τους τρεις κύριους ορεινούς όγκους της Κρήτης, με υψηλότερη κορυφή το Σπαθί (2.148 μ.). εκτείνεται στις Περιφερειακές Ενότητες Ηρακλείου και Λασιθίου και βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του νησιού. Το οροπέδιο Λασιθίου, το οποίο αποτελεί το μεγαλύτερο της Κρήτης, περιβάλλεται από τα βουνά Δίκητη, Σελάκανο, Καθαρό και Σελένα.

Στο έντονα καρστικοποιημένο ασβεστολιθικό υπόβαθρο της οροσειράς, αναπτύσσονται οροπέδια, απότομες κορυφές, φαράγγια, χείμαρροι.

Το οροπέδιο περιλαμβάνει πολλές αρχαιολογικές θέσεις, όπως τα εκατοντάδες αιολικά πηγάδια, που συνθέτουν ένα τοπίο υψηλής αισθητικής αξίας, ενώ πέρα από τις καλλιέργειες υπάρχει και έντονη κτηνοτροφική δραστηριότητα.

Στην μεγάλη ποικιλία οικοτόπων, στη πυκνή δασική βλάστηση οφείλεται η οικολογική σημασία της περιοχής, στην οποία φιλοξενούνται χαρακτηριστικά ενδημικά είδη χλωρίδας και πανίδας.

Παραδείγματα ειδών χλωρίδας στη Δίκητη είναι τα στενοενδημικά που βρίσκονται κατά αποκλειστικότητα στην περιοχή, η παρόχθια βλάστηση, δάση με πρίνους αλλά και δάση με αριές.

Όσον αφορά την πανίδα της περιοχής περιλαμβάνει ενδημικά είδη, όπως τον δενδροβάτραχο (*Hyla arborea kretensis*) και τον ενδημικό κρητικό αγριόγατο (*Felis silvestris cretensis*).

Τα ενδιαιτήματα της περιοχής είναι μείζονος σημασίας για πλήθος προστατευόμενων αρπακτικών όπως ο γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), το όρνιο (*Gyps fulvus*) κλπ, στην ορινοπανίδα περιλαμβάνονται οι κότσυφες, τσίχλες, ενώ χαρακτηριστικά είναι και τα θαμνώδη και δασικά οικοσυστήματα της περιοχής.

GR4320010 | Λάζαρος Κορυφή - Μαδάρα Δίκτης

Η περιοχή περιλαμβάνει τον ορεινό όγκο της Δίκτης, μαζί με τις χαρακτηριστικές κορυφές Λάζαρος και Αφέντη Χριστός καθώς και τα οροπέδια Καθαρό και Ομαλός και βρίσκεται στο κεντρικο-ανατολικό τμήμα της Κρήτης.

Η περιοχή της Μαδάρας Δίκτης είναι τόπος αναπαραγωγής αρπακτικών πτηνών αλλά και ορεινών ειδών.

Η μεγάλη ποικιλία οικοτόπων, η πλούσια χλωρίδα αλλά και η πανίδα με σπάνια ενδημικά είδη, καθιστούν την περιοχή ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας. Αξίζει να σημειωθεί, ότι υπό τον κίνδυνο εξαφάνισης, βρίσκεται το *Oxychilus amalthae*, το οποίο είναι στενοενδημικό γαστερόποδο που

βρίσκεται αποκλειστικά στο σπήλαιο του Δικταίου Άνδρου.

Στην Ειδική Ζώνη Προστασίας συμπεριλαμβάνονται οι νότιες κορυφές της Δίκτης (Λάζαρος, Σπαθί, Αφέντης) όπως και τα οροπέδια Καθαρό και Ομαλός.

Εικόνα 22: Το Οροπέδιο του Λιμνάκαρου.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

GR4320013 | Φαράγγι Σεληνάρι - Βραχάσι

Η περιοχή βρίσκεται στην Περιφερειακή Ενότητα Λασιθίου και πρόκειται για ημιορεινό-ορεινό μέρος, ενώ είναι σημαντική για τη διάβαση και αναπαραγωγή αρπακτικών πτηνών. Σημαντικά είδη της περιοχής είναι ο γυπαετός *Gypaetus barbatus* και ο πετρίτης (*Falco peregrines*) που αποτελούν σημαντικά είδη βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ) καθώς και το όρνιο *Gyps fulvus*.

Εικόνα 23: Η ημιορεινή περιοχή του φαραγγιού Σεληνάρι.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΘΡΥΠΤΗΣ-ΚΑΨΑ

GR4320004 | Μονή Κάψα (Φαράγγι Κάψα και Γύρω Περιοχή)

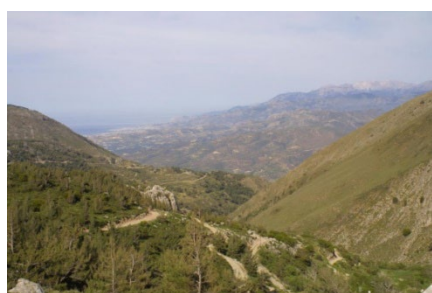
Εικόνα 24: Η έξοδος του Φαραγγιού της Μονής Καψά, με το ομώνυμο μοναστήρι.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Η περιοχή βρίσκεται στο νοτιοανατολικό μέρος της Κρήτης, περίπου 35 χλμ. ανατολικά της Ιεράπετρας και 10 χλμ. ανατολικά από τον Μακρύγιαλο. Στην περιοχή συναντάται το μικρό φαράγγι Περβολακίων, εναλλακτικά είναι γνωστό και με το όνομα της Μονής Καψά και στην περιοχή υπάρχουν γκρεμοί, χάσματα και βράχοι. Επιπλέον, στην περιοχή αναπτύσσονται κτηνοτροφικές και περιορισμένες τουριστικές δραστηριότητες.

Η γεωμορφολογία του φαραγγιού καθώς και η χλωρίδα της περιοχής είναι ιδιαίζουσας σημασίας. Καταφύγιο στα βράχια της περιοχής βρίσκουν πολλά αρπακτικά πουλιά, όπως ο γύπας (*Gyps fulvus*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*) και το βραχοκιρκίνεζο (*Falco tinnunculus*), και άλλα είδη πουλιών, όπως ο γαλαζοκότσυφας (*Monticola solitarius*) και η ασπροκωλίνα (*Oenanthe hispanica*). Στα όρια των βιοτόπων που περιλαμβάνει, φιλοξενείται ο μοναδικός γνωστός πληθυσμός της *Thymbra calostachya*, ενός σπάνιου και στενοενδημικού χειλανθούς φυτού της Κρήτης, καθώς και άλλα πολλά σπάνια και ενδημικά είδη.

GR4320014 | ΖΕΠ Νοτιοδυτική Θρυπτή (Κουφωτό)

Εικόνα 25: Η Οροσειρά Θρύπτη.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Η περιοχή βρίσκεται βορειο-ανατολικά της πόλης της Ιεράπετρας, στα νότια του Νομού Λασιθίου και περιλαμβάνει το νοτιο-δυτικό τμήμα του όρους Θρύπτη με τις κορυφές Κουφωτό και Καταλύματα, σημαντικά ενδιαίτημα αναπαραγωγής για τον γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), το όρνιο (*Gyps fulvus*) και άλλα αρπακτικά. Σημαντική και η ερπετοπανίδα της περιοχής που περιλαμβάνει δύο προστατευόμενα αμφίβια (τον δένδροβάτραχο (*Hyla arborea kretensis*) και τον πράσινο φρύνο (*Bufo viridis*)).

Το νοτιοδυτικό τμήμα της οροσειράς της Θρύπτης, έχει χαρακτηριστεί Ζώνη Ειδικής Προστασίας για το έντονο ορνιθοπανιδικό ενδιαφέρον, όπως χαρακτηριστικό είναι το εκτεταμένο πευκόδασος με τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*) στις νότιες πλαγιές.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΝΗΣΟΥ ΧΡΥΣΗΣ

GR4320003 | Νήσος Χρυσή

Trichas A. © NHMC

Εικόνα 26: Η νήσος Χρυσή.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Η νήσος Χρυσή ή Γαϊδουρονήσι βρίσκεται 8 μίλια νότια της Ιεράπετρας. Ένα από τα χαρακτηριστικά της περιοχής είναι τα κοχύλια που καλύπτουν τις παραλίες. Η θαλάσσια έκταση καλύπτει το 22% της προστατευόμενης περιοχής. Η έκχυση λάβας ενός υποθαλάσσιου ηφαιστείου πριν εκατομμύρια χρόνια, οφείλεται στη δημιουργία των βασικών πετρωμάτων του νησιού. Παρουσιάζει μεγάλη επισκεψιμότητα και η ανεξέλεκτη τουριστική δραστηριότητα αποτελεί κίνδυνο για το νησί (κυρίως η ελεύθερη κατασκήνωση).

Οι οικότοποι του νησιού αποτελούν φυσικό περιβάλλον για πολλά ενδημικά είδη χλωρίδας. Η χλωρίδα της περιοχής θεωρείται πλούσια, με 277 είδη και υποείδη φυτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι θαλασσόκρινοι (*Pancremium maritimum*) σε όλες σχεδόν τις παραλίες του νησιού. Αξιοσημείωτη και η πανίδα της περιοχής, με την Χρυσή να αποτελεί τόπο ξεκούρασης των μεταναστευτικών πουλιών. Έχουν καταγραφεί έως τώρα 133 είδη πουλιών.

ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΣΗΤΕΙΑΣ

GR4320006 | Βορειοανατολικό Άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και Χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μούρι-Βάι-Άκρα Πλάκας) και Θαλάσσια Ζώνη

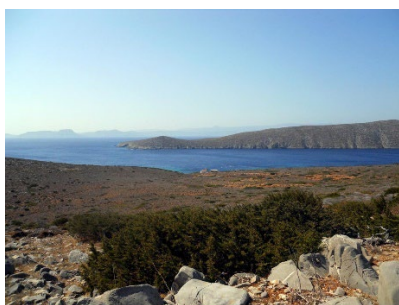
Εικόνα 27: Η Γιανισιάδα.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Εικόνα 28: Νοτιοανατολική άποψη της Διονυσάδας.

Η περιοχή περιλαμβάνει τις ανατολικότερες περιοχές της Κρήτης, τη χερσόνησο Σίδερο, το φοινικόδασος του Βάι, τους παράκτιους υγροτόπους του Παλαίικαστρου και τις κοντινές νησίδες Διονυσάδες (Γιανυσάδα, Δραγονάδα, Παξιμάδα και Πρασονήσι), Ελάσα και Γράντες. Μεταξύ του φοινικόδασους και του Παλαίικαστρου, εντοπίζονται πολλές αμμοθίνες. Ο μεγαλύτερος οικισμός στην περιοχή είναι το Παλαίικαστρο, με τους κατοίκους να ασχολούνται κυρίως με τον πρωτογενή τομέα και τον τουρισμό. Το θαλάσσιο περιβάλλον των νησιών Διονυσάδες και Ελάσα απειλείται από την παράνομη αλιεία, ενώ το χερσαίο από την βόσκηση. Επιπλέον, οι αναπτυσσόμενες τουριστικές δραστηριότητες στη χερσόνησο Σίδερο, έχουν ως αποτέλεσμα την απειλή των λιβαδιών της ποσειδωνίας στη θάλασσα και τις αμμοθίνες στο χέρσο κομμάτι. Οι αναπτυσσόμενες τουριστικές δραστηριότητες καθώς και η υπερβόσκηση επηρεάζουν αρνητικά και το φοινικόδασος.

Η περιοχή περιλαμβάνει οικότοπους προτεραιότητας, σημαντικές περιοχές για τα πουλιά και τόπους εθνικής και ευρωπαϊκής σημασίας. Η περιοχή παρουσιάζει έντονη χλωρίδα, με περίπου 550 φυτικά είδη και ανάμεσα στα ενδημικά είδη φυτών είναι η σαρκώδης ασπέρουλα (*Asperula crassula*), η μπελεβάλια της Σητείας (*Bellevalia sitiaca*) κλπ. Επιπροσθέτως, τα προστατευόμενα είδη αμφιβίων, ερπετών, ασπονδύλων και άλλων ζωικών ειδών, παρουσιάζουν μεγάλη

οικολογική αξία για την περιοχή. Οι Αρτέμηδες (*Calonectris diomedea*), οι θαλασσοκόρακες (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) είναι κάποια από τα πτηνά που αναπαράγονται στην περιοχή. Τέλος, την εμφάνισή της στη θαλάσσια περιοχή, πραγματοποιεί η μεσογειακή φώκιας (*Monachus monachus*) και το ρινοδέλφινο (*Tursiops truncatus*).

GR4320008 | Νήσος Κουφονήσι και Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη

Εικόνα 29: Νήσος Κουφονήσι, Κρήτη

Πηγή: <https://www.grekomania.com/el/places/kufonisi>

Το ομώνυμο νησί Κουφονήσι, τέσσερις μικρότερες νησίδες (Μακρουλή, Στρογγυλή, Μάρμαρο και Τράχηλο), καθώς και αρκετοί ύφαλοι συνθέτουν το νησιωτικό σύμπλεγμα της περιοχής. Μαζί με την Χρυσή και την Γαύδο, το νησί Κουφονήσι αποτελούν τα νοτιότερα νησιά της Ευρώπης. Στην περιοχή κυριαρχούν τα βορειοαφρικάνικα ερημόφιλα χλωρίδικα στοιχεία και η στεπώδης βλάστηση. Στο θαλάσσιο τμήμα συναντώνται ύφαλοι και Λιβάδια Ποσειδωνίας. Οι τουριστικές δραστηριότητες είναι ήπια μορφής.

Ο οικολογικός χαρακτήρας του νησιού είναι έκδηλος λόγω των βραχώδων εκτάσεων, της αραιής βλάστησης και των φρυγανότοπων που απαντώνται στην περιοχή. Η παράκτια ζώνη καλύπτεται σε πολλά σημεία από αμμοθίνες, ενώ συναντώνται και παραθαλάσσιες βρούβες (*Cakile maritima*), θαλασσόκρινους (*Pancretium maritimum*). Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στην περιοχή έχει καταγραφεί η ύπαρξη της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*).

GR4320009 | Βορειοανατολικό Άκρο Κρήτης

Το φοινικόδασος στο Βάι είναι ιδιαίζουσας σημασίας για την Ευρώπη, μιας και αποτελεί το μεγαλύτερο στην Κρήτη και πιθανότατα στην Ευρώπη, με αξιοσημείωτο είδος φοίνικα, τον

Εικόνα 30: Ο υγρότοπος της Μαριδάτης, στο ανατολικό άκρο της Κρήτης.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

φοίνικα του Θεόφραστου (*Phoenix theophrastii*).

Οι παράκτιες περιοχές του Βάι, μαζί με το ακρωτήριο Σίδερο και τις νησίδες Ελάσσα και Γράντες, παρουσιάζουν μεγάλη οικολογική αξία, εξαιτίας της χλωριδικής σπουδιαότητας, όσο και λόγω της παρουσίας προστατευόμενων αμφιβίων, ερπετών και άλλων ζωικών ειδών. Επιπλέον, η περιοχή προσφέρει φιλοξενία σε σημαντικούς πληθυσμούς αρπακτικών όπως ο μαυροπετρίτης (*Falco eleonorae*).

GR4320011 | Διονυσάδες Νήσοι και Θαλάσσια Ζώνη

Trichas A. © ΝΗΜΚ

Εικόνα 31: Οι Διονυσάδες Νήσοι

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Οι Διονυσάδες Νήσοι αποτελούνται από τα νησιά Διονυσάδα, Γιανισάδα και Παξιμάδα και εξαιτίας των καθέτων θαλάσσιων μετώπων που κυριαρχούν στις περιοχές, προσφέρεται εύφορο έδαφος φιλοξενίας βιοτόπων, μεταναστευτικών πουλιών, αρπακτικών και θαλασσοπουλιών προς δημιουργία φωλιών. Παραδείγματα πτηνών της περιοχής είναι οι αρτέμηδες (*Calonectris diomedea*), οι αιγαιόγλαροι (*Larus audouinii*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*).

Τα φυτά που κυριαρχούν είναι κυρίως ενδημικά της περιοχής όπως *Asperula crassula*, καθώς συναντώνται και άλλα ενδημικά φυτά της Κρήτης, των δορυφορικών νησιών, αλλά και των νησιών Νοτίου Αιγαίου ή/και των Κυκλάδων ή/και των Δωδεκανήσων ή/και της Ελλάδος. Τέλος, η πανίδα της περιοχής ενδυναμώνεται με την παρουσία των ερπετών.

GR4320016 | Όρη Ζάκρου

Η περιοχή που βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Κρήτης, στο χωριό Ζάκρος, περιλαμβάνει το όρος Ζάκρου και την παραλιακή περιοχή από τον Ξερόκαμπο έως την Κάτω Ζάκρο.

Εικόνα 32: Ο αρχαιολογικός χώρος Ζάκρου.

Πηγή: Greek Travel Pages

Στην περιοχή αριθμούνται πολλά φαράγγια με το πιο γνωστό να αποτελεί το Φαράγγι των Νεκρών. Στην παράκτια ζώνη παρατηρείται τουριστική κίνηση, με την πηγή της Ζάκρου, το Φαράγγι των Νεκρών, το σπήλαιο των Πελεκητών και τα πολλά μονοπάτια να αποτελούν πόλο έλξης πολλών περιπατητών. Σημαντικό αξιοθέατο της περιοχής αποτελεί και ο αρχαιολογικός χώρος Ζάκρου, ένας από τους «θησαυρούς» του Μινωικού Πολιτισμού.

Στην Ανατολική Κρήτη υπάρχουν ελάχιστα οικοσυστήματα, ωστόσο, αξιόλογες πηγές και ρυάκια δημιουργούν οικοσυστήματα στην περιοχή. Δύο σημαντικοί υγρότοποι αναπτύσσονται στην Κάτω Ζάκρο και τον Ξερόκαμπο, ενώ παράλληλα βρίσκουν καταφύγιο αρπακτικά πουλιά όπως ο πετρίτης (*Falco peregrinus*).

Στην περιοχή υπάρχουν αρκετές ρεματιές και ρυάκια με πλατάνια (*Platanus orientalis*), πικροδάφνες (*Nerium oleander*). Επιπλέον, στην Αλατσολίμνη φιλοξενούνται εκτός της ορνιθοπανίδας και σπάνια είδη χλωρίδας, κυρίως στις αμμοθίνες στο παραλιακό τμήμα.

GR4320017 / Κουφονήσι, Γύρω Νησίδες, Νήσοι Κάβαλλοι

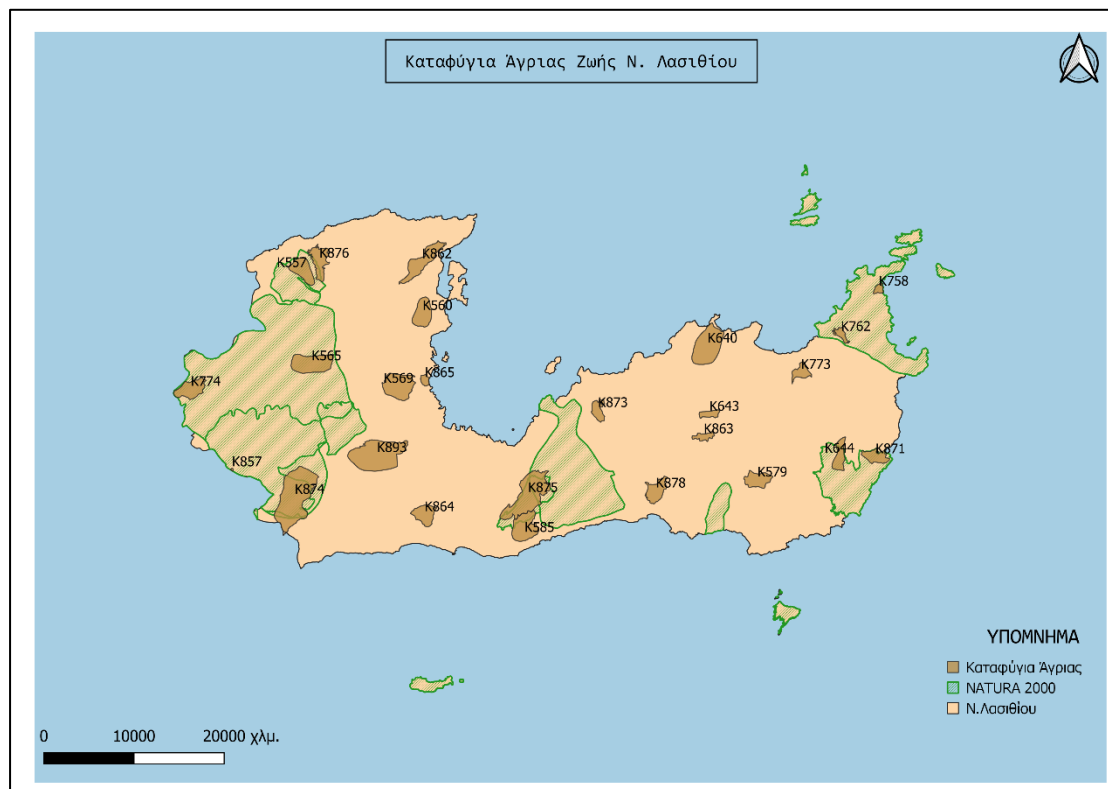

Εικόνα 33: Η παραλία του Ξηρόκαμπου, όπως φαίνεται από τους Καβάλλους.

Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu>

Το Κουφονήσι, το Μακρουλό, το Στρογγυλό, τα Μάρμαρα, ο Τράχηλας και οι τρεις νησίδες Κάβαλλοι, καλύπτονται με χαμηλά φρύγανα. Στην περιοχή συναντώνται δύο σημαντικοί οικότοποι προτεραιότητας: τα Λιβάδια Ποσειδωνίας με κωδικό 1120 και η Ψευδοστέπα με κωδικό 6220 με αγροστώδη και μονοετή από Thero-brachorodietae. Μεγάλος αριθμός από μαυροπετρίτες και αρτέμηδες, αναπαράγονται στην περιοχή. Επιπλέον, οι νησίδες είναι ιδιάζουσας σημασίας για την ασφαλή διάβαση, φιλοξενεία και αναπαραγωγή απειλούμενων και μη μεταναστευτικών ειδών της ορνιθοπανίδας. Στην παράκτια ζώνη συναντάται η μεσογειακή φώκια μοναχός (*Monachus monachus*), που αποτελεί το ένα από τα δύο εναπομείναντα είδη φώκιας μοναχού. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι οι νησίδες είναι ακατοίκητες με ελάχιστες ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

Τέλος, στον Πίνακα 25 παρουσιάζονται τα Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ) για την προστασία, ανάπτυξη, αναπαραγωγή και εκμετάλλευση της άγριας πανίδας και των θηραμάτων για την Περιφέρεια Λασιθίου (Εικόνα 16).

Εικόνα 34: Καταφύγια Άγριας Ζωής στο Νομό Λασιθίου.

Πηγή: Geodata – Ιδία Επεξεργασία

ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΖ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΖ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΖ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΖ
K774	Πλαθιανή Λαγκάδα Δ. Ορπεδίου	K863	Συκιά Δ. Σητείας
K874	Σελάκανο Δ. Ιεράπετρας	K643	Τουρλωτό (Αγ. Γεωργίου Σητείας)
K565	Χαλασιά (Ζενίων – Έξω Ποταμών – Μέσα Λασιθίου)	K585	Αγ. Σαράντα (Αγ. Ιωάννου Ιεράπετρας)
K557	Ανάβλοχο (Βραχασίου)	K873	Τσιγγούνι Φαράγγι Δ. Σητείας
K876	Λασιδιανή Κεφάλα Δ. Νεάπολης	K640	Σκοπή (Σητείας)
K862	Κατσελιό Δ. Αγίου Νικολάου	K579	Χαλανδριανή Κεφάλα (Χανδράς – Ζήρου – Απιδίων – Αρμένων)
K560	Οξυά (Αγ. Νικολάου Ελούντας)	K773	Ρούσσα Εκκλησία Δ. Σητείας
K569	Θύλακας (Αγ. Νικολάου Κριτσά)	K644	Ζάκρος (Ιτάνου)
K865	Βαθό – Αλμυρός Δ. Αγίου Νικολάου	K871	Ζάκρος Δ. Ιτάνου
K893	Γιαννά Κορυφή Δ. Αγίου Νικολάου	K581	Νησί Κουφονήσι
K864	Μπραμιανά Δ. Ιεράπετρας	K878	Βίγλα Δ. Μακρύ Γιαλού
K762	Πλάι Μαραζάκη Δ. Ιτάνου	K758	Βάι Δ. Ιτάνου
K921	Διονυσάδες νήσοι Δ. Σητείας	K588	Νησί Χρυσή ή Γαΐδουρονήσι
K875	Θρυπτή Δ. Ιεράπετρας		

Πίνακας 24: Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ) του Ν. Λασιθίου

Πηγή: ΜΠΕ Α.Σ.Π.Η.Ε ΚΡΗΤΗΣ | "ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ", Δ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ – Ιδία Επεξεργασία

7. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

«Οι πολιτικές για τη χωρική ανάπτυξη, εκ μέρους της κεντρικής εξουσίας, χαρακτηρίζονται από την έλλειψη μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, λειτουργώντας ανασταλτικά στην ορθολογική χωρική και χρονική κατανομή του φαινομένου του τουρισμού, στον έλεγχο και στη βελτίωση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος και των παρεχομένων υπηρεσιών.» (Λιτσάρδου Δ., 2021)

Βάσει των στρατηγικών κατευθύνσεων του **Γενικού Πλαισίου Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ) (Α'128/3-7-2008)** για την «ολοκληρωμένη, πολυκεντρική και ισόρροπη χωρική ανάπτυξη, οργάνωση και αειφόρο διαχείριση του εθνικού χώρου» με ορίζοντα 15-ετίας, παρατηρούμε ότι η ευρύτερη περιοχή μελέτης ανήκει στον **Άξονα Κρήτης**:

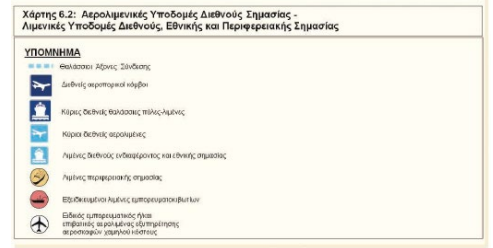
1. Ο οποίος αναπτύσσεται κατά μήκος του βορείου οδικού άξονα του νησιού, από τη Σητεία έως το Καστέλλι Κισσάμου, στον οποίο συγκεντρώνεται η αναπτυξιακή ενότητα της Κρήτης και των πλησιέστερων χωριών. Λειτουργική σύνδεση επιτυγχάνεται μέσω αξόνων ανάπτυξης με την ηπειρωτική χώρα, με το αναπτυξιακό νησιωτικό σύμπλεγμα Βορείου και Νοτίου Αιγαίου και με διεθνείς θαλάσσιους άξονες. Εντός των κατευθύνσεων είναι και η ολοκλήρωση και αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών των σημαντικών για την πύκνωση του βασικού οδικού συστήματος του Βόρειου Οδικού Άξονα της Κρήτης (από Σητεία έως Καστέλλι Κισσάμου) (Χάρτης 2).
2. Συμπληρωματικό ρόλο προς τον λιμένα Ηρακλείου, μπορεί να επιτελέσουν και τα λιμάνια της Σούδας, του Ρεθύμνου και της Σητείας (λιμένας περιφερειακής σημασίας), στις επιβατικές και εμπορευματικές μεταφορές. Ως σημείο κόμβου (hub) για εμπορευματικές μεταφορές προτείνεται το νέο σύνθετο εμπορικό – επιβατικό λιμένα στο νότιο-κεντρικό ή νότιο-ανατολικό άξονα της Κρήτης, που θα λειτουργήσει ως νότια πύλη της χώρας (Χάρτης 3).
3. Στις κατευθύνσεις δίνεται η διαρκής αναβάθμιση των υφιστάμενων αερολιμένων και η κατασκευή νέων υποδομών και ελικοδρομιών μεταξύ των άλλων νησιών και της Κρήτης αλλά και των απομακρυσμένων ορεινών περιοχών (Χάρτης 4).
4. Οι περιοχές που εντάσσονται στο δίκτυο Natura 2000, χαρακτηρίζονται ως περιοχές προτεραιότητας φυσικού πλούτου και χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στις κατευθύνσεις εντάσσεται η «*Εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών για τις υπόλοιπες φυσικές περιοχές, που έχουν ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για την εξασφάλιση διαδρόμων φυσικής συνέχειας μεταξύ όμορων περιοχών προστασίας.*» (Χάρτης 5)

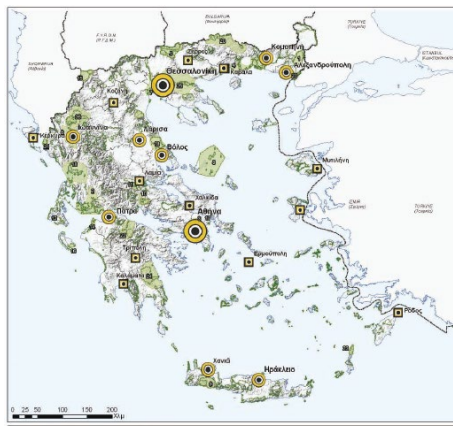
Χάρτης 2: Πύλες - Πόλοι και Άξονες Ανάπτυξης

Χάρτης 3: Μεταφορικές Υποδομές

Χάρτης 4: Αερολιμενικές Υποδομές Διεθνούς Σημασίας - Λιμενικές Υποδομές Διεθνούς, Εθνικής και Περιφερειακής Σημασίας

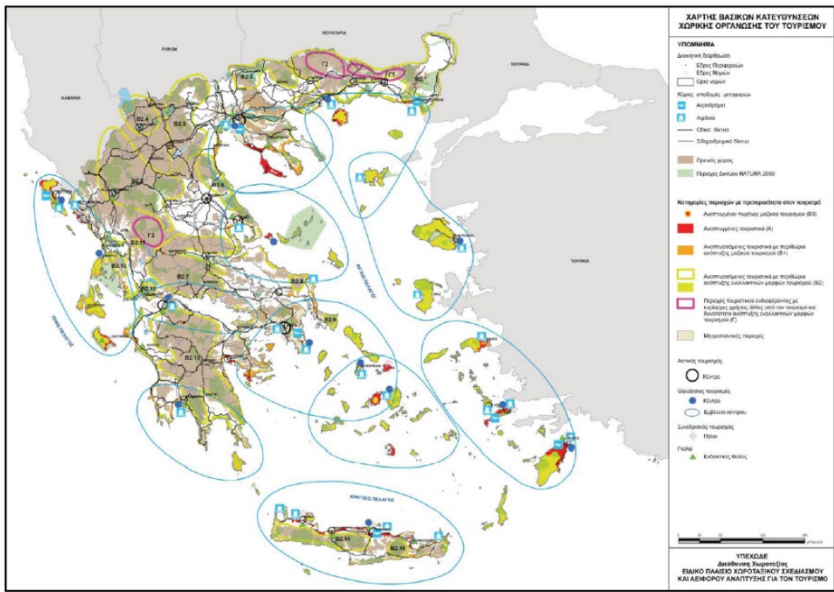
Χάρτης 5: Περιόχες φυσικού πλούτου

Πηγή: ΓΠΧΣΑΑ (Α'128/3-7-2008)

Τέλος, στο Κεφάλαιο 3, αρθ. 5, γίνεται μνεία για την ανάδειξη του διπόλου Ηράκλειο - Χανιά σε κέντρο ανάπτυξης μια ευρύτερης δυναμικής περιοχής, στην οποία περιλαμβάνονται και οι νομοί Ρεθύμνου και Λασιθίου ιδίως στους τομείς «του τουρισμού, σε συνδυασμό με την ανάδειξη των σημαντικών, τοπικών, φυσικών και πολιτιστικών πόρων».

Μελετώντας το **Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΧΣΑΑ) Τουρισμού (Β'1138/11-6-2009)**, στο αρθ. 4 (Κατηγοριοποίησης Εθνικού Χώρου) στις περιοχές με

περιθώρια ανάπτυξης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (B2) ανήκει ο Ορεινός χώρος Κεντρικής Κρήτης (Δίκτη) – (B2.15). Επιπλέον, στο αρθ. 5 (Κατευθύνσεις Χωρικής Οργάνωσης) φαίνεται ότι η Κρήτη είναι εντός των νησιών (Ομάδα ΙΙ) με σημαντική τουριστική δραστηριότητα ή νησιά που αναπτύσσονται τουριστικά, με ή χωρίς άλλη ιδιαίτερα δυναμική παραγωγική δραστηριότητα και εκμεταλλεύσιμους πόρους. Ωστόσο, τονίζεται ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στον προσδιορισμό ζωνών προστασίας της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, των φυσικών πόρων και του τοπίου, στις οποίες θα περιορίζεται ή/και θα απαγορεύεται η δυνατότητα δόμησης. Τέλος, στο αρθ. 6 στις Ειδικές Μορφές Τουρισμού το Ηράκλειο, η πόλη των Χανίων και του Ρεθύμνου είναι ανάμεσα στις πόλεις με προτεραιότητα για αστικό τουρισμό (B), ενώ για το Λασιθί δεν υπάρχει κάποια αναφορά. Ο θαλάσσιος τουρισμός (Γ) προορίζεται εκτός των άλλων περιοχών και στο Ηράκλειο σε συνδυασμό με τα Χανιά με ακτίνα επιρροής κυρίως τις βόρειες ακτές της Κρήτης. Στον αθλητικό τουρισμό (E), το γκολφ (E1.1) επιτρέπεται στην Κρήτη.

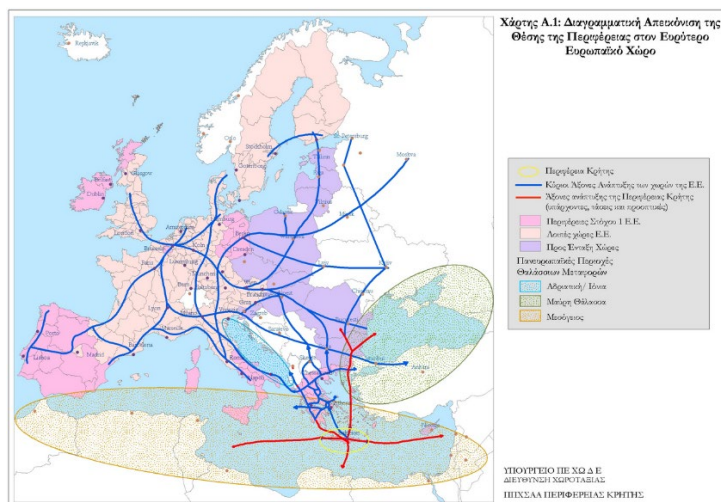

Χάρτης 6: Βασικές Κατευθύνσεις Χωρικής Οργάνωσης του Τουρισμού

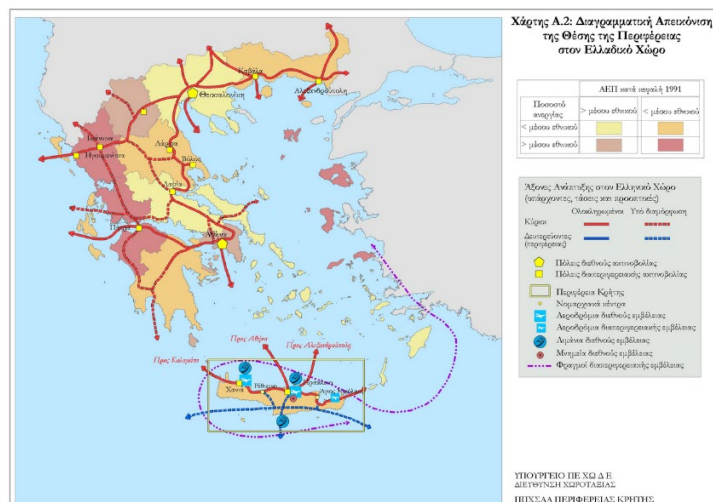
Πηγή: ΕΠΧΣΑΑ Τουρισμού (B'1138/11-6-2009)

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 25291 Υπουργική Απόφαση ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (25.06/2003) εγκρίθηκε το **Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) Περιφέρειας Κρήτης**. Βάσει αυτού, η Κρήτη ανήκει στο τόξο της Κεντρικής Μεσογείου, κατέχει πιο περιφερειακή θέση και ανήκει στον στόχο 1 των Διαρθρωτικών Ταμείων. Μαζί με την Κύπρο κατέχουν προνομιακή γεωπολιτική θέση στη νοτιοανατολική Μεσόγειο όπου αποτελούν ουσιαστικά γέφυρα προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βορείου Αφρικής.

Η νησιωτική υπόσταση και η γεωγραφική θέση της Περιφέρειας Κρήτης, την καθιστούν ως ένα αυτόνομο χωρικά σύστημα. Παρουσιάζει στρατηγική θέση στη Λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου, θέση όμως που σύμφωνα με την εν λόγω υπουργική απόφαση, δεν έχει επαρκώς αξιοποιηθεί. Σημειώνεται ότι διαθέτει σημαντικό λειτουργικό άξονα ανάπτυξης κατά μήκος της βόρειας ακτής της και τονίζεται η μειωμένη δυνατότητα πρόσβασης από το νότιο τμήμα της προς τον άξονα της βόρειας ακτής και κατ' επέκταση στους άξονες ανάπτυξης του Ελληνικού Χώρου (Χάρτης 7 & Χάρτης 8).

Χάρτης 7: Θέση της Περιφέρειας Κρήτης στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Χάρτης 8: Θέση της Περιφέρειας Κρήτης στον Ελλαδικό χώρο.

Πηγή: Παράρτημα Υπουργικής Απόφασης ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Κρήτης.

Η αναθεώρηση του ΠΠΧΣΑΑ ολοκληρώθηκε το 2017 με το **Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) της Περιφέρειας της Κρήτης (ΦΕΚ 260 Α.Α.Π./08.11.2017)**.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 «Βασικοί άξονες και πόλοι ανάπτυξης» φαίνεται ότι στις προτεραιότητες είναι η ενίσχυση προς τα δύο άκρα, ανατολικά προς Σητεία και δυτικά προς Καστέλι Κισσάμου, του υφιστάμενου βορείου άξονα ανάπτυξης. Επίσης, προτείνεται η προσαρμογή του συστήματος των κυρίων πόλων ανάπτυξης στην κατηγοριοποίηση του Γενικού Πλαισίου και συγκεκριμένα, για το νομό Λασιθίου ο Άγιος Νικόλαος, η Ιεράπετρα και η Σητεία, αναφέρονται ως πρωτεύοντες πόλοι περιφερειακής εμβέλειας και παρουσιάζονται ως τρίπολο με υψηλή συμπληρωματικότητα δραστηριοτήτων και υποδομών και ως κέντρα ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ενοτήτων και αστικά κέντρα >10.000 κατοίκων, ως οικιστικά κέντρα 4ου επιπέδου. Δευτερεύοντες πόλοι περιφερειακής εμβέλειας και συνεργαζόμενα οικιστικά κέντρα η Νεάπολη και το Τζερμιάδο (Χάρτης 9).

Εν συνεχεία στο αρθ. 12, «Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του παράκτιου, νησιωτικού και ορεινού χώρου» και όπως φαίνεται και στον Χάρτη 9 στα οικιστικά κέντρα του νομού, Άγιος Νικόλαος, Ιεράπετρα και Σητεία, αναπτύσσονται παράκτιες ζώνες οικιστικής ανάπτυξης και αστικών δραστηριοτήτων και συγκεκριμένα για τον Άγιο Νικόλαο και τη Σητεία αναπτύσσονται Παράκτιες ζώνες αστικής/τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης και στην περιοχή της Ιεράπετρας (από Ασπρόλιθο Γούδουρα έως και Βάτο Μύρτου περί την Ιεράπετρα), Παράκτιες ζώνες ελέγχου τουριστικής / οικιστικής ανάπτυξης και ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης (Χάρτης 10). Τέλος, ορίζονται ως περιοχές ήπιας τουριστικής ανάπτυξης/ οργάνωσης πολυδραστηριοτήτων και ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους, οι περιοχές στην Π.Ε. Λασιθίου, (1) ανατολικά της Σητείας και δυτικά του Παλαϊκαστρου, (2) περί τον Ζίρο, Χανδρά, Άγιο Γεώργιο, Καλαμαύκη, Κατσιδώνιο, Επισκοπή (3) περί το Ορεινό, Καβούσι, (4) περί τον Κριτσά, την Κρούστα - Πρίνα και (5) περί τις Μάλες, στις ΝΑ παρυφές της Δίκτης.

Εν συνεχεία, στο αρθ. 10 «Διάρθρωση και ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου», επιδιώκεται η πολυκεντρική οργάνωση της Κρήτης και συγκεκριμένα η ιεράρχηση σε Δευτερεύοντα εθνικό πόλο / αστικό τρίπολο που αφορά τον Άγιο Νικόλαο, έδρα της Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου, την Ιεράπετρα και Σητεία, κέντρα ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ενοτήτων, τρίπολο με υψηλή συμπληρωματικότητα δραστηριοτήτων και υποδομών με πληθυσμό το καθένα >10.000 κατοίκων, ως

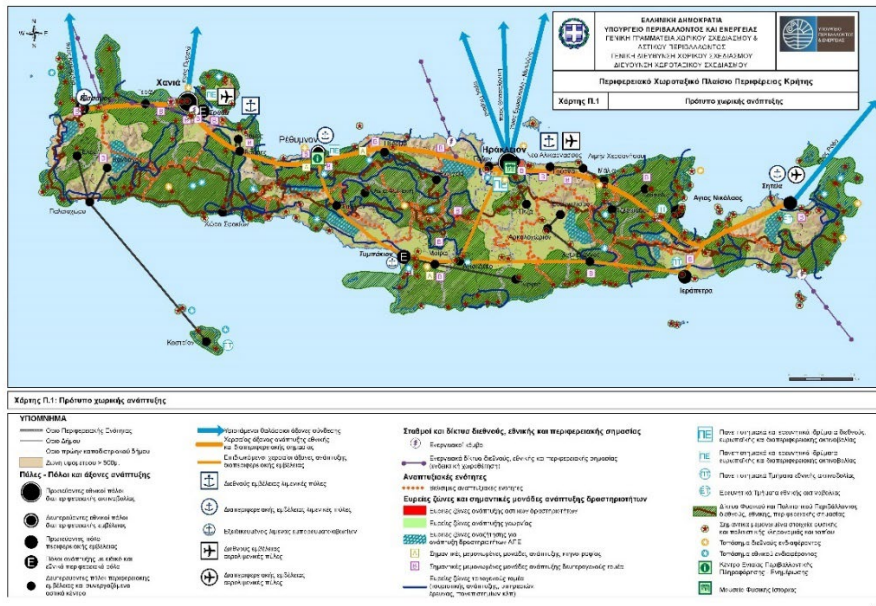
οικιστικά κέντρα 4ου επιπέδου (Χάρτης 11). Αναφέρεται επίσης, ότι « Αντίστοιχα, η αναβάθμιση των τριών αστικών κέντρων της Π.Ε. Λασιθίου σε «αστικό τρίπολο / εθνικό πόλο 4ου επιπέδου» στηρίζεται στην ισοκατανεμημένη γεωγραφική διασπορά τους και στη δυνατότητά τους να αποκτήσουν συμπληρωματικές και αναβαθμισμένες κοινωνικές και τεχνικές υποδομές, μάλιστα με πρόβλεψη υψηλότερου ρυθμού αύξησης του πληθυσμού τους από αυτούς του Ηρακλείου και των Χανίων.»

Στο άρθ. 14 «Χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων μεταφορικής υποδομής» και όσον αφορά στη λειτουργική κατηγορία του διευρωπαϊκού και διαπεριφερειακού οδικού δικτύου, επιδιώκεται η ολοκλήρωση του Βόρειου Οδικού Άξονα Κρήτης (Β.Ο.Α.Κ.) από Καστέλι Κισσάμου έως Σητεία (με την παράκαμψή της προς Πετρά) (Χάρτης 11). Ως πρωτεύον δίκτυο ενδοπεριφερειακής σημασίας (ή πρωτεύον βασικό περιφερειακό οδικό δίκτυο) συγκροτούν οι συνδέσεις: (5) Ιεράπετρα - Κουτσουράς - Λίθινες - Πισκοκέφαλο- Σητεία. Τέλος, το δευτερεύον δίκτυο ενδοπεριφερειακής σημασίας (ή βασικό περιφερειακό οδικό δίκτυο) περιλαμβάνει τις οδικές συνδέσεις (για το νομό Λασιθίου): (15) Χερσονήσος - Λιμένας Χερσονήσου - Καλό Χωριό - Τζερμιάδο - Νεάπολη (16) Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Νικηθιανός, (17) Σητεία - Παλαικάστρο - Αδραβάστοι/Ζάκρος - Καρύδι - Σίτανος - Χανδράς - Ετιά - Παπαγιαννάδες, (18) Αδραβάστοι - Καρύδι - Ρούσα Εκκλησιά και (19) Χανδράς - Ζίρος - Αθερινόλακκος.

Τέλος, όσον αφορά τις «Βασικές προτεραιότητες για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς», βάσει του άρθ. 11 και όπως φαίνεται και στον Χάρτη 12, προσδιορίζονται οι περιοχές με «φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου» οι οποίες περιλαμβάνουν τις εκτεταμένες περιοχές στο δίκτυο «Φύση 2000» και τις ζώνες και μεμονωμένα στοιχεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Συγκεκριμένα, για την Π.Ε. Λασιθίου εντάσσεται η (α) ενιαία ζώνη στα ανατολικά, αρχίζοντας από τα Περιβολάκια και τον Άγιο Γιώργη έως και βόρεια στο ακρωτήρι Σίδερο και τους Διονυσάδες και (β) εκτεταμένη ζώνη, από νότο προς βορρά, αρχίζοντας από τον Κουτσουρά, προς την Παχιά Άμμο, τον Άγιο Νικόλαο ως τη Μίλατο και προς τα δυτικά, στην περιοχή του Κριτσά έως τον ορεινό όγκο της Δίκτης. Επιπλέον, περιλαμβάνονται και οι νήσοι Χρυσή, και Κουφονήσι, στο Λιβυκό πέλαγος και οι νήσοι Ψείρα, Άγιοι Πάντες στον κόλπο του Μεράμπελου. Επιπροσθέτως, στα πλαίσια των απαιτήσεων της Σύμβασης για το Τοπίο, εντοπίζονται οι δυο ακόλουθες χωρικές ενότητες για την Π.Ε. ενδιαφέροντος, δηλαδή «τοπία ιδιαίτερης σημασίας» εντός του ενιαίου δικτύου των «περιοχών με φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου»:

- ΠΕ Λασιθίου - Ενότητα 1 / Ανατολικές ακτές,
- ΠΕ Λασιθίου και ΒΑ Νομού Ηρακλείου - Ενότητα 2 /Κόλπος Μεράμπελου και ευρύτερη περιβάλλουσα περιοχή.

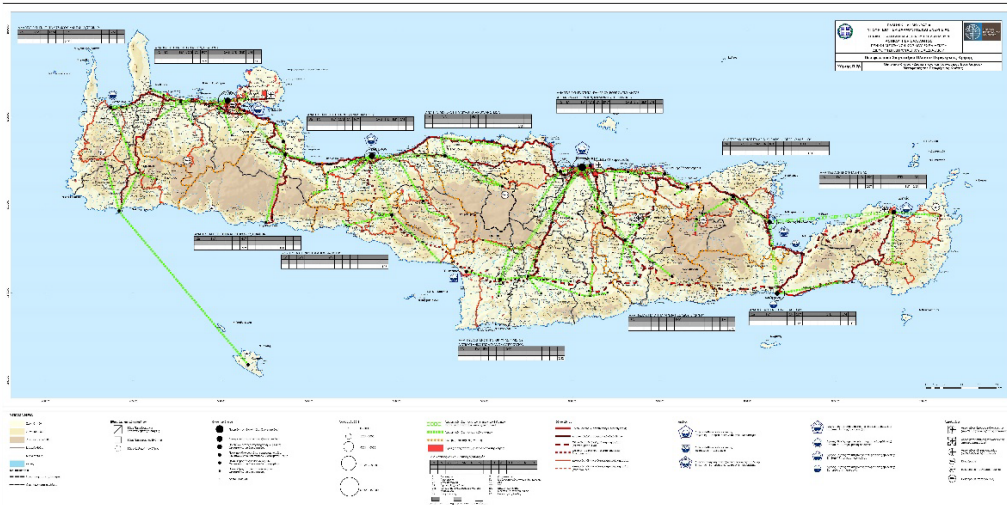
Τέλος, προτεραιότητα για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς, έχει δοθεί στην περιοχή των πρώην Καποδιστριακών Δήμων Σητείας και Ιτάνου, και στην Παράκτια ζώνη υψηλής επισκεψιμότητας με μεγάλης κλίμακας ανατροπές στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας (όπως φαίνεται στον Χάρτη 12 με την κόκκινη διαγράμμιση ενώ με μωβ βέλος οριοθετούνται οι ζώνες των παραπάνω περιοχών προτεραιότητας προστασίας).

Χάρτης 9: Χάρτης Π.1- Προτύπου Χωρικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης

Χάρτης 10: Χάρτης Π.2α - Χωροταξική Οργάνωση της Περιφέρειας Κρήτης

Χάρτης 11: Χάρτης Π.2β - Οικιστικό δίκτυο - Διοικητικός και Κοινωνικός Εξοπλισμός - Μεταφορές της Περιφέρειας Κρήτης

Χάρτης 12: Χάρτης Π.2δ - Περιβάλλον, Πολιτιστική Κληρονομιά και Τοπίο της Περιφέρειας Κρήτης

Πηγή: (ΠΧΠ) της Περιφέρειας της Κρήτη (ΦΕΚ 260 Α.Α.Π./08.11.2017)

8. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: «ΚΑΒΟΥΣΙ, Ν. ΛΑΣΙΘΙΟΥ»

Η μελέτη περίπτωσης αφορά την προτεινόμενη χωρική ανάπτυξη του Επενδυτικού Σχεδίου «Cape Tholos», του επενδυτικού φορέα με την επωνυμία «Ανώνυμος Εταιρεία Τουριστικών Επιχειρήσεων - Τ.Ε.Α.Β. Α.Ε.» με διακριτικό τίτλο «Maris Hotels S.A.». Η ΤΕΑΒ ΑΕ αποτελεί θυγατρική εταιρεία, της μητρικής ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΜΕΤΑΞΑ¹⁶. Η εν λόγω χωρική ανάπτυξη αφορά σε Ειδικό Σχέδιο Χωρική Ανάπτυξης Στρατηγικής Επένδυσης (Ε.Σ.Χ.Α.Σ.Ε.), όπως έχει ειπωθεί παραπάνω στο Κεφάλαιο 6.2.

Σύμφωνα με την δημοσιευμένη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, η έκταση του επενδυτικού σχεδίου κατέχει έκταση 1223.75 στρέμματα και βρίσκεται στην Τοπική Κοινότητα Καβουσίου του Δήμου Ιεράπετρας της Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου (βλ. Κεφάλαιο 7.1 και Εικόνα 5), στον κόλπο Μιραμπέλου, βόρεια του οικισμού Καβούσι και νότια του νησιού Ψείρα, στη θέση «Χυλόφτες – Σχοινιάς – Θόλος» Καβουσίου, στο Λασιθί, της περιφέρειας Κρήτης (Εικόνα 17).

Εικόνα 35: Κοινότητα Καβουσίου

Πηγή: <https://www.ierapetra.gov.gr/>

Η Κοινότητα Καβουσίου περιλαμβάνει 5 οικισμούς κι όπως προκύπτει κι από τον πίνακα του παραρτήματος (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), η δημογραφική πορεία της Τ.Κ. Καβουσίου σύμφωνα με τις απογραφές των ετών 1991, 2001 και 2011 είναι 711, 611 και 563 κάτοικοι, αντίστοιχα. Παρατηρείται μια πτωτική τάση του πληθυσμού (από το έτος 1991 μέχρι το 2011 η μείωση κατέχει ποσοστό 20.82%), ενώ στον οικισμό Καβουσίου καταγράφηκαν 559 από τους 563 κατοίκους του Δήμου στην τελευταία απογραφή (2011).

Το επενδυτικό σχέδιο «Cape Tholos» αφορά την περιοχή βόρεια του οικισμού Καβουσίου και βορειανατολικά του οικισμού Παχειά Άμμος (Χάρτης 13).

¹⁶ Αρχικός επενδυτικός φορέας ήταν η εταιρεία Amberland, επίσης θυγατρική εταιρεία της μητρικής ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΑ

Χάρτης 13: Θέση επενδυτικού σχεδίου ‘Cape Tholos’

Πηγή: Δεδομένα από GeoData| Ιδία Επεξεργασία

8.1 Γεωλογία

Όπως φαίνεται και στην εικόνα του Κεφαλαίου 6.4 συγκεκριμένα η περιοχή μελέτης αντιπροσωπεύεται από ανθρακικά τεκτονικού καλύμματος ζώνης Τρίπολης ενώ η ευρύτερη περιοχή από την ενότητα των πλακωδών ασβεστόλιθων και την ενότητα των φυλλιτών - χαλαζιτών.

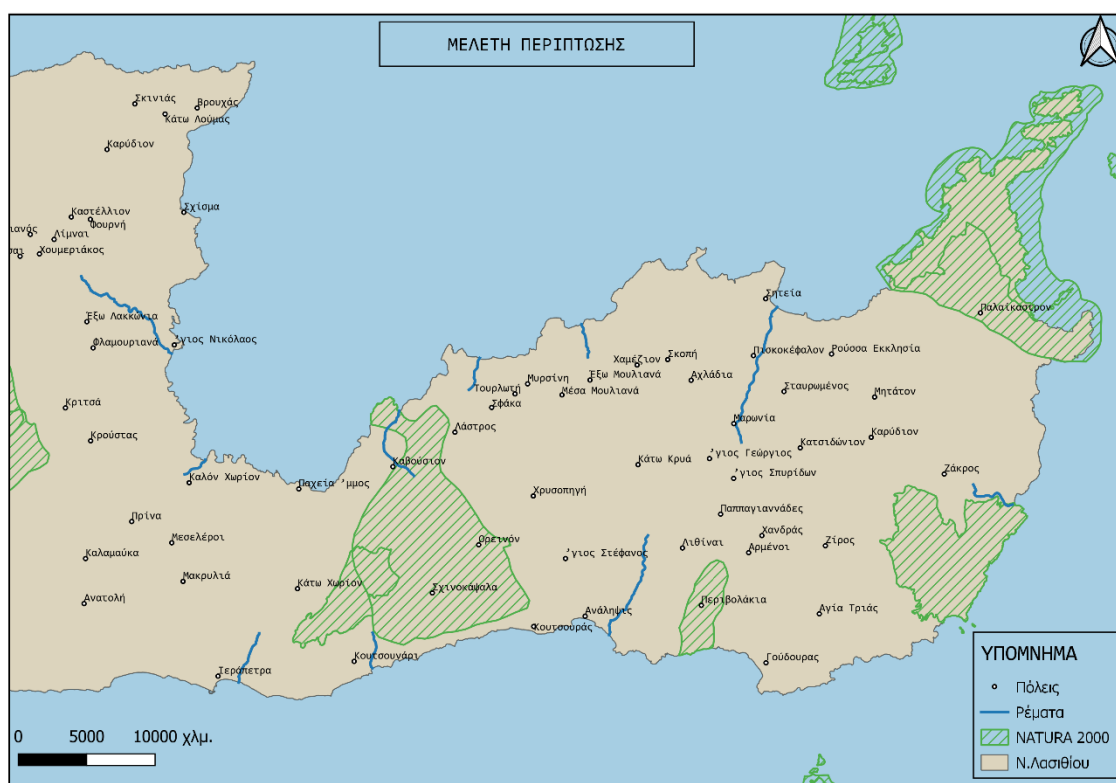
8.2 Γεωμορφολογία - Κλίμα

Το μέγιστο υψόμετρο της περιοχής είναι τα 180 μ. και βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα (ημορεινή λοφώδης ζώνη). Βόρεια και δυτικά της περιοχής υπάρχει θάλασσα που καθορίζει την παράκτια ζώνη ενώ στα ανατολικά ο κάμπος του Καβουσίου (πεδινή ζώνη).

Σύμφωνα με την ΣΜΠΕ, τα δεδομένα της οποίας προήλθαν από τον Μετεωρολογικό Σταθμό Σητείας, χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιοχής μελέτης αποτελούν το ζεστό καλοκαίρι, οι ισχυροί άνεμοι και η μακρά περίοδος βροχοπτώσεων (από το φθινόπωρο έως τον Μάρτιο). Ο πιο ψυχρός μήνας είναι ο Ιανουάριος ενώ οι μέσες θερμοκρασίες του χειμώνα και του καλοκαιριού ταυτίζονται με όσα ειπώθηκαν παραπάνω για τις κλιματικές συνθήκες του νομού.

8.3 Υδρογραφικό Δίκτυο

Σύμφωνα με το κεφάλαιο 6.6, η Κρήτη αποτελεί το 13ο Υδατικό Διαμέρισμα και η περιοχή εμπίπτει εντός της ΛΑΠ GR41. Στην περιοχή δεν υπάρχουν χαρακτηρισμένα ποτάμια, ωστόσο, υπάρχει ένα ρέμα στα βορειοανατολικά, όπως φαίνεται και στον Χάρτη 14 χωρίς να βρεθούν περαιτέρω στοιχεία για την ταυτότητά του. Επιπλέον, η παράκτια ζώνη εμπίπτει στο Παράκτιο Υδατικό Σύστημα EL1341C0012N «Κόλπος Αγ. Νικολάου».

Χάρτης 14: Ρέματα περιοχής και ευρύτερης περιοχής μελέτης.

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

8.4 Κάλυψη - Χρήση γης

Όπως φαίνεται και στην Εικόνα 7 με τον χάρτη κάλυψης γης, Corine 2000 για το Λασιθί, το δυτικό τμήμα της περιοχής, έχει ως κάλυψη γης την 'Σκληροφυλλική βλάστηση' που αντιστοιχεί στον κωδικό Corine 323. Στο Ανατολικό τμήμα η χρήση γης αντιστοιχεί στον κωδικό 321 'Φυσικοί Βοσκότοποι' ενώ νοτιοδυτικά της περιοχής συναντάται ο κωδικός Corine 333 'Εκτάσεις με Αραιή Βλάστηση'. Τέλος, νοτιοανατολικά η χρήση γης αντιστοιχεί στον κωδικό 223, δηλαδή 'Ελαιώνες'.

8.5 Υποδομές - Δίκτυα

Όσον αφορά την μεταφορική υποδομή της περιοχής ΕΣΧΑΣΕ περιλαμβάνει τμήμα του Β.Ο.Α.Κ. (Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης), που συνδέει το Ηράκλειο με τον Άγιο Νικόλαο και την Σητεία. Επιπλέον, όπως φαίνεται και στον Χάρτη 15, ενώνεται με την Ιεράπετρα μέσω της Επαρχιακής Οδού Ιεράπετρας - Παχειάς Άμμου, ενώ πλήθος δημοτικών και αγροτικών δρόμων ενώνουν τα χωριά και τις πόλεις μεταξύ τους. Ο Β.Ο.Α.Κ. αποτελεί βασικό οδικό δίκτυο σύνδεσης των περιφερειών της Κρήτης αλλά και η Εθνική Οδός είναι σημαντική διότι αποτελεί κομμάτι σύνδεσης του Βορείου με του Νοτίου τμήματος του νομού Λασιθίου.

Το εγγύτερο λιμάνι στην περιοχή ενδιαφέροντος είναι το λιμάνι του Αγίου Νικολάου που απέχει περίπου 30 χλμ. Αμέσως μετά, το λιμάνι της Σητείας βρίσκεται σε απόσταση 45 χλμ. Ο κοντινότερος αερολιμένας βρίσκεται σε απόσταση 45 χλμ. και πρόκειται για τον Διεθνή Αερολιμένα Σητείας «Βιτσέντζος Κορνάρος», ενώ στα 88 χλμ. Βρίσκεται το Διεθνές Αεροδρόμιο του Ηρακλείου.

Σύμφωνα με πληροφορίες που πάρθηκαν από την ΣΜΠΕ, στην ευρύτερη περιοχή της Παχειάς Άμμου λειτουργεί ο ένας εκ των δυο υπερσταθμός υψηλής τάσης. Στην περιοχή της Ιεράπετρας είναι εγκατεστημένη η ΕΕΛ (Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων) που εξυπηρετεί κάποιους οικισμούς του Δ. Ιεράπετρας, ενώ υπάρχουν επιπλέον άλλοι 18 ΕΕΛ για μικρότερους δήμους. Τέλος, οι υδρευτικές ανάγκες του Δήμου καλύπτονται από ένα πλήθος αρδευτικών έργων, κυρίως κάνοντας χρήση υδρογεωτρήσεων.

Χάρτης 15: Μεταφορική Υποδομή της περιοχής ΕΣΧΑΣΕ

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

8.6 Στοιχεία Φυσικού Περιβάλλοντος

Η υπό μελέτη ΕΣΧΑΣΕ βρίσκεται εξ ολοκλήρου εντός της προστατευόμενης περιοχής NATURA 2000 με τον κωδικό GR4320005 «ΟΡΟΣ ΘΡΥΠΤΗΣ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΗ» και είναι χαρακτηρισμένη ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης για τους τύπους οικοτόπων και τα είδη χλωρίδας και πανίδας (πλην ορνιθοπανίδας) βάσει του ΦΕΚ 4432B/15.12.2017. Στην περιοχή, όπως έχει παρουσιαστεί στον Πίνακα 25 στην περιοχή Θρύπτης Δήμου Ιεράπετρας χαρακτηρίστηκε ως Καταφύγιο Άγριας Ζωής με τον κωδικό K875, το 2001 βάσει του υπ' αριθμ. ΦΕΚ 787/Β/22.06.01.

Η περιοχή GR4320005 αποτελεί υποκατηγορία της περιοχής προστασίας βιοποικιλότητας Θρύπτης – Κάψα, βρίσκεται στην ανατολική Κρήτη ανάμεσα στις πόλεις Σητείας και Ιεράπετρας και περιλαμβάνει πολλές κορυφές υψομέτρου 800 με 1476 τ.μ. Η περιοχή περιλαμβάνει το οροπέδιο (850 μ.) όπου είναι κτισμένος ένας μικρός οικισμός χωρίς μόνιμους κατοίκους και την οροσειρά της Θρύπτης με τις κορυφές: Αφέντης (1.476 μ.), ανατολική Παπούρα (1.187 μ.), δυτική Παπούρα (1.010 μ.), Καψάς (997 μ.), Κουφωτό (912 μ.) και Καταλύματα (802 μ.), καθώς και την παραθαλάσσια περιοχή του Θόλου¹⁷ (Εικόνα 18). Στην περιοχή συναντώνται οι εξής τύποι οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ: 1240, 1310, 1410, 1430, 3290, 5210, 5420, 5430, 6220 (οικότοπος προτεραιότητας), 8140, 8210, 92C0, 92D0, 9320, 9540.

Εικόνα 36: Περιοχή Natura 2000 'Όρος Θρύπτης και γύρω περιοχή (GR4320005)'

Πηγή: <http://votaniki.gr>

¹⁷ www.ecoalue-crete.eu

Trichas A. © NHMC

Η βλάστηση που κυριαρχεί στην περιοχή είναι χασμοφυτική βράχων και φαραγγιών, βλάστηση σε δολομίτες (κορυφή Αφέντης), φρύγανα, δάσος τραχείας πεύκης, αμπελώνες και αζωνική βλάστησης κατά μήκος ρεμάτων (<http://votaniki.gr/>). Χαρακτηριστικά είναι οι γκρεμοί, το φαράγγι του Χα και κυριαρχούν οι ασβεστόλιθοι στην περιοχή. Ανάμεσα στις πλαγιές των βουνών σχηματίζονται μικρές κοιλάδες και λιβάδια που καλλιεργούνται αμπέλια. Στην περιοχή παρατηρείται έντονη κτηνοτροφική και περιορισμένη τουριστική δραστηριότητα. Τον Μάρτιο του 2011 η περιοχή καθορίστηκε ως SAC (Special Areas of Conservation).

Baxevani P. © NHMC

Baxevani P. © NHMC

Trichas A. © NHMC

Εικόνα 37: Όρος Θρύπτης και γύρω περιοχή
Πηγή: <http://www.ecovalue-crete.eu/el/sites/gr4320005>

Η ποιότητα και σπουδαιότητα της περιοχής έγκειτα στα καλά διατηρημένα οικοσυστήματα σε μια σχετικά μικρή έκταση, χωρίς εύκολη πρόσβαση. Η γεωμορφολογία της περιοχής προσφέρει μια πληθώρα καταφυγίων με συνέπεια την εξαιρετική κατάσταση των θηλαστικών της περιοχής. Η χλωρίδα της περιοχής είναι πλούσια σε κοινά και ενδημικά είδη με ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Στην περιοχή της Θρύπτης κατά αποκλειστικότητα συναντώνται η καμπανούλα της Ιεράπετρας (*Campanula hierapetrae*), ένα ενδημικό αμάραντο (*Helichrysum doerfleri*) και η επίσης ενδημική μινουάρτια (*Minuartia wettsteinii*). Επιπλέον, έχουν καταγραφεί 62 είδη ενδημικών φυτών της Κρήτης. Μόνο στο νησί της Αμοργού και το όρος Θρυπτή φυτρώνει το αγκάθι *Eryngium amorginum*. Αξιοσημείωτο είναι ότι στην περιοχή διακρίνονται σπάνια και προστατευόμενα είδη χλωρίδας, όπως το ασιατικό κυδωνίαστρο (*Cotoneaster nummularius*), η ενδημική μαργαρίτα (*Anthemis abrotanifolia*) και η βραχόφιλη τουλίπα (*Tulipa saxatilis*), αλλά και οι ορχιδέες *Barlia robertiana*, *Ophrys sphegodes* subsp. *cretensis*, *Orchis anatolica* subsp. *sitiaca*, *Ophrys sitiaca*, *Ophrys sphegodes* subsp. *cretensis* και *Ophrys basilissa*, καθώς και το *Limodorum abortivum*. Τέλος, στην περιοχή συναντάται το πευκοδάσος (*Pinus brutia*)¹⁸.

Το σαλιγκάρι *Albinaria sturanyi*, αποτελεί ένα από τα ενδημικά ασπόνδυλα που περιλαμβάνονται στην πανίδα της περιοχής. Η ερπετοπανίδα περιλαμβάνει δύο προστατευόμενα αμφίβια, τον κρητικό δενδροβάτραχο (*Hyla arborea kretensis*) και τον πράσινο φρύνο (*Bufo viridis*). Ο κρητικός αγκαθοποντικός (*Acomys cahirinus minous*) και ο κρητικός δασοποντικός (*Apodemus sylvaticus creticus*) φωλιάζουν επίσης στις νότιες πλαγιές της Θρύπτης.

¹⁸ <http://www.ecovalue-crete.eu/el/sites/gr4320005>

Σύμφωνα με την ΣΜΠΕ, στο υπό μελέτη ΕΣΧΑΣΕ συναντώνται 4 φυσικοί τύποι οικοτόπων ενώ γειτνιάζει σε απόσταση 1 περίπου χλμ. με μία σημαντική περιοχή για τα πουλιά της Ελλάδας ("Όρος Θρύπτης και Όρνον" - GR191). Παρατηρούνται τουλάχιστον 146 είδη ορνιθοπανίδας, ενώ στην περιοχή δεν καταγράφονται περιοχές χαρακτηρισμένες ως καταφύγια άγριας ζωής. Τέλος, εντός της έκτασης του ΕΣΧΑΣΕ δεν υπάρχει καμία έκταση χαρακτηρισμένη και υπαγόμενη στις δασικές δεσμεύσεις (δασική ή χορτολιβαδική) όπως ορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14 του Ν.998/79 (βάσει της ΣΜΠΕ).

Στον Πίνακα 24 παρουσιάζονται οι τύποι των οικοτόπων βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που συναντώνται στην περιοχή GR4320005.

GR4320005

ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)
Απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση στη Μεσόγειο με ενδημικά <i>Limonium spp</i>	1240	8.40781
Πρωτογενής βλάστηση με <i>Salicornia</i> και άλλα μονοετή είδη των λασπωδών και αμμωδών ζωνών	1310	0.143682
Μεσογειακά αλίπεδα (<i>Juncetalia maritimi</i>	1410	0.144869
Αλο-νιτρόφιλες λόχμες (<i>Pegano-Salsolitea</i>)	1430	3.46422
Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή από <i>Paspalo-Agrostidion</i>	3290	0
Δενδροειδή <i>Matorrals</i> με <i>Juniperus spp</i>	5210	165.196
Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	5420	3244.22
Ενδημικά φρύγανα από <i>Euphorbio-Verbascion</i>	5430	339.484
Ψευδοστέπα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά από <i>Thero-Brachypodietea</i>	6220	6.01333
Λιθώνες της Ανατολικής Μεσογείου	8140	72.5013
Ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση	8210	87.2052
Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	92C0	20.3037
Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio-Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	92D0	23.9533
Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	9320	299.033
Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	9540	1765.36

Πίνακας 25: Οι τύποι των οικοτόπων (κωδικός και έκταση) που συναντώνται στην περιοχή GR4320005.

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος – Υλικό Διαβούλευσης | Ίδια Επεξεργασία

8.7 Το Επενδυτικό Σχέδιο

Το 2018 με την **υπ' αριθμ. 3700/12-03-2018** αίτηση του αρχικού επενδυτικού φορέα, της εταιρείας Amberland, προς την «Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου Α.Ε.», ζητήθηκε να ενταχθεί το επενδυτικό σχέδιο «CAPE THOLOS, Σύνθετη Τουριστική Ανάπτυξη στο Λασίθι» ως Στρατηγική Επένδυση (Σ.Ε.) όπως ορίζονται στις διατάξεις του Ν. 3894/2010 (Β' 204/2.12.2010).

Ακολουθεί η απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων (Δ.Ε.Σ.Ε.) με **αρ. 39/8-5-2019 (ΦΕΚ 1624/ Β/10-5-2019)** που ενέκρινε το παραπάνω αίτημα. Στην συνέχεια, με **την υπ' αρ. 44/16-12-2019 (ΦΕΚ 4669/ Β/19-12- 2019)** απόφαση της η Δ.Ε.Σ.Ε. τροποποίησε την απόφαση ένταξης του επενδυτικού σχεδίου¹⁹.

Το Δεκέμβριο 2021 υποβλήθηκε ο φάκελος της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.) του ΕΣΧΑΣΕ στη Γενική Γραμματεία Έργων Στρατηγικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας & Ανάπτυξης και στη συνέχεια διαβιβάστηκε στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στη Δ/νση Περιβαλλοντικών Αδειοδοτήσεων (ΔΙ.Π.Α.).

Όπως ήταν αναμενόμενο, ένα έργο σε αυτή την κλίμακα όπως το συγκεκριμένο, δεν θα μπορούσε να μην προκαλέσει αντιδράσεις στην τοπική κοινωνία, εξαιτίας των αλλαγών που θα προκληθούν στην περιοχή. Συγκεκριμένα, όπως δημοσιεύτηκε σε διαδικτυακό άρθρο στις 19.02.2022, με τίτλο «*Ανησυχούν οι Καβουσανοί για την μεγάλη τουριστική επένδυση στον τόπο τους-Ζητούν αλλαγές και δεσμεύσεις*», οι οποίοι εκτός των άλλων αναφέρουν ότι «*Η γενική επίπτωση της επένδυσης, λόγω του μεγέθους της και των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνει θα αλλάξει κυριολεκτικά το στάτους του χωριού μας, η σημερινή κατάσταση θα αλλάξει ριζικά.*»

Στην ουσία οι κάτοικοι δεν είναι αντίθετοι στην ίδια την επένδυση, αφού θεωρούν ότι θα συμβάλει στην ανάπτυξη του τόπου τους, όμως όπως αναφέρεται στο άρθρο «*υπάρχουν ζητήματα που αν δεν αντιμετωπιστούν έγκαιρα θα επιφέρουν τεράστια περιβαλλοντική καταστροφή στη μοναδικής ομορφιάς περιοχή του θόλου όπου μάλιστα λόγο έχει και η Αρχαιολογία.*» Μερικά από τα σημεία μείζονος σημασίας που έθιξαν οι κάτοικοι, αποτελεί ο κίνδυνος αλλοίωσης της παραλίας του θόλου, λόγω μεγάλης επισκεψιμότητας, οι επιπτώσεις των γεωτρήσεων στον υδροφόρο ορίζοντα, η διάθεση των επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων, οι απαλλοτριώσεις λόγω διάνοιξης δρόμου. Επισημαίνουν, επιπλέον, ότι η λιμενική εγκατάσταση χωρητικότητας 33 σκαφών στην περιοχή Αμμούδι που θα δημιουργηθεί θα επιφέρει σοβαρές συνέπειες στο ανάγλυφο και την βιοποικιλότητα της παραλίας του χωριού τους. Τέλος, φέρουν αντιρρήσεις στην πρόβλεψη για σφράγισμα του Θεριόσπηλιου με σιδερένιες οριζόντιες μπάρες, ενός αξιοθέατου μοναδικό της περιοχής με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για σπηλαιολόγους και φυσιολάτρες.

Το στάδιο του έργου την παρούσα χρονική στιγμή (Οκτώβριος 2022) βρίσκεται στο στάδιο που έχει δημοσιευτεί η Σ.Μ.Π.Ε., έχει ολοκληρωθεί η διαβούλευση και βρίσκεται εν αναμονή έγκρισης / απόρριψης της ΣΜΠΕ. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο διάστημα μεταξύ της έγκρισης της ΔΕΣΕ και της εκπόνησης του ΕΣΧΑΣΕ και της παρούσας ΣΜΠΕ, ο σχεδιασμός προσαρμόστηκε με αρμονικό τρόπο στα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος, δηλαδή υπήρξαν κάποιες αλλαγές σε σχέση με την αρχική πρόταση σχεδιασμού (όπως στους όρους δόμησης).

¹⁹ «Την τροποποίηση της απόφασης ένταξης του επενδυτικού σχεδίου «CAPE THOLOS», του επενδυτικού φορέα με την επωνυμία «Ανώνυμος Εταιρεία Τουριστικών Επιχειρήσεων – Τ.Ε.Α.Β. Α.Ε.» και το διακριτικό τίτλο «Maris Hotels S.A.» στις διαδικασίες Στρατηγικών Επενδύσεων κατά την έννοια του Ν. 3894/2010, όπως ισχύει, σύμφωνα με τις παραδοχές και υπό τους όρους και προϋποθέσεις που αναφέρονται στην, από 20.11.2019, γνωμοδότηση της «Ελληνικής Εταιρείας Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου Α.Ε.» προς τη Διυπουργική Επιτροπή Στρατηγικών Επενδύσεων, όπως αυτή ενεκρίθη από το Διοικητικό Συμβούλιο της 27.11.2019 (ΑΠΣ: 343)»

Η έκταση του Επενδυτικού Σχεδίου, βάσει της ΣΜΠΕ, αποτελείται από ένα σύνολο όμορων ιδιόκτητων γηπέδων που το συνολικό εμβαδόν αυτών ανέρχεται στα 1.300 στρέμματα περίπου και από αυτά τα 1.223,75 στρέμματα αποτελούν την έκταση στην οποία σχεδιάζεται να υλοποιηθεί το Ε.Σ.Χ.Α.Σ.Ε. Οι προβλεπόμενες ζώνες θα είναι «**Ζώνη Α- Τουρισμού – Αναψυχής**» και «**Ζώνη Β- προστασίας**», που θα αποτελείται από δύο υποζώνες: «Ζώνη Β1 – Φύσης και Τοπίου» (για τον οικότοπο προτεραιότητας με κωδικό 6220 και την περιοχή που τον περιβάλλει) και την «Ζώνη Β2 – Χώρος Αρχαιολογικού Ενδιαφέροντος». Η Ζώνη Α θα καταλαμβάνει συνολικά το 92,3% της όλης έκτασης ενώ οι υπόλοιπες ζώνες το υπόλοιπο 7,7%.

Στην Ζώνη Α θα κατασκευαστεί ένα Σύνθετο Τουριστικό Κατάλυμα που θα υπάγεται στην κατηγορία των πέντε αστέρων (5*) με συνολική δυναμικότητα 1.044 κλίνες και μία τουριστική λιμενική εγκατάσταση. Το ξενοδοχείο θα απαρτίζεται από καταστήματα, αθλητικές εγκαταστάσεις, χώροι εστίασεων, συνάθροισης κοινού, ελικοδρόμιο κλπ (όπως ορίζει τις ειδικές χρήσεις για τον τουρισμό – αναψυχή το αρθ. 5 του Π.Δ. 59/2018 –ΦΕΚ Α 114/29.06.2018). Στις ζώνες προστασίας θα επιτρέπεται μόνο η πεζοπορία και η περιήγηση. Επιπλέον, θα διαμορφωθεί εσωτερικό οδικό δίκτυο ενώ προβλέπεται και μια πληθώρα από δίκτυα και εγκαταστάσεις υποδομής, όπως δίκτυο ύδρευσης, άρδευσης, αποχέτευσης, παροχής ενέργειας, τηλεπικοινωνιών, Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων κλπ. (Εικόνα 19).

Εικόνα 38: Οργάνωση και χωροθέτηση επενδυτικού σχεδίου 'Cape Tholos'

Πηγή: Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων (Γ.Γ.Σ.Ι.Ε.) | Σ.Μ.Π.Ε

8.8 Σύστημα Χωροταξικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού για την μελέτη περίπτωσης ΕΣΧΑΣΕ

Η αναθεώρηση του ΠΠΧΣΑΑ ολοκληρώθηκε το 2017 με το **Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) της Περιφέρειας της Κρήτης (ΦΕΚ 260 Α.Α.Π./08.11.2017)**. Σε περιφερειακό επίπεδο, οι κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης για την Περιφέρεια της Κρήτης περιλαμβάνονται στο αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) της Περιφέρειας της Κρήτης (ΦΕΚ 260 Α.Α.Π./08.11.2017), όπως έχει αναλυθεί στο Κεφάλαιο 7. Εστιάζοντας στην περιοχή μελέτης και όπως φαίνεται και στον Χάρτη 10, η περιοχή υπάγεται στα «Δίκτυα Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος διεθνούς, εθνικής, περιφερειακής σημασίας» και έχει σηματοδοτηθεί ως «σημαντικό μεμονωμένο στοιχείο φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπίου» «εντός των οποίων αναλαμβάνονται στοχευμένες χωρικές δράσεις για την προστασία και ανάδειξη των στοιχείων τους, από τις οποίες αναδεικνύεται η άρρηκτη σχέση της φυσικής και πολιτισμικής προσωπικότητας του καθέκαστα χώρου, καθώς και το διαχρονικό ιστορικό βάθος του και συνδέονται συστηματικά με προσπάθειες τόνωσης της παραγωγικής φυσιογνωμίας και αναπτυξιακής ανασυγκρότησης των ορεινών όγκων και των πολυπληθών παραδοσιακών οικισμών.» Επιπλέον, στον χάρτη για το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και τοπία της περιφέρειας (Χάρτης 12), η περιοχή μελέτης περιλαμβάνεται στις περιοχές «Φυσικής Κληρονομιάς». Επιπλέον, στον ίδιο χάρτη φαίνεται ότι χωροθετούνται εντός περιοχής ενδιαφέροντος και «Οριοθετημένοι Αρχαιολογικοί Χώροι», σημαντικά μεμονωμένα στοιχεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπίου, και έκταση «Γεωργικής γης πρώτης προτεραιότητας» που χαρακτηρίζεται ως εναίσθητη κατηγορία χώρου.

Το ακίνητο του επενδυτικού σχεδίου, εμπίπτει εντός των ορίων του **Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου – Γ.Π.Σ.** (πρώην ΣΧΟΟΑΠ) Δήμου Ιεράπετρας Νόμου Λασιθίου» όπως εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. Υπουργική Απόφαση 4852/30-09-2009 (**ΦΕΚ 530/ΑΑΠ/19-10-2009**).

Έτσι, η περιοχή ενδιαφέροντος, βάσει της παραγράφου 2.3 Ζώνες Περιορισμού και Ελέγχου της Δόμησης (ΖΠΕΔ)» ανήκει ως επί το πλείστον στην ΖΠΕΔ 3 έκτασης περίπου 68.617 στρ. και συγκεκριμένα στην ΖΠΕΔ 3β (Χάρτης 16) που περικλείεται μεταξύ της βόρειας παραλίας του Δ. Δ. Καβουσίου και του ΒΟΑΚ. Βάσει του ίδιου άρθρου «Επισημαίνεται ότι πρέπει να προωθηθούν οι προβλεπόμενες Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και να συσταθούν οι Φορείς Διαχείρισης σε όλες τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 και να θεσμοθετηθούν. Μέχρι τότε θα ισχύουν οι κανονιστικές ρυθμίσεις, όπως αυτές προβλέπονται στην παρούσα Απόφαση. – Η ΖΠΕΔ 3β κατά παρέκκλιση αντιμετωπίζεται σαν ζώνη τουρισμού – αναψυχής και ισχύει ότι η Κατάτμηση και αρτιότητα κατά τις ισχύουσες διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης, χωρίς περιορισμούς. Επιπλέον, επιτρέπονται τουριστικές μονάδες 5 αστερών με δυναμικότητα σε κλίνες το 80% της επιτρεπόμενης από τις ισχύουσες διατάξεις. Κατά τα λοιπά ισχύουν οι ανωτέρω όροι και περιορισμοί των ΖΠΕΔ.»

Στην παράγραφο 2.4 στις Περιοχές Ειδικής Προστασίας (ΠΕΠ)²⁰ εντάσσεται η Παραλία Θόλου έκτασης περίπου 45 στρ. με κωδικό ΠΕΠ 16. Στην παράγραφο 2.5 αναφέρεται η περιοχή Θόλου (στο βορειανατολικό τμήμα του Δ. Καβουσίου) ως Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Δραστηριοτήτων Τουρισμού / Παραθερισμού, προς την αξιοποίηση του παραλιακού του μετώπου που θα αναπτυχθεί με τη μορφή ΠΟΑΠΔ ή ΠΕΡΠΟ. Ωστόσο, στο εδάφιο 'Γενικές χρήσεις γης' αναφέρει εκτός των άλλων και το εξής: «Η χρήση «τουρισμού – αναψυχής», όπως αυτή καθορίζεται στο άρθρο 8 του π.δ/τος 23.2.1987, καθορίζεται στις περιοχές οργανωμένης ανάπτυξης δραστηριοτήτων τουρισμού / παραθερισμού ή ανάπτυξης τους μέσω του μηχανισμού των ΠΕΡΠΟ, εφόσον πολεοδομηθούν.»

Επιπλέον, ως Προτεινόμενη Αρχαιολογική περιοχή (παρ. 2.8) ορίζεται η περιοχή Καβούσι – Θόλος (υπ' αριθμ. 19). Εντός της έκτασης του προτεινόμενου ΕΣΧΑΣΕ βρίσκονται τμήμα του Κηρυγμένου

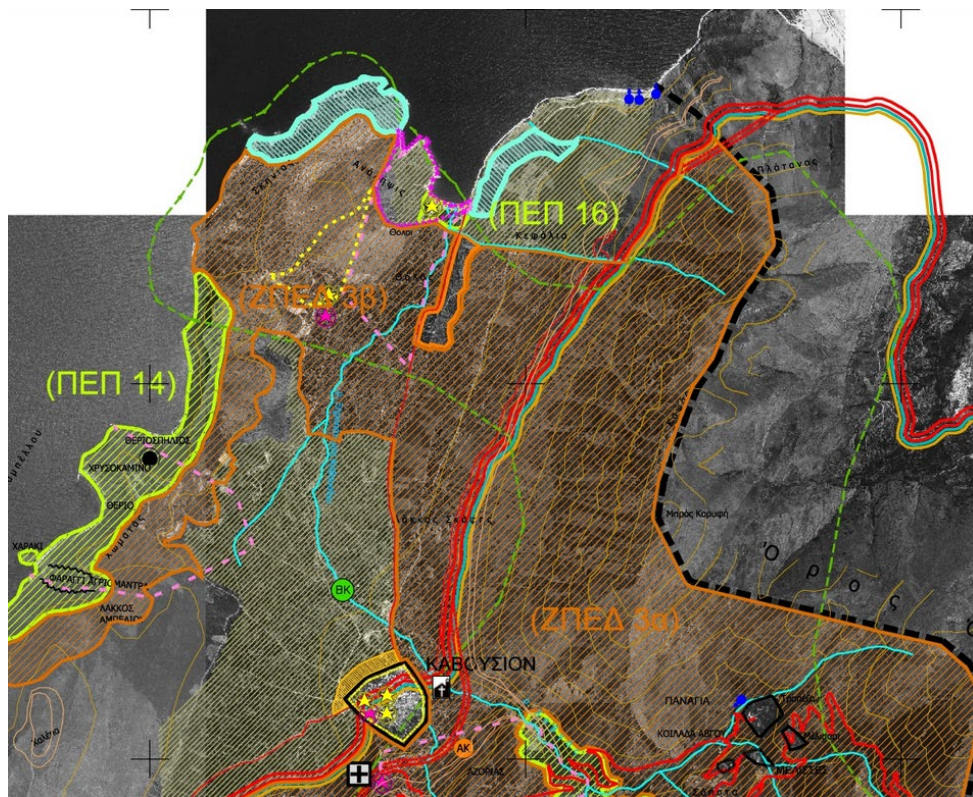
²⁰ «Πρόκειται για περιοχές ιδιαίτερης φυσικής ή/και πολιτιστικής αξίας οι οποίες πρέπει να προστατευθούν αυστηρά και να αναδειχθούν ως επισκέψιμες περιοχές αναψυχής.»

Αρχαιολογικού Χώρου «Θόλου» (στα ανατολικά), τμήμα του προσωρινά οριοθετημένου αρχαιολογικού χώρου «Θόλου – Αγίου Αντωνίου» (στα νοτιο – ανατολικά) και γ) στα νότια τμήμα από τον προτεινόμενο από την 13η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (μη θεσμοθετημένο) οριοθετημένο αρχαιολογικό χώρο λόγω του μεσαιωνικού ναού του Αγίου Αντωνίου (στα νότια).

Σύμφωνα με τις Κανονιστικές ρυθμίσεις περιοχών Π.Ο.Α.Π.Δ., οι επιτρεπόμενες χρήσεις / δραστηριότητες για Χρήση Τουρισμού – Αναψυχής και σύμφωνα με το άρθρο 8 του Π.Δ. /23.2.1987 (ΦΕΚ 166/Δ/6.3.1987) όσον αφορά τη δόμηση στην τουριστική ζώνη Θόλου (1 και 2) είναι μέσος ΣΔ: 0,4.

Μέρος της περιοχής του ΕΣΧΑΣΕ ανήκει στις Ζώνες Γεωργικής Γης Προτεραιότητας – ΖΓΓΠ, «Πρόκειται για τις περιοχές που αρδεύονται με συλλογικά δίκτυα άρδευσης (ΤΟΕΒ) όπου σαν κύρια χρήση προτείνεται η γεωργία, ώστε να διαφυλαχθεί η γεωργική γη, ως βασικός αναπτυξιακός πόρος του Δήμου και να αποφευχθεί η σύγκρουσή του, με την υπό ανάπτυξη τουριστική / παραθεριστική / οικιστική χρήση.» Αναφέρεται ότι στις περιοχές αυτές κατά παρέκκλιση επιτρέπονται μόνο αγροτουριστικές εγκαταστάσεις έως 50 κλίνες.

Στο κεφάλαιο 4.1.2 αναφέρεται ότι «Σχετικά με τη θέση νέου λιμανιού, έχει αποκλεισθεί η δημιουργία μεγάλου εμπορευματικού λιμανιού και κρίνεται σκόπιμη η εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας, η οποία θα διερευνήσει το μέγεθος, το χαρακτήρα και τη θέση του, δεδομένου ότι υπάρχει ανάγκη λειτουργίας λιμανιού στο Δήμο, η οποία έχει επισημανθεί και από το Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας.»

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

- Μονοπάτι Ε4
- Όριο υπό μελέτη φράγματος - υδατοδεξαμενής
- Όριο λατομικής ζώνης
- Οικόσμος με πολεοδομικό σχέδιο
- Οικόσμος με εκπονούμενο πολεοδομικό σχέδιο
- Λίμνη Μπαρμανών
- Υπό μελέτη φράγμα - Υδατοδεξαμενή
- Γεωργική γη προεραστήτητας
- Μικτή δασική έκταση
- Δασική έκταση
- Όριο περιοχής κοινοτικού δικτύου Φύση 2000 (Natura 2000), (pSCI)
- Όριο περιοχής κοινοτικού δικτύου Φύση 2000 (Natura 2000), (SPA)
- Αρχαιολογικός χώρος
- Αρχαιολογικός χώρος όπου υπάρχουν ενάλιες αρχαιότητες
- Προστατευόμενα οικιστικά σύνολα που διατηρούν σημαντικά τμήματα πύου του 1830
- Προτάσεις (μη θεσμοθετημένες) οριοθέτησης αρχαιολογικών χώρων (ΚΔ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων)
- Προτάσεις (μη θεσμοθετημένες) οριοθέτησης αρχαιολογικών χώρων (13 Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων)
- Προτεινόμενο όριο οικισμών μέσω πολεοδομικής
- Προτεινόμενες περιοχές προς επέκταση
- Προτεινόμενες περιοχές προς επέκταση υπό προϋποθέσεις
- Περιοχή Ειδικής Προστασίας (Π.Ε.Π.) Φυσικού Περιβάλλοντος
- Ζώνη περιορισμού και ελέγχου δόμησης
- Ζώνη οργανωμένης ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων ή/και Π.Ε.Ρ.Π.Ο
- Χώρος Β.Ι.Π.Α
- Γενική χωροθέτηση Αρχαιολογικού-Πολιτιστικού-Θεματικού Πάρκου
- Ενάλια αρχαιότητα
- Προϊστορική - Κλασική αρχαιότητα
- Βυζαντινή αρχαιότητα
- Νεώτερα μνημεία και τεχνικά έργα
- Περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους
- Ελιά του Καβουσιού
- Κρημνιμένο τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους
- Εκκλησία - Μοναστήρι
- Χώρος camping
- Νεκροταφεία
- Τμηματική πολεοδόμηση για εξομάλυνση ορίων
- Π.Ε.Π., ζώνη ακτίνας 50 μέτρων από ασύλογοι στοιχεία
- Προτεινόμενος χώρος προβολής γεωργικών προϊόντων

Χάρτης 16: Απόσπασμα Χάρτη Π2. Οργάνωση Χρήσεων Γης και Προστασία Περιβάλλοντος Δήμου Ιεράπετρας.

Πηγή: ΓΠΣ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ (ΦΕΚ 530/ΑΑΠ/19-10-2009)

9. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Ένα έργο μεγάλης κλίμακας, όπως αυτό, για να μπορέσει να υλοποιηθεί με το ελάχιστο δυνατό κόστος για το περιβάλλον, θα πρέπει να εκτιμηθούν σε μακροχρόνιο χρονικό ορίζοντα οι επιπτώσεις που δύναται να επιφέρει στα οικοσυστήματα αλλά και την κοινωνία της γύρω περιοχής. Η κατηγοριοποίηση των επιδράσεων του έργου θα πρέπει να γίνει τόσο κατά τη φάση κατασκευής του έργου όσο και κατά τη φάση λειτουργίας του.

Στο φυσικό περιβάλλον και στους χερσαίους οικοτόπους, θα πρέπει να γίνει μια αναλυτική περιγραφή της χλωρίδας – πανίδας και να καταγραφεί ο βαθμός επικινδυνότητας εξαφάνισής τους. Για την χλωρίδα, οι αποφυλωμένες εκτάσεις κατά πόσο θα επηρεάσουν τις δυνατότητες που εξασφαλίζει ο χώρος για τις ζωτικές λειτουργίες των ειδών που τις χρησιμοποιούν; Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η καταγραφή του επιπέδου όχλησης που θα προκληθεί στα είδη πανίδας και χλωρίδας από τα χωματομεταμορφωτικά μηχανήματα, τα ελικόπτερα, τα σκάφη, τις διάφορες ανθρώπινες εγκαταστάσεις κατά τη φάση δημιουργίας του έργου αλλά και μια εκτίμηση όταν τεθεί σε λειτουργία.

Όσον αφορά τους θαλάσσιους οικοτόπους, θα πρέπει να γίνει μια εκτίμηση του κατά πόσο θα επηρεαστούν από τη δημιουργία εγκαταστάσεων λιμένα και την κίνηση των σκαφών. Επιπλέον, τίθεται το ερώτημα για το κατά πόσο η δημιουργούμενη θαλάσσια ρύπανση από τα καύσιμα των σκαφών και η συχνή αγκυροβόληση, θα επηρεάσουν τη θαλάσσια πανίδα και χλωρίδα. Τέλος, τα κτιριακά απόβλητα θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι δεν θα εναποθέτονται στον θαλάσσιο χώρο, μιας και όπως είναι λογικό κάτι τέτοιο θα ήταν ρυπογόνο για τον υδροφόρο ορίζοντα. Μείζονος σημασίας είναι η ύπαρξη προγράμματος περιβαλλοντικής παρακολούθησης τόσο στο στάδιο κατασκευής αλλά και λειτουργίας του έργου, προκειμένου να μειωθούν οι προκαλούμενες επιπτώσεις στα χερσαία και θαλάσσια είδη πανίδας.

Άμεσα επηρεαζόμενη από το ΕΣΧΑΣΕ θα είναι και η κοινωνία. Ένα τέτοιο έργο τόσο κατά τη φάση της κατασκευής όσο και στη φάση λειτουργίας του θα απασχολήσει ένα μεγάλο αριθμό εργαζομένων, με απόρροια τη μείωση του ποσοστού ανεργίας μέσω της απασχόλησης ατόμων από τον Δ. Ιεράπετρας και τις γύρω περιοχές. Ωστόσο, μείζονος σημασίας είναι η εξασφάλιση ενός καθαρού περιβάλλοντος χώρου από μια τέτοια εγκατάσταση. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι θα εγκατασταθεί και θα λειτουργεί μονάδα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι η κατανάλωση απαραίτητων ποσοτήτων ύδατος δεν θα γίνεται εις βάρος των αποθεμάτων της κοινωνίας.

Η αναζήτηση της **αιεφόρου ανάπτυξης** προέκυψε αρχικά ως μια προσπάθεια γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ των περιβαλλοντικών ανησυχιών για τις όλο και περισσότερο εμφανείς οικολογικές συνέπειες των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και των κοινωνικοπολιτικών ανησυχιών για τα ζητήματα ανάπτυξης (Robinson, 2004). Η έννοια της αιεφορίας πρέπει να προηγείται του σχεδιασμού, κι όχι να έπεται αυτού (Κλαμπατσέα Ρ., 2020).

Για την ανάπτυξη του εν λόγω μοντέλου βασικές παράμετροι είναι η «εξασφάλιση μιας βιώσιμης αναπτυξιακής προοπτικής μέσω της αναβάθμισης της ποιότητας ζωής των κατοίκων, επισκεπτών και καταναλωτών, της προστασίας και αναβάθμισης του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και του τοπίου των αγροτικών περιοχών καθώς και η πολυδιάστατη αναζωογόνησή της –σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο, μέσω της προσέλκυσης και διατήρησης νέου και παραγωγικού πληθυσμού στις περιοχές αυτές» (Κλαμπατσέα Ρ., 2020)

Σύμφωνα με τους κύριους Κοκκώση Χ. και Τσάρτα Π. (2001) «Οι προσπάθειες προώθησης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο ενός τύπου βιώσιμης ανάπτυξης του τουρισμού παραμένουν στο επίκεντρο των επιστημονικών συζητήσεων και από ό,τι όλα δείχνουν, το ζήτημα αυτό θα συνεχίσει να αποτελεί κύριο θέμα στην έρευνα για έναν τουρισμό ελεγχόμενο και σωστά σχεδιασμένο. Η ολική συχνά διάσταση της τουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο οδήγησε επίσης πολλές περιοχές αλλά και τον ίδιο τον τουριστικό τομέα σε αναζήτηση προτύπων εναλλακτικού τουρισμού, τα οποία εντάσσονταν περισσότερο ήπια στα δεδομένα της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας.»

9.1 Αξιολόγηση Ευνοϊκών και Περιοριστικών ή Ανασταλτικών Παραγόντων

Ύστερα από τη μελέτη της περιοχής ενδιαφέροντος κι εστιάζοντας στους πόρους εκείνους που συντελούν στην ανάπτυξη ή/και υποβάθμιση των τομέων ενδιαφέροντος, οι πόροι της περιοχής κατηγοριοποιήθηκαν μέσω του εργαλείου 'Αξιολόγηση Ευνοϊκών και Περιοριστικών ή Ανασταλτικών Παραγόντων'. Η μέθοδος αυτή, αποτελεί ένα χρήσιμο κι απαραίτητο εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού, ώστε να ληφθεί μια απόφαση σε σχέση με τον στόχο που έχει τεθεί.

Για τον σκοπό αυτό, οι διαθέσιμοι πόροι της περιοχής μελέτης κατηγοριοποιήθηκαν σε δυνατά κι αδύναμα σημεία και σε ευκαιρίες κι απειλές. Ως εκ τούτου, θα σχηματιστεί μια ξεκάθαρη εικόνα συνεπειών υλοποίησης του CAPE THOLOS στην κοινότητα Καβουσίου (Πληροφορίες συλλέχθηκαν και από δημοσίευση των κυριών Χριστοπούλου Ο.Γ. και Φεζοπούλου Ε.Θ. (βλ. βιβλιογραφία)).

Οι δυνατότητες και αδυναμίες αφορούν το εσωτερικό περιβάλλον της περιοχής και προκύπτουν από τους εσωτερικούς διαθέσιμους πόρους τους οποίους καλείται το επενδυτικό έργο να χρησιμοποιήσει προς όφελός του. Από την άλλη, οι ευκαιρίες κι απειλές αντανακλούν μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος, τις οποίες το έργο καλείται να προσαρμοστεί σε αυτές ή/και να εφαρμόσει κάποιες εξ αυτών ενώ κάποιες άλλες να τις αποφύγει. Οι κύριοι τομείς ανάλυσης της μεθόδου αποτέλεσαν η κοινωνία, η οικονομία και το περιβάλλον.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ CAPE THOLOS ΣΤΗΝ ΥΠΟ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

Η στροφή προς το τουριστικό μοντέλο «Ήλιος – Θάλασσα» αποτελεί την μεγαλύτερη ευρωπαϊκή προϊόντική αγορά, με αποτέλεσμα να αποτελεί το βασικό τουριστικό προϊόν της χώρας (INSETE, 2020). Η Ελλάδα πληρεί επαρκώς το παραπάνω μοντέλο, με αποτέλεσμα να αποτελεί έναν δημοφιλή τουριστικό προορισμό. Η ευρύτερη περιοχή μελέτης ανήκει στον Άξονα Κρήτης 1, ο οποίος σύμφωνα με το ΓΠΧΣΑΑ (Α'128/3-7-2008) αναπτύσσεται κατά μήκος του βορείου οδικού άξονα του νησιού, από τη Σητεία έως το Καστέλλι Κισσάμου, στον οποίο συγκεντρώνεται η αναπτυξιακή ενότητα της Κρήτης και των πλησίον χωριών. Επιπλέον, όπως έχει αναλυθεί στο Κεφάλαιο 8.2 Γεωμορφολογία – Κλίμα στην περιοχή υλοποίησης του ξενοδοχείου, συναντώνεται καλές γεωμορφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες, όπως και γενικά στο Νομό Λασιθίου.

ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ - ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

Ο ελληνικός τουρισμός, προκειμένου να βελτιώσει το υψηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας απαιτεί ένα σύνολο δράσεων όπου, μεταξύ άλλων, είναι η ενίσχυση των υποδομών και μάλιστα προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας (INSETE, 2020). Όσον αφορά τα δίκτυα υποδομής στην ευρύτερη περιοχή προς εξυπηρέτηση των τουριστών συναντώνται τα λιμάνια του Αγίου Νικολάου με απόσταση περίπου 30 χλμ. και της Σητείας όπου βρίσκεται σε απόσταση 45 χλμ. Ο κοντινότερος αερολιμένας βρίσκεται σε απόσταση 45 χλμ. και πρόκειται για τον Διεθνή Αερολιμένα Σητείας «Βιτσέντζος Κορνάρος», ενώ στα 88 χλμ. βρίσκεται το Διεθνές Αεροδρόμιο του Ηρακλείου (Κεφάλαιο 7.3.3). Οδικώς η άφιξη του ξενοδοχειακού συγκροτήματος θα πραγματοποιείται με τον Β.Ο.Α.Κ. καθώς και με άλλες περιφερειακές οδούς. Σύμφωνα με το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) της Περιφέρειας της Κρήτη (ΦΕΚ 260 Α.Α.Π./08.11.2017) και συγκεκριμένα στο άρθρο 14 «Χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων μεταφορικής υποδομής», αναφέρεται ότι «Η ολοκλήρωση του σχεδιαζόμενου δικτύου οδικών αξόνων, λιμανιών και αεροδρομίων εντός της επόμενης προγραμματικής περιόδου, έως το 2030, αναμένεται να υποστηρίξει τις χωροταξικές παραμέτρους του σχεδιασμού και να εξυπηρετήσει το ιεραρχημένο οικιστικό δίκτυο, τις πολιτικές χρήσεων γης, καθώς και τις προβλεπόμενες εγκαταστάσεις σημαντικών δραστηριοτήτων». Στο ίδιο άρθρο φαίνεται ότι όσον αφορά στη λειτουργική κατηγορία του διευρωπαϊκού και διαπεριφερειακού οδικού δικτύου, επιδιώκεται η ολοκλήρωση του Βόρειου Οδικού Άξονα Κρήτης (Β.Ο.Α.Κ.) από Καστέλι Κισσάμου έως Σητεία (με την παράκαμψη της προς Πετρά). Επιπλέον, οι στόχοι για σύνδεση του Β.Ο.Α.Κ. με τον αερολιμένα Χανίων, το λιμάνι της Σούδας, η σύνδεση μεταξύ Β.Ο.Α.Κ – Ν.Ο.Α.Κ., υποδεικνύει ότι ο βασικότερος στόχος είναι ο περιφερειακός οδικός σχεδιασμός να εξυπηρετεί τη διασύνδεση με το διευρωπαϊκό και διαπεριφερειακό οδικό δίκτυο και με τους δευτερεύοντες περιφερειακούς πόλους.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Όπως έχει αναλυθεί στο Κεφάλαιο 6.7, η «πολιτιστική κληρονομιά» του νομού Λασιθίου απαρτίζεται από πληθώρα μουσείων (π.χ. Ιστορικό Μουσείο Οροπεδίου Λασιθίου), το Ανάκτορο του Ζάκρου, το Οροπέδιο Λασιθίου, τα ερείπια αρχαίων πόλεων, συνοικισμών και κτιρίων που αυξάνουν την επισκεψιμότητα του νομού. Σε περίπτωση δημιουργίας του επενδυτικού έργου, θα δοθεί στους επισκέπτες η δυνατότητα γνωριμίας με τον άυλο και από πολιτισμό του νομού, μέσω της αλληλεπίδρασης του πολιτισμού – τουρισμού. Ειδικότερα στην γύρω περιοχή της επένδυσης θα δοθεί η δυνατότητα επισκεψιμότητας του Κηρυγμένου Αρχαιολογικού Χώρου «Θόλοι», τμήμα του

προσωρινά οριοθετημένου αρχαιολογικού χώρου «Θόλου – Αγίου Αντωνίου».

ΦΥΣΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η περιοχή μελέτης υπάγεται στα «Δίκτυα Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος διεθνούς, εθνικής, περιφερειακής σημασίας» και έχει σηματοδοτηθεί ως «σημαντικό μεμονωμένο στοιχείο φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπίου» (ΦΕΚ 260 Α.Α.Π./08.11.2017). Όπως έχει αναφερθεί στο Κεφάλαιο 6.10, περιοχές natura, σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας, Καταφύγια Άγριας Ζωής και Περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους συναντώνται στο νομό όπως και ειδικά στην περιοχή του Καβουσίου (βλ. Κεφάλαιο 8.6)

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ως επί το πλείστον οι κάτοικοι των γύρω περιοχών ασχολούνται με δραστηριότητες πρωτογενούς τομέα, με φυσική απόρροια την δυσκολία προσαρμογής με την ενασχόληση στους άλλους τομείς δραστηριοτήτων. Η έλλειψη τεχνογνωσίας των ντόπιων ωθεί την αποφυγή ενασχόλησης στον τριτογενή τομέα δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η εποχικότητα αποτελεί ένα κύριο χαρακτηριστικό του ελληνικού τουρισμού με σημαντικές επιδράσεις στην ανάπτυξη των τουριστικών περιοχών (Κραμποκούκης Θ., Πολύζος Σ., 2019). Ως εποχικότητα ορίζεται η τάση συγκέντρωσης των τουριστικών ροών σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους (Allcock, 1989). Για την αντιμετώπιση του φαινομένου στην Ελλάδα έχουν κατά καιρούς προταθεί πολιτικές όπως η ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η αυτοχρηματοδότηση των προστατευόμενων περιοχών, η διασπορά και η διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας (Kalantzi κ.α., 2016, Parageorgiou, 2016). Όπως είναι αναμενόμενο η ταυτότητα της εποχικότητας του τουρισμού, συνεπάγεται και περίοδο οικονομικής αδράνειας.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τα περιβαλλοντικά και πολιτιστικά στοιχεία μιας περιοχής, αποτελούν τροχοπέδη για την επίτευξη τουριστικής ανάπτυξης. Η ένταξη της υπό μελέτη περιοχής σε περιοχή προστασίας καθώς και η ύπαρξη αρχαιολογικών χώρων, συντελούν στην ενθάρρυνση ήπιων τουριστικών επενδύσεων που στόχο έχουν την ανάδειξη και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Όπως έχει αναλυθεί στο Κεφάλαιο 6.8 στην περιοχή ο κύριος τομέας απασχόλησης είναι ο πρωτογενής τομέας δραστηριοτήτων. Με την δημιουργία του ξενοδοχειακού συγκροτήματος, θα δοθεί η ευκαιρία ενασχόλησης και με άλλους τομείς δραστηριοτήτων κι ως εκ τούτου θα επιτευχθεί η αύξηση του επιπέδου εκπαίδευσης της τοπικής κοινωνίας. Η ώθηση των κατοίκων για εκμάθηση ξένων γλωσσών και πολιτισμών, για μια αρμονική αλληλεπίδραση με τους τουρίστες θα οδηγήσει στην διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων τους.

Η επιθυμία των επενδυτών για εύκολη προσπελασιμότητα των επισκεπτών στην τουριστική μονάδα, θα συντελέσει στην άμεση αποπεράτωση και εφαρμογή του προβλεπόμενου οδικού τμήματος του ΒΟΑΚ (όπως προβλέπεται και στο ΓΠΣ του δήμου), συντελώντας στην βελτίωση του ήδη υπάρχοντος οδικού δικτύου και διευκόλυνση των μετακινήσεων και των κατοίκων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ως επί το πλείστον το ποσοστό του ΑΕΠ του Δήμου (άρα και της περιοχής μελέτης) προέρχεται από τον πρωτογενή τομέα, με αποτέλεσμα να δίνεται η ευκαιρία ενασχόλησης μεγάλου μέρους του πληθυσμού με την τουριστική δραστηριότητα. Απόρροια αυτού, η διαφοροποίηση της τοπικής κοινωνίας, η αύξηση θέσεων εργασίας για τους ντόπιους και η στροφή στον τριτογενή τομέα δραστηριοτήτων, ο οποίος πλέον θα αποτελέσει τον «μοχλό» της οικονομικής ανάπτυξης με αποτέλεσμα την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την αύξηση του ΑΕΠ της περιοχής αλλά και της Χώρας. Στα πλαίσια λειτουργίας του Cape Tholos, περιλαμβάνεται η ενθάρρυνση για παραγωγή και προώθηση τοπικών αγαθών.

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ - ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ

Το επενδυτικό ενδιαφέρον μέσω της ανάπτυξης επενδυτικών εργαλείων (βλ. Κεφάλαιο 7) και η θεσμική κατοχύρωση των 'fast track' επενδυτικών εργαλείων και φυσικά ο επενδυτικός όμιλος «Ανώνυμος Εταιρεία Τουριστικών Επιχειρήσεων – Τ.Ε.Α.Β. Α.Ε.», με διακριτικό τίτλο «Maris Hotels S.A.», ο οποίος έχει αναλάβει την τις τουριστικές δαπάνες για την υλοποίηση της επένδυσης.

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Κατά την διάρκεια εργασιών και κατά την διάρκεια λειτουργίας του ξενοδοχείου, η ανάγκη προστασίας των ενταγμένων περιοχών στο δίκτυο NATURA 2000, θα οδηγήσει στην ανάγκη χρηματοδότησης διασφάλισης προστασίας του δικτύου. Οι επενδυτές του έργου είναι υποχρεωμένοι να μεριμνήσουν για την προστασία των οικοσυστημάτων και μέσω χρηματοδότησης θα πρέπει να εξασφαλίσουν για την ορθή και ασφαλή για τα οικοσυστήματα και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας τόσο κατά την διάρκεια της κατασκευής, όσο και κατά τη λειτουργία της επένδυσης. Με αυτόν τον τρόπο, ίσως συντελέσουν στην προστασία της φυσικής κληρονομιάς. Επιπροσθέτως, η συντήρηση και αποκατάσταση αξιόλογων κτιρίων (π.χ. κάποιο παλιό ελαιτριβείο) αλλά και η συντήρηση των αρχαιολογικών χώρων με τυχόν χρηματοδοτήσεις από τον επενδυτικό φορέα, δύναται να συντελέσουν στη διατήρηση και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

Τέλος, η προώθηση περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα επιτρέψει τόσο την μετάδοση αξιών συντήρησης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στους επισκέπτες και τους ίδιους τους κατοίκους (Χριστοπούλου Ο.Γ. και Φεζοπούλου Ε.Θ. (2006)), όσο και την ανάπτυξη ενός πλαισίου ορθής περιβαλλοντικής διαχείρισης.

ΑΠΕΙΛΕΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ

Η μαζική προσέλευση τουριστών μπορεί να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στην κοινωνία, όπως βανδαλισμό, αυξημένη συμφόρηση ακόμα και έγκλημα. Η προσπάθεια προσαρμογής των τοπικών παραδόσεων κι εθίμων σε πλαίσια οικεία προς τους τουρίστες, πιθανότατα να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στον πολιτισμό του τόπου και πιθανή εμφάνιση κινδύνου να χαθεί η ακεραιότητα και η αυθεντικότητα των τοπικών παραδόσεων και πολιτισμικών αξιών. Η εξάρτηση του τουριστικού τομέα από συνθήκες απρόβλεπτες του εξωτερικού περιβάλλοντος (π.χ. φυσικές καταστροφές, πανδημία COVID -19 κλπ) καθώς και από άλλους εξωγενείς παράγοντες μπορεί να επιφέρει

προβλήματα στην βιωσιμότητα των επιχειρήσεων καθώς απαιτείται ένας μεγάλος χρονικός ορίζοντας (στις περισσότερες περιπτώσεις) ανάκαμψης των τουριστικών ροών.

Επιπροσθέτως, οι αντιδράσεις φορέων, όπως περιβαλλοντικές οργανώσεις, επιστημονικοί φορείς, Φορείς Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών κλπ, μπορεί να αποτελέσει τροχοπέδη στην περάτωση των εργασιών, που πέρα από χρονοτριβή μπορεί να συντελέσουν στην αρνητική γνωμοδότηση και απόρριψη της ΣΜΠΕ από το Υπουργείο. Τέλος, οι κάτοικοι των γύρω περιοχών ίσως εναντιωθούν σε αυτό το θηριώδες κατασκεύασμα στην περιοχή τους (βλ. Κεφάλαιο 8.7).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ

Η μαζική προσέλευση των τουριστών επιφέρει, όπως είναι λογικό, αυξημένη ζήτηση σε υπηρεσίες και αγαθά, μερικές φορές σε βαθμό που ξεπερνά την δυνατότητα εξυπηρέτησής τους. Στις περιπτώσεις που η πλειονότητα των επισκεπτών ανήκει σε υψηλής κατηγορίας εισοδήματα, η μεγάλη ζήτηση συνοδεύεται και με αύξηση κόστους παροχής υπηρεσιών και αγαθών, όπως αυξήσεις στα ενοίκια, στα εστιατόρια, στις καφετέριες με αποτέλεσμα οι κάτοικοι που κατά πάσα πιθανότητα έχουν χαμηλότερα εισοδήματα, να ασφικτυούν και να μην μπορούν να ανταπεξέλθουν στις νέες οικονομικές απαιτήσεις.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στον Κεφάλαιο 5.1, οι τουριστικές εγκαταστάσεις επιφέρουν ανεπανόρθωτες περιβαλλοντικές επιπτώσεις κατά την διάρκεια των εργασιών υλοποίησης αλλά και κατά την λειτουργία του έργου. Η αύξηση κατανάλωσης των φυσικών πόρων, η αύξηση παραγωγής των απορριμάτων και των αποβλήτων, η ανατροπή και καταστροφή των οικοσυστημάτων είναι κάποιες από το περιβαλλοντικές επιπτώσεις που μπορούν να υποβαθμίσουν την ποιότητα του περιβάλλοντος.

Πίνακας 26: Αξιολόγηση Ευνοϊκών και Περιοριστικών ή Ανασταλτικών Παραγόντων

Πηγή: Χριστοπούλου Ο.Γ. και Φεζοπούλου Ε.Θ. (2006), (INSETE, 2020) και λοιπή βιβλιογραφία σύμφωνα με τα παραπεμπτικά κεφάλαια. | Ίδια Επεξεργασία

9.2 Ανάπτυξη Σεναρίων

Οι φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης όρισαν ως σενάριο «ένα εργαλείο που περιγράφει εικόνες του μελλοντικού κόσμου, που ακολουθεί ένα συγκεκριμένο δομικό πλαίσιο και δημιουργείται υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Σε κάθε διαδικασία χωρικού σχεδιασμού θα πρέπει να περιλαμβάνεται η περιγραφή τουλάχιστον δύο ή και περισσότερων σεναρίων, που έχουν σχεδιαστεί για τη σύγκριση και την εξέταση των εναλλακτικών μελλοντικών καταστάσεων.» (EU, 1994)²¹ Στην παρούσα εργασία θα αναπτυχθούν τρία σενάρια, το Σενάριο Μηδενικής Παρέμβασης – Τάσεων, το Σενάριο Ήπιας Παρέμβασης και το

²¹ Γιαουντζή Μ., Στρατηγέα Α.(2005). Σημειώσεις Χωροταξίας, ΕΜΠ/ΣΑΤΜ

Ριζοσπαστικό Σενάριο. Επισημαίνεται ότι τα σενάρια δεν αποτελούν ακριβείς προβλέψεις του μέλλοντος αλλά σχεδιάζονται και χρησιμοποιούνται για να προκαλούν τη φαντασία και την παραγωγή νέων ιδεών παρουσιάζουν τις πιθανές επιπτώσεις από επιλογές πολιτικής, κοινωνικές εξελίξεις και ατομικές συμπεριφορές (Wack, P. 1985).

9.2.1 Σενάριο Μηδενικής Παρέμβασης -Τάσεων

Το σενάριο μηδενικής παρέμβασης ή τάσεων, αποτελεί το σενάριο που δεν προτείνεται καμία παρέμβαση, αλλά τα πράγματα εξελίσσονται ως έχουν. Ουσιαστικά, σε αυτή την περίπτωση δεν αναπτύσσεται ο τουριστικός τομέας δραστηριοτήτων, ενώ οι κάτοικοι εξακολουθούν να ασχολούνται με τις αγροτικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες.

Ο ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ... ΒΙΩΤΙΚΟΣ ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΣ	
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	<p>Στην περιοχή «Χυλόφτες – Σχοινιάς – Θόλος» στο Καβούσι του Νομού Λασιθίου, ο πρωτογενής τομέας παραγωγής εξακολουθεί να βρίσκεται στο προσκήνιο και η παράδοση χρόνων συνεχίζεται. Το εύφορο έδαφος, οι καλές κλιματολογικές συνθήκες συνδράμουν στην ανάπτυξη της απασχόλησης με τον πρωτογενή τομέα δραστηριοτήτων, σε αντίθεση με την τουριστική δραστηριότητα που ακολουθεί μια φθίνουσα πορεία. Δεν υλοποιείται το επενδυτικό έργο 'Cape Tholos'. Συντηρήσεις και αναπαλαιώσεις παλιών κτιρίων πολιτισμικής κληρονομιάς και έργα υποδομής 'παγώνουν' και αναμένουν κρατικές επιχορηγήσεις, που ίσως δε δοθούν ποτέ. Η έλλειψη τεχνογνωσίας των κατοίκων έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό ενασχόλησης με τους άλλους τομείς δραστηριοτήτων. Ο τουρισμός παραμένει στα ήδη ανεπτυγμένα τουριστικά κέντρα του νομού, όπως στη Σητεία, στον Άγιο Νικόλαο και στην Ιεράπετρα, ενώ δεν προβλέπεται τουριστική επέκταση στην περιοχή του Καβουσίου και των γύρω περιοχών. Οι κάτοικοι του Καβουσίου και των γύρω περιοχών, εξαρτώνται κατ' αποκλειστικότητα από τον πρωτογενή τομέα παραγωγής, ο οποίος συνοδεύεται από συνεχής αβεβαιότητα (π.χ. ακραία καιρικά φαινόμενα, ζωικοί εχθροί κλπ.).</p> <p>Συμπερασματικά, ο πρωτογενής τομέας δραστηριοτήτων, αποτελεί βιωτικό μονόδρομο. Η αβεβαιότητα του πρωτογενούς τομέα σε συνδυασμό με την έλλειψη τεχνογνωσίας των κατοίκων οδηγούν σε ένα φθίνον βιοτικό επίπεδο και τελικά σε έναν κοινωνικό κλοιό απομόνωσης.</p>
ΘΕΤΙΚΑ	<p><u>ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</u></p> <p>Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος είναι εξασφαλισμένη, αφού η περιοχή δε θα δεχτεί καμία παρέμβαση. Τα οικοσυστήματα θα παραμείνουν προστατευμένα μη κινδυνεύοντας από τις ανθρώπινες δραστηριότητες και την παραγόμενη όχληση. Επιπλέον, δεν ελοχεύει ο κίνδυνος μόλυνσης των φυσικών πόρων της περιοχής (νερό, γη/έδαφος, αέρας, οικοσυστήματα).</p>
ΑΡΝΗΤΙΚΑ	<p><u>ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ</u></p>

	<p>Η τουριστική δραστηριότητα στην περιοχή μελέτης είναι ανύπαρκτη και δε συνεισφέρει στο ΑΕΠ αυτής αλλά και της χώρας.</p> <p><u>ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</u></p> <p>Ο αγροτικός και κτηνοτροφικός τομέας παραγωγής αποτελούν την κύρια πηγή εισοδήματος, με άμεσες συνέπειες στο περιβάλλον. Η χρήση λιπασμάτων για ενδυνάμωση της παραγωγής μολύνουν τους υδροφόρους ορίζοντες και η υπερβόσκηση από την κτηνοτροφία, ίσως προκαλέσει ανεπανόρθωτες ζημιές στο φυσικό περιβάλλον.</p> <p>Η απουσία των επενδυτών συνοδεύεται από απουσία χρηματοδοτήσεων για συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όσον αφορά το κοινωνικό – οικονομικό περιβάλλον, τόσο το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων που εξαρτάται αποκλειστικά από έναν αβέβαιο τομέα δραστηριοτήτων, όσο και η έλλειψη τεχνογνωσίας των κατοίκων, τελικά οδηγούν σε ένα φθίνον βιοτικό επίπεδο και κοινωνικό κλοιό απομόνωσης.</p>
--	--

9.2.2 Σενάριο Ήπιας Παρέμβασης

Το δεύτερο σενάριο ήπιας παρέμβασης, αποτελεί στην ουσία το σενάριο που αναπτύσσονται αρμονικά ο τριτογενής και ο πρωτογενής τομέας δραστηριότητας, συντελώντας το ένα στην ανάπτυξη του άλλου. Ο τριτογενής τομέας αναπτύσσεται σε αρμονία με τη φύση ενώ τα οικοσυστήματα εντός της περιοχής NATURA 2000 προστατεύονται πλήρως με τη βοήθεια φορέων αλλά και με τη σωστή γνώση και εκπαίδευση των πολιτών και των επισκεπτών. Ουσιαστικά, η πραγματοποίηση του κάτωθι σεναρίου επιφέρει την επίτευξη του στόχου της παρούσας εργασίας.

Η «ΑΡΜΟΝΙΚΗ» ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	<p>Στην περιοχή «Χυλόφτες – Σχοιινιάς – Θόλος» στην κοινότητα Καβουσίου του Νομού Λασιθίου, το ενδιαφέρον για επενδύσεις είναι σε πρώτο πλάνο, ωστόσο, κυριαρχεί το ενδιαφέρον για προστασία των περιοχών ιδιόζουσας σημασίας. Η κύρια πηγή εισοδήματος των κατοίκων προέρχεται από τον πρωτογενή τομέα δραστηριοτήτων, ένας τομέας που προκαλεί ανασφάλειες εξαιτίας της δυσκολίας πρόβλεψης των καιρικών συνθηκών, των ζωικών εχθρών και της πτωτικής τιμής της αγοράς των προϊόντων που οδηγούν στην εγκατάλειψη της καλλιέργειας.</p> <p>Λόγω της αβεβαιότητας που προσφέρει ο πρωτογενής τομέας παραγωγής, απαιτείται μια «δικλείδα ασφαλείας». Μια αναπτυξιακή πρόταση για τον τόπο, μια πρόταση ανταγωνιστική που θα δώσει ευκαιρίες στους ντόπιους κατοίκους, με παράλληλη προστασία των ενταγμένων περιοχών στο δίκτυο NATURA 2000. Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω (βλ. Κεφάλαιο 8.7), οι κάτοικοι του Καβουσίου θεωρούν</p>

ότι μια τουριστική επένδυση θα συμβάλει στην ανάπτυξη του τόπου τους.

Σύμφωνα με το ΠΧΠ της Περιφέρειας της Κρήτης (ΦΕΚ 260 Α.Α.Π./08.11.2017), κι όπως αναλύθηκε στο Κεφάλαιο 8.8 η περιοχή είναι ενταγμένη στα «Δίκτυα Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος διεθνούς, εθνικής, περιφερειακής σημασίας» και έχει σηματοδοτηθεί ως «σημαντικό μεμονωμένο στοιχείο φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπίου», «εντός των οποίων αναλαμβάνονται στοχευμένες χωρικές δράσεις για την προστασία και ανάδειξη των στοιχείων τους...». Επιπροσθέτως, εντός περιοχής χωροθετούνται «Οριοθετημένοι Αρχαιολογικοί Χώροι», σημαντικά μεμονωμένα στοιχεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπίου, και έκταση «Γεωργικής γης πρώτης προτεραιότητας» που χαρακτηρίζεται ως ευαίσθητη κατηγορία χώρου. Η περιοχή, εμπίπτει εντός Ζώνης Περιορισμού και Ελέγχου της Δόμησης (ΖΠΕΔ) με κωδικό 3β, βάσει του ΓΠΣ του Δήμου Ιεράπετρας.

Σύμφωνα με την πρόταση του ΓΠΣ, στο παρόν σενάριο θα ολοκληρωθούν οι «Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες (ΕΠΜ) οι οποίες είναι απαραίτητο να εκπονηθούν για τις υπό ένταξη περιοχές στο δίκτυο Natura 2000 (GR4320005), οι οποίες περιλαμβάνονται στις ΖΠΕΔ 1 και ΖΠΕΔ 3. Όσον αφορά τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης / δραστηριότητες στη ζώνη αυτή, δε θα ληφθεί υπόψιν η παρέκκλιση αντιμετώπισης της σαν ζώνη τουρισμού – αναψυχής και δεν θα επιτραπεί η χωροθέτηση τουριστικής μονάδας 5 αστέρων, αφού κάτι τέτοιο θα επέφερε καταστροφικές περιβαλλοντικές συνέπειες. Εντούτοις, η επιτρεπόμενη δόμηση στην περιοχή μελέτης θα ακολουθήσει τις δεσμεύσεις που ισχύουν στις ΖΠΕΔ και θα επιτραπεί η ανέγερση κατοικίας μέχρι 120 τ.μ. και μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος 4,5 μ. και θα απαγορευτεί η ανέγερση μεγάλων τουριστικών μονάδων, ενώ κατά παρέκκλιση θα επιτρέπονται μόνο τουριστικές μονάδες εναλλακτικών μορφών τουρισμού έως 50 κλίνες (όπως ισχύει για τις ΖΠΕΔ 1,2 και 3α).

Η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, προτείνεται και στην περιοχή που ανήκει στις «Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Δραστηριοτήτων Τουρισμού / Παραθερισμού, ή / και Περιοχές κατάλληλες μέσω του μηχανισμού των ΠΕΡΠΟ (με γαλάζια πλάγια διαγράμμιση στον Χάρτη 16). Τα επενδυτικά κεφάλαια για την ενίσχυση του τουρισμού, θα ισοκατανέμονται τόσο σε ήπιες παρεμβάσεις εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων όσο και σε συνεχείς ενισχύσεις για την προστασία των περιοχών NATURA 2000, η οποία απαιτεί συνεχείς ρυθμούς και δε σταματά. Κατευθυντήριες οδηγίες και ενεργό ρόλο στην προστασία θα αναλάβει ο Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, ένας κεντρικός φορέας συντονισμού της διακυβέρνησης και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος (βάσει του Ν. 4685/2020).

Η κυρίαρχη μορφή εναλλακτικού τουρισμού που θα αναπτυχθεί στην περιοχή είναι ο οικοτουρισμός. «Ο οικοτουρισμός πρέπει να συμβάλει στην προστασία της φύσης, αλλά και της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη μια προστατευόμενης περιοχής» (Σβορώνου Ε, 2003). Με την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην περιοχή, όπως ο οικοτουρισμός, θα επιτευχθεί η

	«αρμονική» ανάπτυξης του τουρισμού με ταυτόχρονο σεβασμό και προστασία των προστατευόμενων περιοχών.
ΘΕΤΙΚΑ	<p><u>ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ</u></p> <p>Η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα παραγωγής συνοδεύεται με συμμετοχή στο ΑΕΠ της περιοχής, το οποίο παρουσιάζει αύξουσα πορεία. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, πέρα από τον μαζικό τουρισμό που κυριαρχεί στη χώρα μας.</p> <p><u>ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</u></p> <p>Οι διάφορες εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός, συμβάλλει στην προστασία της φύσης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του κοινωνικο – οικονομικού περιβάλλοντος.</p> <p>Η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού, θα συνοδεύεται με την ανάπτυξη και διατήρηση συστήματος διαχείρισης, με αποτέλεσμα τη συνεχή προστασία οικοσυστημάτων. Η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, συνοδεύεται με προσέλευση τουριστών όλο τον χρόνο. Προκειμένου, να ανταπεξέλθουν στην νέα πρόκληση οι κάτοικοι, θα επιτευχθεί η αύξηση του επιπέδου εκπαίδευσης της τοπικής κοινωνίας, με την εκμάθηση ξένων γλωσσών και πολιτισμών και παράλληλη μείωση ανεργίας.</p> <p>Εξαιτίας της φύσης του εναλλακτικού τουρισμού, θα προωθείται η παραγωγή τοπικών προϊόντων, με αποτέλεσμα να μην φθίνει ο πρωτογενής τομέας παραγωγής και να μην χαθεί η παράδοση τόσων χρόνων, ο οποίος θα συμμετέχει μαζί με τον τριτογενή τομέα δραστηριοτήτων στον καθορισμό του ΑΕΠ της περιοχής. Με αυτόν τον τρόπο συμβάλλει στην αξιοποίηση των αγροδιατροφικών προϊόντων και στην αναζωογόνηση των χωριών με παράλληλη ανάπτυξη του αγροτουρισμού.</p>
ΑΡΝΗΤΙΚΑ	<p><u>ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ</u></p> <p>Η εξάρτηση του τουριστικού τομέα από συνθήκες απρόβλεπτες του εξωτερικού περιβάλλοντος (π.χ. φυσικές καταστροφές, πανδημία COVID – 19 κλπ) καθώς και από άλλους εξωγενείς παράγοντες μπορεί να επιφέρει προβλήματα στην βιωσιμότητα των επιχειρήσεων καθώς απαιτείται ένας μεγάλος χρονικός ορίζοντας (στις περισσότερες περιπτώσεις) ανάκαμψης των τουριστικών ροών.</p> <p><u>ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</u></p> <p>Αλλοίωση πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, ακόμα και καταστροφή οικοσυστημάτων σε περίπτωση μη ορθολογικής τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή. Τόσο οι κάτοικοι των γύρω περιοχών όσο και οι επισκέπτες θα πρέπει να διατηρήσουν τον σεβασμό τους στο περιβάλλον, διότι ενεδρεύει ο κίνδυνος μετεξέλιξης του εναλλακτικού τουρισμού σε μαζικό τουρισμό, με καταστροφικές</p>

και ανεπανόρθωτες φθορές στο εύθραυστο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

9.2.3 Ριζοσπαστικό Σενάριο

Τέλος, το τρίτο σενάριο ριζοσπαστικών παρεμβάσεων, αποτελεί στην ουσία το σενάριο που πρωταγωνιστικό ρόλο στην περιοχή ενδιαφέροντος κατέχει ο τριτογενής τομέας δραστηριοτήτων με καταστροφικές συνέπειες για το φυσικό και πολιτιστικό πλούτο. Ο πρωτογενής τομέας δραστηριότητας, οδηγείται σε αφανισμό με αποτέλεσμα κάποια στιγμή μακροπρόθεσμα να χαθεί η πολιτιστική ταυτότητα του τόπου.

Ο «ΑΦΑΝΙΣΜΟΣ» ΤΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Στην περιοχή «Χυλόφτες – Σχοινιάς – Θόλος» στην κοινότητα Καβουσίου του Νομού Λασιθίου, ο τριτογενής τομέας δραστηριοτήτων είναι στο προσκήνιο, οδηγώντας στην σταδιακή εγκατάληψη του πρωτογενούς τομέα δραστηριοτήτων. Ο τουρισμός αναφέρεται ως μία εκ των κύριων παραγωγικών τομέων της οικονομίας και βασικός στόχος σύμφωνα με το «Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Επιπλέον, το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης αναφέρει ότι *«η Κρήτη είναι εντός των νησιών με σημαντική τουριστική δραστηριότητα ή νησιά που αναπτύσσονται τουριστικά»*.

Η θετική γνωμοδότηση συνετέλεσε στην έγκριση της ΣΜΠΕ από το Υπουργείο. Αποτέλεσμα η υλοποίηση του επενδυτικού έργου ΕΣΧΑΣΕ με φορέα την “Maris Hotels S.A” στη θέση «Χυλόφτες – Σχοινιάς – Θόλος» Καβουσίου, αγνοώντας το ΠΧΠ της Περιφέρειας της Κρήτης βάσει του οποίου η περιοχή μελέτης υπάγεται στα «Δίκτυα Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος διεθνούς, εθνικής, περιφερειακής σημασίας». Η δημιουργία του 5στερου ξενοδοχειακού συγκροτήματος εντός περιοχής ενταγμένης στο δίκτυο NATURA 2000 αποτέλεσε τη θρυαλλίδα της περιβαλλοντικής καταστροφής.

Οι κάτοικοι, λόγω ελλειπούς τεχνογνωσίας, δεν είναι έτοιμοι να προσαρμοστούν στις καινούργιες εξελίξεις της περιοχής τους. Η περιοχή αλλάζει άρδην προκειμένου να είναι σε θέση να δεχτεί μία μορφή μαζικού τουρισμού κατά μήκος της ακτογραμμής. Ο χαρακτήρας του ξενοδοχειακού συγκροτήματος ωθεί την εξέλιξη του τουρισμού πολυτελείας, αφού απευθύνεται ως επί το πλείστον σε επισκέπτες με υψηλά εισοδήματα. Τέλος, η τουριστική επένδυση ‘CAPE THOLOS’ αποτελεί την απαρχή μιας τεράστιας μελλοντικής τουριστικής ανάπτυξης, με τελική και δυσοίωνη πρόβλεψη τον αφανισμό της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής, εξαιτίας της συνεχόμενης τουριστικής προσέλευσης.

ΘΕΤΙΚΑ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα παραγωγής συνοδεύεται με συμμετοχή στο ΑΕΠ της περιοχής, το οποίο παρουσιάζει αύξουσα πορεία. Σταδιακά, ο τριτογενής τομέας παραγωγής και ειδικότερα η

	<p>τουριστική δραστηριότητα συντελεί κατ' αποκλειστικότητα στον καθορισμό του ΑΕΠ της περιοχής.</p> <p><u>ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</u></p> <p>Όσον αφορά το κοινωνικό περιβάλλον, η τουριστική προβολή της περιοχής συντελεί στην ανάδειξη του τόπου τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό συντελώντας στην ενίσχυση των επιχειρήσεων και τόνωση της τοπικής οικονομίας με παράλληλη αύξηση του ΑΕΠ της περιοχής. Οι θέσεις εργασίας πληθαίνουν με αποτέλεσμα να μειώνεται η ανεργία της περιοχής αλλά και της χώρας, μιας και οι θέσεις εργασίας δεν απευθύνονται μόνο σε ντόπιους.</p>
<p>ΑΡΝΗΤΙΚΑ</p>	<p><u>ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</u></p> <p>Αρνητικές επιδράσεις θα σημειωθούν στο φυσικό, πολιτιστικό και κατά συνέπεια στο κοινωνικό περιβάλλον της περιοχής.</p> <p>Πλήθος περιβαλλοντικών προβλημάτων θα προκληθούν όπως ατμοσφαιρική ρύπανση, μη επαρκής ποσότητα νερού, η μεγάλη συσσώρευση στερεών αποβλήτων, εξαιτίας της μεγάλης προσέλευσης είναι κάποια από τα προβλήματα του φυσικού περιβάλλοντος. Ο αφανισμός των πολύτιμων οικοσυστημάτων λόγω όχλησης από τις έντονες και θορυβώδεις ανθρώπινες δραστηριότητες θα επιφέρουν οικολογική καταστροφή. Τέλος, η συνάντηση πολλών και διαφορετικών πολιτισμών με τα χρόνια θα προκαλέσει αλλοίωση της τοπικής κουλτούρας.</p>

9.3 Επιλογή Σεναρίου – Η πρόταση

Ύστερα από την περιγραφή των τριών σεναρίων, σειρά έχει η επιλογή ένα εκ των τριών, δηλαδή του «βέλτιστου» εκείνου σεναρίου που θα επιδράσει όσο τον δυνατόν θετικότερα στους τομείς της κοινωνίας, της οικονομίας αλλά και του περιβάλλοντος. Αειφόρος τουρισμός, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (World Tourism Organization-WTO) ορίζεται «ο τουρισμός που λαμβάνει πλήρως υπόψη του τις τωρινές και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές του επιπτώσεις, ικανοποιώντας τις ανάγκες των επισκεπτών, της βιομηχανίας, του περιβάλλοντος και των κοινοτήτων υποδοχής του τουρισμού». Η Επιτροπή για την Αειφόρο Ανάπτυξη του Τουρισμού ανανέωσε τον ορισμό που είχε δώσει για τον αειφόρο τουρισμό το 2004. «Ο νέος, εννοιολογικός καθορισμός δίνει έμφαση στην ισορροπία μεταξύ των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών πτυχών του τουρισμού, στην ανάγκη να εφαρμοστούν οι αρχές της αειφορίας σε όλους τους τομείς του τουρισμού (μορφές τουρισμού και τύποι προορισμών κλπ.) αλλά και σε παγκόσμιους στόχους, όπως η συμβολή του τουρισμού στην εξάλειψη της φτώχειας» (Σ. Αυγερινού – Κολώνια, Ι. Σπυρόπουλος και Α. Τουφεγγοπούλου, 2013).

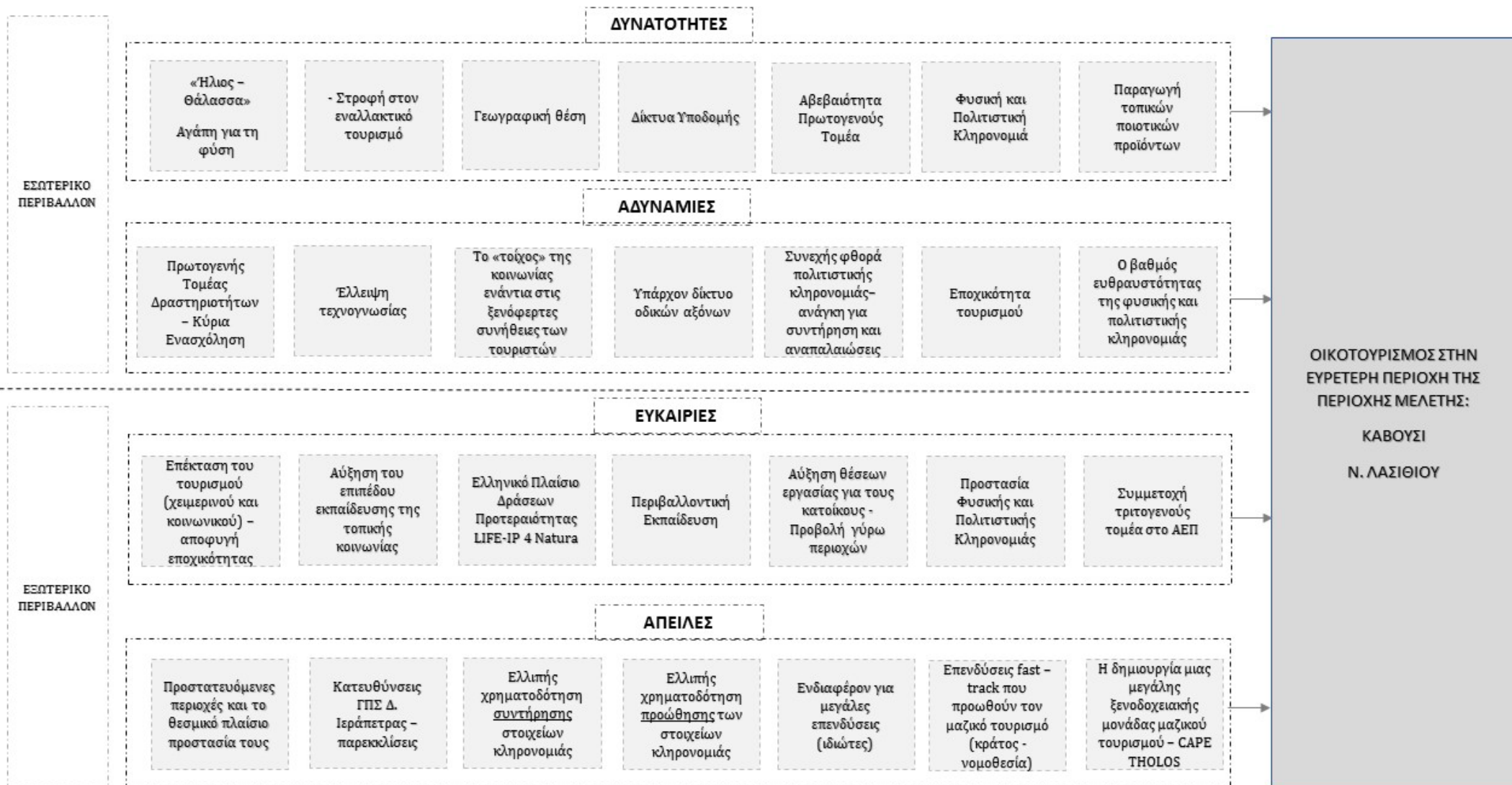
Η έννοια της αειφορίας πρέπει να προηγείται του σχεδιασμού, κι όχι να έπεται αυτού (Κλαμπατσέα Ρ., 2020). Η περιοχή μελέτης είναι ενταγμένη στο δίκτυο NATURA 2000 και λόγω της ευαισθησίας και ευθραυστότητας της περιοχής απαιτείται ένας ορθός σχεδιασμός πριν από οποιαδήποτε κλίμακας παρέμβαση. Οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν τοπία ιδιαίτερης αισθητικής, φυσικής και πολιτιστικής αξίας με βασικό ρόλο την διατήρηση της βιοποικιλότητας και την προστασία του περιβάλλοντος. Από την άλλη, τα πλούσια φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά των περιοχών δύναται να αποτελέσουν τον θεμέλιο λίθο για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων τουρισμού και αναψυχής εντός αυτών. Φυσικά, ανάμεσα στα οφέλη και τις δυσμενείς επιπτώσεις υπάρχει μια λεπτή διαχωριστική γραμμή και απαιτεί μεγάλη προσοχή προκειμένου να διατηρηθεί ο διαχωρισμός τους. Ο σωστός προγραμματισμός και η αποτελεσματική διαχείρισή του, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην οργάνωση και σωστή λειτουργία και κυρίως στην επαρκή και επιτυχή χρηματοδότηση της λειτουργίας των προστατευόμενων περιοχών. Άλλωστε, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων αποτελεί μια σημαντική (ίσως τη σημαντικότερη) χρηματοοικονομική πηγή για την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς τους (Χριστοπούλου Ο.Γ. και Φεζοπούλου Ε.Θ., 2006).

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της εργασίας που δεν είναι άλλος παρά η προσπάθεια εύρεσης της «χρυσής τομής» συνύπαρξης μιας αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης στην υπό μελέτη περιοχή. εφαρμόζοντας το τρίτο σενάριο – το ριζοσπαστικό, εκτιμάται ότι θα αλλάξει άρδην η περιοχή μελέτης και η κοινωνία, πράγμα το οποίο κάποιους θα τους βρει σύμφωνους και κάποιους αντίθετους με αυτό, όπως είναι λογικό. Το πρώτο σενάριο, από την άλλη, εκτιμάται ότι εξαιτίας των μηδενικών παρεμβάσεων θα επιφέρει κοινωνικό αποκλεισμό κι ως εκ τούτου η επιλογή του αποκλείεται.

Το τελικό ιδανικότερο σενάριο, θα πρέπει να επιφέρει ομαλή μετάβαση από την υπάρχουσα κατάσταση στην κατάσταση του σεναρίου και φυσικά να μην προκαλέσει αντιδράσεις από την τοπική κοινωνία. Εν αντιθέσει, η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας αποτελεί το στοιχείο - κλειδί για την ανάπτυξη του τουρισμού στις προστατευόμενες περιοχές. Άλλωστε, όπως αναφέρει και η κα Αυγερινού - Κολώνια Σ., (2021) «Η κινητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών, όπου συνεισφέρει η επιστημονική κοινότητα, δημιουργεί προσδοκίες ότι οι πόλεις μπορούν γίνουν η κινητήρια δύναμη μιας ευφυούς και χωρίς αποκλεισμούς μορφής αειφόρου ανάπτυξης με επίκεντρο τον πολιτισμό και τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.»

Έτσι, η επιλογή του βέλτιστου σεναρίου που υποστηρίζει κατά έναν βέλτιστο τρόπο τον σκοπό της εργασίας, είναι το δεύτερο σενάριο – ήπιας παρέμβασης. Στο διάγραμμα ροής που ακολουθεί φαίνονται κατηγοριοποιημένα σε μία μέθοδο Αξιολόγησης Ευνοϊκών και Περιοριστικών ή

Ανασταλτικών Παραγόντων, οι επιδράσεις του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος που τελικά οδήγησαν στην πρόταση για ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού και συγκεκριμένα του οικοτουρισμού στην ευρύτερη περιοχή της κοινότητας Καβουσίου.

«Οικοτουρισμός είναι το ταξίδι στη φύση το οποίο συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αειφόρο ανάπτυξη.» (The Ecotourism Society, 2000) ²²

Βάσει του υπ' αριθμ. 4685/2020 περιβαλλοντικού νόμου με τίτλο «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις», προτείνεται η οριοθέτηση και η ζωνοποίηση της περιοχής NATURA 2000 με βάση τα οικολογικά χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των προστατευτέων αντικειμένων ώστε να καθοριστεί (ύστερα από Ειδική Οικολογική Μελέτη) η υποπεριοχή που θα επιτραπεί η μικρής κλίμακας παρέμβαση. Έτσι, λοιπόν, στο άρθρο 44 ορίζονται οι ειδικές κατηγορίες χρήσεων που καθορίζονται στις τέσσερις επιμέρους ζώνες (Ζώνη Απόλυτης προστασίας της φύσης, Ζώνη Προστασίας της φύσης, Ζώνη Διατήρησης οικοτόπων και ειδών και Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων).

Σύμφωνα με το ΓΠΣ του Δήμου φαίνεται ότι στην περιοχή μελέτης συναντάται ένας θύλακας που ανήκει στις «Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Δραστηριοτήτων Τουρισμού / Παραθερισμού, ή / και Περιοχές κατάλληλες μέσω του μηχανισμού των ΠΕΡΠΟ (με γαλάζια πλάγια διαγράμμιση στον Χάρτη 16). Όπως φαίνεται και στο Κεφ. Ζ του ΓΠΣ «Η ανάπτυξη των νέων οικιστικών υποδοχέων με τη μορφή ΠΟΑΠΔ ή ΠΕΡΠΟ είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί, είτε στο σύνολο των προτεινόμενων εκτάσεων, ή σε τμήμα αυτών.» Εντός του θύλακα αυτού προτείνεται η ανάπτυξη μίας κύριας αγροτουριστικής δραστηριότητας με πρωταρχικό στόχο τον σεβασμό στο περιβάλλον. Επιπλέον, μια σειρά από προτεινόμενες δράσεις θα συνοδεύσουν **την αγροτουριστική εγκατάσταση βιοκλιματικής σύστασης**. Εναλλακτικά, η αγροτουριστική εγκατάσταση θα μπορούσε να κατασκευαστεί και να λειτουργήσει μακριά από την παράκτια ζώνη κι εντός της ζώνης ΖΠΕΔ 3 (με όρους δόμησης όπως περιγράφηκαν στο σενάριο 2), ώστε να αναπτυχθεί ημι - ορεινός οικοτουρισμός. Φυσικά, η επιτόπια έρευνα είναι υποχρεωτική για την επιλογή της ακριβούς θέσης των παραπάνω προτάσεων, ωστόσο, στα πλαίσια της παρούσας εργασίας δεν πραγματοποιήθηκε.

Στις δράσεις δύναται να συμπεριληφθεί και **η μελέτη διάνοιξης μονοπατιών, η σήμανσή τους και η έκδοση χάρτη** διαμορφώνοντας μια στοιχειώδη υποδομή προσέλευσης επισκεπτών, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα προσέλευσης μέσα από χαρακτηριστικά τοπία, αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής, μνημεία και παραδοσιακούς οικισμούς καθώς και τη δυνατότητα παρατήρησης των σπάνιων αρπακτικών και της λοιπής ορνιθοπανίδας. Επιπροσθέτως, προτείνεται η μελέτη της πιθανότητας σύνδεσης τμήματος του μονοπατιού με **το μονοπάτι E4** και συγκεκριμένα με το κομμάτι Βασιλική - Μοναστηράκι - Θρύπη - Καβούσι. Επιπλέον, βάσει του ΓΠΣ του δήμου, ενθαρρύνονται δραστηριότητες αγροτουρισμού στην Θρύπη καθώς εντός του οικισμού υπάρχουν αμπελοκαλλιέργειες που πρέπει να διατηρηθούν, η θέαση των οποίων θα αποτελούσε μια στάση των προτεινόμενων μονοπατιών.

Απαραίτητη είναι η δημιουργία ενός κέντρου ενημέρωσης στις οικοτουριστικές εγκαταστάσεις, με εκθέσεις, προβολή βίντεων, ξεναγήσεις για αλληλεπίδραση ανθρώπου και φύσης. Στις δράσεις συμπεριλαμβάνεται και η σύνταξη ενός καταλόγου με καταγραφή των φυσικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών της περιοχής και τις δυνατότητες για δραστηριοποίηση και ανάπτυξη του τουρισμού εντός αυτής. Πιο αναλυτικά, ο ενδεικτικός κατάλογος μπορεί να αποτελείται από τουριστικές οργανώσεις και χρήσεις, δραστηριότητες, εγκαταστάσεις και προσδοκίες των επισκεπτών εντός προστατευόμενων περιοχών αλλά και του περιβάλλοντα χώρο. Ο κατάλογος θα μπορούσε να περιέχει υπάρχουσες πολιτικές και προγράμματα ανάπτυξης, επιπλέον μια εκτίμηση των τουριστικών δυνατοτήτων μιας προστατευόμενης περιοχής, καθώς και καταγραφή των περιορισμών στην ανάπτυξη (π.χ. ειδικά προστατευόμενες περιοχές, νομοθεσία, ιδιαίτερα ευαίσθητες περιοχές, υπάρχοντα προβλήματα από την τουριστική χρήση). (Χριστοπούλου Ο.Γ. και Φεζοπούλου Ε.Θ., 2006).

²² www.ecotourism.com

Οι προστατευόμενες περιοχές εξαιτίας της ευαισθησίας που παρουσιάζουν, ωθούν κεντρικές υπηρεσίες, περιβαλλοντικές οργανώσεις, πανεπιστήμια και περιφερειακές υπηρεσίες να ενώσουν τις δυνάμεις τους με στόχο την βελτίωση της κατανόησης θεμάτων όπως η προστασία της βιοποικιλότητας, η εφαρμογή των ευρωπαϊκών οδηγιών για τη φύση, οι ρυθμίσεις για έργα και δραστηριότητες στις περιοχές του δικτύου Natura 2000, η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, και ο ρόλος των εμπλεκόμενων μερών. Ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι το **Ελληνικό Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για την περίοδο 2021-2027**, που εκπονήθηκε την περίοδο 2018-2020 στο πλαίσιο υλοποίησης του ολοκληρωμένου έργου **LIFE-IP 4 Natura (LIFE16 IPE/GR/000002)**, από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και το Πράσινο Ταμείο. Η σύνταξη του ΠΔΠ και η συγκέντρωση προτεινόμενων μέτρων έχει ως βασικό στόχο την βελτίωση της κατάστασης των ειδών και τύπων οικοτόπων ενταγμένων στο δίκτυο NATURA 2000, οι οποίες έρχονται αντιμέτωπες με έντονες απειλές και πιέσεις. Στις αρχοδιότητές τους εντάσσονται η βελτίωση της διαχείρισης του Δικτύου, η ανάπτυξη πράσινων υποδομών και η αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται από τις αλληλεπιδράσεις και τις συγκρούσεις μεταξύ της άγριας ζωής και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων (ΠΔΠ 2021-2027, Natura 2000 - Edo Zoume). Μέλη της συμβουλευτικής επιστημονικής επιτροπής θα συνδράμουν στην περιβαλλοντική κατάρτιση και ενημέρωση για την προστασία των φυσικών πόρων.

Την ενεργό συμμετοχή στο σχεδιασμό του οικοτουρισμού, αλλά και την ανάδειξη του τόπου μέσω των ηλεκτρονικών μέσων, θα αναλάβει ένας αγροτουριστικός φορέας διαχείρισης. Σύμφωνα με τον Ν. 4685/2020 ιδρύεται ο **Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ)**, με τον οποίο η Ελλάδα αποκτά έναν κεντρικό φορέα συντονισμού της διακυβέρνησης και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος²³. Ο εν λόγω Φορέας θα πρέπει να ορίσει μια Μονάδα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών - ΜΔΠΠ), εντός των αρμοδιοτήτων της στελέχωσή της, η οποία απαρτίζεται εκτός των άλλων και από διάφορους επιστήμονες, είναι και η σύναψη μνημονίων συνεργασίας με τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και το Λιμενικό Σώμα για τη φύλαξη των περιοχών. Ο Φορέας είναι αρμόδιος για σύναψη προγραμματικών συμβάσεων με τις Περιφέρειες και με Δήμους για την υλοποίηση των σχεδίων διαχείρισης και την πραγματοποίηση έργων και αναπτυξιακών προγραμμάτων (όπως για παράδειγμα την ολοκλήρωση του ΒΟΑΚ και βελτίωση έργων οδοποιίας προς διευκόλυνση του τουρισμού).

Στις αρμοδιότητες του φορέα είναι να αυξήσει τους διαθέσιμους πόρους για τις προστατευόμενες περιοχές μέσω προσέλκυσης ευρωπαϊκών πόρων. Για τη διατήρηση μίας οικολογικής ισορροπίας, με παράλληλη διατήρηση της βιοποικιλότητας του εδάφους και τη διατήρηση της ατμοσφαιρικής ποιότητας, *«η υποχρέωση των φορέων που έχουν αναλάβει τη διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής είναι να ευαισθητοποιήσει, μέσα από τον οικοτουρισμό, τον επισκέπτη. Αυτή η προσπάθεια είναι που θα συμβάλει στην πραγμάτωση της αποστολής του οικοτουρισμού.»* Σβορώνου Ε., (2003)

²³ Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών - <https://ypen.gov.gr>

10. ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Το ορεινό ανάγλυφο της Ελλάδας σε συνδυασμό με την ποικιλία γεωλογικών σχηματισμών και πετρωμάτων, καθιστούν ένα अपαράμιλλο φυσικό τοπίο με πολλές ιδιαιτερότητες. Παρά τον τεράστιο φυσικό πλούτο που συναντάται στη χώρα μας, είναι πολλοί οι κίνδυνοι υποβάθμισης που ενεδρεύουν κι οδηγούν στην καταστροφή του περιβάλλοντος. Προκειμένου να αποφευχθεί αυτό, κάποιες περιοχές εντάχθηκαν στο Ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000. Μια σειρά από νόμους συντελούν στην θωράκιση αυτών των περιοχών ιδιάζουσας σημασίας.

Υπό τη δίνη της οικονομικής κρίσης που βιώνει η ελληνική κοινωνία, η ανάγκη «ανασχεδιασμού» οδήγησε στην αποδελτίωση των κύριων νομοθετημάτων με χωρική διάσταση με άμεση ή έμμεση αναφορά στη σκοπιμότητά τους ως «αναγκαίας προσαρμογής» στις συνθήκες οικονομικής κρίσης της χώρας και «διευκόλυνσης της ανάπτυξης». Έτσι, ο σχεδιασμός μετατρέπεται ως μέσο διαχείρισης της κρίσης με συστηματική απουσία κάθε κοινωνικής διάστασης, υπό την έννοια της διασφάλισης του δημόσιου (κοινού) οφέλους (Κλαμπατσέα Ρ., 2013).

Στο προσκήνιο εμφανίζεται ο τριτογενής τομέας δραστηριοτήτων και πιο συγκεκριμένα ο τομέας του τουρισμού, όπου παρουσιάζεται ως «μοχλός» οικονομικής ανάπτυξης (Κλαμπατσέα Ρ., 2013). Στο πλαίσιο αυτό, έχει θεσμοθετηθεί ένα νομικό πλαίσιο, γνωστό κι ως πλαίσιο fast – track επενδύσεων, που αφορά μεταξύ άλλων και στον κλάδο του τουρισμού, μέσω των ειδικών πολεοδομικών και χωροταξικών «εργαλείων» (ΕΣΧΑΔΑ, ΕΣΧΑΣΕ, ΠΟΤΑ κá.).

Έναυσμα της παρούσας εργασίας στάθηκε το ΕΣΧΑΣΕ για το επενδυτικό σχέδιο «CAPE THOLOS» της εταιρείας “Maris Hotels S.A”, στην κοινότητα Καβουσίου στο νομό Λασιθίου. Πρόκειται για μια ξενοδοχειακή μονάδα 5* στη θέση «Χυλόφτες – Σχοινιάς – Θόλος» εντός περιοχής ενταγμένης στο δίκτυο NATURA 2000 με κωδικό GR4320005. Σκοπός της εργασίας ήταν η διερεύνηση της δυνατότητας συνύπαρξης ενός αειφόρου τουριστικού μοντέλου με πρωταρχικό στόχο τον σεβασμό στο φυσικό και πολιτιστικό πλούτο της περιοχής. Άλλωστε, «ο αειφόρος τουρισμός πρέπει να αναπτύσσεται σε τέτοια κλίμακα ώστε να μην υποβαθμίζει ή να μεταβάλλει το περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές) μέσα στο οποίο λειτουργεί.» (Σ. Αυγερινού – Κολώνια, Ι. Σπυρόπουλος και Α. Τουφεγγοπούλου, 2013)

Προκειμένου να διερευνηθεί ο κύριος σκοπός της εργασίας, καταγράφηκαν οι «διαθέσιμοι πόροι» της περιοχής μελέτης που μπορούν να προσελκύσουν τουρίστες. Επιπλέον, μελετήθηκαν οι κατευθύνσεις σχεδιασμού που παρέχει η νομοθεσία μέσω χωροταξικών πλαισίων (ΓΠΧΣΑΑ, ΕΠΧΣΑΑ και ΠΠΧΣΑΑ/ΠΧΠ) και πολεοδομικού πλαισίου με το ΓΠΣ του Δήμου Ιεράπετρας. Προκειμένου να διερευνηθεί ο βαθμός επιπτώσεων του CAPE THOLOS, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος Αξιολόγησης Ευνοϊκών και Περιοριστικών ή Ανασταλτικών Παραγόντων.

Προσηλωμένοι στην επίτευξη του στόχου της εργασίας, δηλαδή για μια τουριστική ανάπτυξη σε πλαίσιο ελεγχόμενο με ομαλή ένταξη στο τοπίο της περιοχής, με παράλληλη προστασία κι ανάδειξη των κτιρίων, μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και φυσικά με σεβασμό στους οικοτόπους της περιοχής, επιλέχθηκε το δεύτερο σενάριο κατά το οποίο η προστασία του περιβάλλοντος συνυπάρχει αρμονικά με τις ανθρώπινες δραστηριότητες μέσα από τον κλάδο του τουρισμού. Η μορφή τουρισμού που θα αναπτυχθεί στην υπό μελέτη περιοχή είναι ο οικοτουρισμός που θα συνοδεύεται με την ανάπτυξη και διατήρηση συστήματος διαχείρισης, με αποτέλεσμα τη συνεχή προστασία οικοσυστημάτων.

Η άσκηση τουριστικών δραστηριοτήτων ακόμα και ήπιας μορφής μπορεί να αποφέρουν περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη, ωστόσο μπορεί να ασκήσει πιέσεις στα οικοσυστήματα και το τοπίο. Η έννοια της αειφορίας πρέπει να προηγείται του σχεδιασμού και πριν

από οποιαδήποτε ανθρώπινη παρέμβαση εντός ευαίσθητης περιοχής θα πρέπει ειδικά επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό να διεξάγει περιβαλλοντικές και οικολογικές μελέτες, ώστε να επιτευχθεί μία όσο το δυνατόν αρμονικότερη συνύπαρξη τουριστικής δραστηριότητας με τις προστατευόμενες περιοχές εντός του δικτύου NATURA 2000.

Εν κατακλείδι, ο οικοτουρισμός και κάθε είδους ήπια τουριστική ανάπτυξη εντός των προστατευόμενων περιοχών, απαιτεί τον ορθό ολοκληρωμένο σχεδιασμό και τη διαχείριση ώστε να συμβάλλει στην προστασία αυτών, ειδάλλως ενέχει σοβαρό κίνδυνο καταστροφής και δύναται να μετατραπεί σε «δούρειο ίππο» εξαιτίας της αλόγιστης χρήσης και τον λανθασμένο σχεδιασμό. Σε αυτήν την περίπτωση, οι καταστροφικές συνέπειες της φυσικής κληρονομιάς θα είναι μη αναστρέψιμες.

11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

~ ΕΙΚΟΝΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ~

Phil Butler (2019) «Discovering Crete's Secrets: Tholos Beach Near Kavousi», October 23rd, 2019 – Ιδία Επεξεργασία | Research gate:
<https://www.argophilia.com/news/discovering-cretes-secrets-tholos-beach-near-kavousi/224069/>

~ ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΩΝ ~

Χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα QGIS 3.4.2 |
Δεδομένα ανακτήθηκαν από <https://geodata.gov.gr/>

~ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ ~

- **Greek Travel Pages:** <https://www.gtp.gr/LocPage.asp?id=1436&lng=1>
- **Life Natura 2000 Value Crete:** <http://www.ecovalue-crete.eu/el/sites/gr4320008>
- **Natura 2000 Network Viewer** - European Environment Agency:
[https://natura2000.eea.europa.eu/Χάρτης_κάλυψης_γης_κατά_Corine_\(CLC2018\)](https://natura2000.eea.europa.eu/Χάρτης_κάλυψης_γης_κατά_Corine_(CLC2018)) - <https://land.copernicus.eu>
- **Short-Term Rentals & Villas Vacation Rental Data:**
<https://www.airdna.co>
- **Travel Guide About Crete:** <https://www.cretanbeaches.com>
- **Wondergreece:** wondergreece.gr
- **Γεωλογικός Χάρτης Κρήτης:**
<https://geoportal.apdkritis.gov.gr/gis/home/webmap/viewer.html?webmap=8b091a35f3114a729fe4e0e42085600b>
- **Ελληνική Στατιστική Αρχή – ΕΛ.ΣΤΑΤ.:** <https://www.statistics.gr/>
- **Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ):**
<https://insete.gr/intelligence/>
- **Καλλικράτης | Περιφερειακή ενότητα ΛΑΣΙΘΙΟΥ:** <https://www.kallikratis.org/perifereiaki-enotita-lasithioy/>

- **Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας** – Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων: <http://www.ekby.gr/>
- **Πανόραμα Απογραφικών Δεδομένων** - Panorama Statistics: <https://panorama.statistics.gr/>
- **Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων** – Γενική Διεύθυνση Στρατηγικών Επενδύσεων «Δημοσιοποίηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) που αφορά το Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικής Επένδυσης (ΕΣΧΑΣΕ) για το επενδυτικό σχέδιο «CAPE THOLOS» της εταιρείας "Ανώνυμος Εταιρεία Τουριστικών Επιχειρήσεων - Τ.Ε.Α.Β. Α.Ε." με διακριτικό τίτλο "Maris Hotels S.A".»: https://www.ependyseis.gr/sub/strategic/olokliromenes_dianouleuseis.htm
- **Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων** – Γενική Διεύθυνση Στρατηγικών Επενδύσεων: : <https://www.ependyseis.gr/sub/strategic/strategic.htm>
- **Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας**: <https://ypen.gov.gr/>

~ ΕΡΕΥΝΕΣ – ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ ~

- **Καλλιαμπέτσου Σ. (2021)** «Εναλλακτικός Τουρισμός στην Ελλάδα Θεσμικό και Αναπτυξιακό Πλαίσιο» Διπλωματική εργασία στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, στο Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων», Αίγιο, 28-06-2021
Ανακτήθηκε από: https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/53717/1/kalliabetsou_spiridoula.pdf
- **Λιτσάρδου, Δήμητρα-Αθανασία (2021)** «Χωρικός σχεδιασμός, φυσικό κεφάλαιο και δημόσια γη: διεθνείς τάσεις, πρακτικές και εθνική πολιτική γης για την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου με όρους σύγχρονης «κρίσης»» Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ). Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, (Διδακτορική διατριβή).
Ανακτήθηκε από: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/50853>

~ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ~

- **Κλαμπατσέα Ε. (2011):** « Χωρικά αποτυπώματα και προκλήσεις σχεδιασμού σε συνθήκες κρίσης: η ελληνική περίπτωση» Πρακτικά 9ου Εθνικού Συνεδρίου της ERSA-GR με θέμα: Περιφερειακή ανάπτυξη και οικονομική κρίση: Διεθνής εμπειρία και Ελλάδα, ERSA-GR και Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα, 6 - 7/5/2011 | Ανακτήθηκε από: <http://gisc.gr/index.php/events/44-academic/152-ersagr2011>
- **Κλαμπατσέα Ρ. (2013):** «Ο σχεδιασμός του χώρου ως μέσο διαχείρισης της κρίσης στην Ελλάδα» 07.05.2013, Ομιλία στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Βόλος 27 έως 30 Σεπτεμβρίου |
Ανακτήθηκε από: https://www.citybranding.gr/2013/05/blog-post_9488.html
- **Κραμποκούκης Θωμάς, Πολύζος Σεραφείμ (2019):** "Ανάλυση και εκτίμηση της τουριστικής εποχικότητας στην Ελλάδα", 17ο Τακτικό Εθνικό Επιστημονικό Συνέδριο "Έρευνα, καινοτομία,

ανταγωνιστικότητα και τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη" At: ERSA, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, Ιούνιος 2019 | Ανακτήθηκε από:
https://www.researchgate.net/publication/334064658_Analyse_kai_ektimese_tes_touristikos_epochikotes_sten_Ellada

- **Στεφανάκης Α. (2006):** «Συστήματα εκτροφής των προβάτων και των αιγών στην Κρήτη και υπερβόσκηση», Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία, Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου Ηράκλειο Κρήτης, 1-3 Νοεμβρίου 2006 | Ανακτήθηκε από:
http://www.elet.gr/pages/wp-content/uploads/5o_praktika.pdf
- **Χριστοπούλου Ο.Γ. και Φεζοπούλου Ε.Θ. (2006):** «Σχεδιασμός και οργάνωση του τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές και η συμβολή του στην αυτοχρηματοδότηση της λειτουργίας τους», Πρακτικά 9ου Πανελληνίου Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας με θέμα: Η οικονομία και η κοινωνία μπροστά στις νέες προκλήσεις του Παγκόσμιου Αγροτροφικού Συστήματος, που οργανώθηκε από την ΕΤΑΓΡΟ, 2-4/11/2006, Αθήνα |
Ανακτήθηκε από: <http://www.agro.auth.gr/etagro/ENOTHHTA5.pdf>

~ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΑΡΘΡΑ ~

- **Allcock, J. B., (1989):** Seasonality, Tourism marketing and management handbook. Cambridge: Prentice Hall.
- **DBC Business Consulting (2021):** «Οδικός Χάρτης Στρατηγικών Επενδύσεων Ν. 4608/2019», , 01.04.2021 | Ανακτήθηκε από:
https://www.diadikasia.gr/files/Attachments/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%82_%CE%95%CF%80%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82.pdf
- **Kalantzi, O., Tsiotas, D., Polyzos, S. (2016):** 'The contribution of tourism in national economies: Evidence of Greece', European Journal of Business and Social Sciences, 5(1), pp. 41 - 64.
- **Robinson J. (2004):** Squaring the circle? Some thoughts on the idea of sustainable development. Ecological Economics, 48: 369- 384 | Research gate:
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0921800904000175>
- **Smith, V. L., & Eadington, W. R. (1992):** "Tourism alternative: Potentials and problems in the development of tourism". Philadelphia: University of Pennsylvania Press
- **Wack, P. (1985),** "Scenarios: Uncharted Waters Ahead", Harvard Business Review, Vol. 63(5), pp. 72-79 | Research gate:
https://ocw.aoc.ntua.gr/modules/document/file.php/SURVEY101/6_SCENARIA.pdf
- **Αυγερινού - Κολώνια Σ., Σπυρόπουλος Ι. και Τουφεγγοπούλου Α. (2013):** «Ο αειφόρος Τουρισμός στη μεγάλη και μικρή κλίμακα. Τεκμήρια και προϋποθέσεις.», 23/04/2013 | Ανακτήθηκε από:
https://www.citybranding.gr/2013/04/blog-post_23.html

- **Αυγερινού - Κολώνια Σ., (2021):** «Προς ένα πιο δίκαιο και υγιές μέλλον για τις πόλεις μας...» - Ανακτήθηκε από το τεύχος «26 κείμενα για τη μελέτη και το σχεδιασμό της πόλης», Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ – ΔΠΜΣ Πολεοδομία και Χωροταξία, Επιμέλεια: Σερράος Κ., Αθήνα – Δεκέμβριος 2021 | http://www.arch.ntua.gr/wp-content/uploads/2022/02/02_26_keimena_DPMS.pdf
- **Βουρεκάς Κ., Τριάντης Λ. (2021):** «Ζητήματα χωρικής πολιτικής και κλιματικής κρίσης στην Ελλάδα σήμερα» | Ανακτήθηκε από το τεύχος «26 κείμενα για τη μελέτη και το σχεδιασμό της πόλης», Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ – ΔΠΜΣ Πολεοδομία και Χωροταξία, Επιμέλεια: Σερράος Κ., Αθήνα – Δεκέμβριος 2021 | http://www.arch.ntua.gr/wp-content/uploads/2022/02/02_26_keimena_DPMS.pdf
- **Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτη (2018):** «ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες των Προστατευόμενων Περιοχών NATURA 2000 στην Κρήτη», στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE Natura 2000 Value Crete: “Οι οικολογικές υπηρεσίες, τα κοινωνικά οφέλη και η οικονομική αξία των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων στις περιοχές Natura 2000 στην Κρήτη” (LIFE13 INF/GR/000188), Ηράκλειο 2018 | Ανακτήθηκε από: https://samaritakis.gr/wp-content/uploads/NATURA2000_TEXNIKOS_ODIGOS_FINAL_19-03-2018_WEB.pdf
- **Ευθυμίου Γ. & Κατσογιάννη Μ. (2014):** «Προστατευόμενες Περιοχές - Η Ελληνική Πραγματικότητα», Μάρτιος 2015, Πρακτικά Ημερίδας «Περιβάλλον και Σύγχρονες Προκλήσεις - Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος 2014»
- **Ίγκος Άρης, Κουτσός Σεραφείμ (2021),** «Η συμβολή του τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία, INSETE INTELLIGENCE», Νοέμβριος 2021
Ανακτήθηκε από: https://insete.gr/wp-content/uploads/2021/11/21_11_Tourism_and_Greek_Economy_2019-2020.pdf
- **Κλαμπατσέα Ρ. (2021):** «Σύγχρονος χωρικός σχεδιασμός στην Ελλάδα: Εκπτώσεις προς την ιδιώτευση» | Ανακτήθηκε από το τεύχος «26 κείμενα για τη μελέτη και το σχεδιασμό της πόλης», Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ – ΔΠΜΣ Πολεοδομία και Χωροταξία, Επιμέλεια: Σερράος Κ., Αθήνα – Δεκέμβριος 2021 | http://www.arch.ntua.gr/wp-content/uploads/2022/02/02_26_keimena_DPMS.pdf
- **Κόπελα Σ., Βαφειάδου Α. (2020) |** Νόμος + Φύση «Ο ΝΕΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ (Ν. 4685/2020) ΚΑΙ Η ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000», 16 Οκτωβρίου 2020 | Ανακτήθηκε από: <https://nomosphysis.org/gr/>
- **Κουβαράς Α. (2017)** «Παράκτιος και Θαλάσσιος Τουρισμός», Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Οκτώβριος 2017 | Ανακτήθηκε από: https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2018/02/Kouvaras_Paraktios-k-Thalassios-Tourismos.pdf
- **Παγώνης Ν., Πλοίαρχος – τ.Προιστάμενος Θαλάσσιου Τουρισμού ΕΟΤ, «Θαλάσσιος Τουρισμός»** διαδ. Άρθ στη σελίδα του Μουσείου Τουρισμού | Ανακτήθηκε από: <https://tourismmuseum.gr/thalassios-tourismos/>
- **Πετρίδης Φ. (2016)** «Γήπεδα γκολφ και δημόσιο συμφέρον», , 05/03/2016
<https://dasarxeio.com/2016/03/05/29130/>

- **Σβορώνου Ε. (2003)** «Μέθοδοι Διαχείρισης του Οικοτουρισμού και του Τουρισμού σε Προστατευόμενες Περιοχές», Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Φορέας Υλοποίησης: WWF ΕΛΛΑΣ, Αθήνα | Ανακτήθηκε από: <https://www.contentarchive.wwf.gr/images/pdfs/ecos.pdf>
- **Τσάρτας Π., Σταυρινούδης Θ., Ζαγκότση Σ., Κυριακάκη Α., Βασιλείου Μ. (2010):** «Τουρισμός και Περιβάλλον», Οδηγός για το περιβάλλον, WWF ΕΛΛΑΣ, Αθήνα | Ανακτήθηκε από: https://www.contentarchive.wwf.gr/images/pdfs/OdigosPerivallonkaiTourismos_2010.pdf

(άρθρα χωρίς συγγραφέα)

- "Ανησυχούν οι Καβουσανοί για την μεγάλη τουριστική επένδυση στον τόπο τους-Ζητούν αλλαγές και δεσμεύσεις", διαδικτυακό άρθρο της ιστοσελίδας hnewshub.gr, 19 Φεβρουαρίου 2022 | Ανακτήθηκε από: <https://www.newshub.gr/el/kriti/anisychoy-n-oi-kavoy-sanoi-gia-tin-megali-toyristiki-ependysi-ston-topo-toys-zitoy-n-allages-kai-desmeyseis>
- «Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών», Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας <https://ypen.gov.gr/perivallon/viopoikilotita/diacheirisi-prostatevomenon-periochon/>
- Οροσειρά Δίκτης / Όρη Σητείας http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/N_Lasithioy/Fysi/Boyna
- «Ν. 4685/2020 (ΦΕΚ Α'92): Τι Μεταρρυθμίσεις Επιφέρει το Πολυσυζητημένο Περιβαλλοντικό Νομοσχέδιο», 11 Μαΐου 2020, energia.gr
- «Οι ζώνες Natura στο νέο περιβαλλοντικό νομοσχέδιο της κυβέρνησης», 29 Φεβρουαρίου, 2020, <https://www.ihunt.gr>
- «Προστατευόμενες Περιοχές στην Ελλάδα», <https://ypen.gov.gr/> <https://ydrogeologia.blogspot.com/2020/04/malavra-lassithi.html>
- «Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας 2021-2027», Natura 2000 - Edo Zoume <https://edozoume.gr/plaisio-draseon-proteraiotitas-2021-2027/>
- «Το κλίμα της Κρήτης» | Ανακτήθηκε από: <https://www.cretanbeaches.com/el/%CE%B4%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1/%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%BB%CE%AF%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%82>

~ BIBΛΙΑ~

- **Βαρελίδης Π., Μπαριτάκη Χ. , Παπαδοπούλου Μ. (2022):** «Natura και Χρήσεις Γης», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα

- **Κοκκώση Χ. και Τσάρτα Π. (2001):** «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2001
- **Κομίλης Π. (2001):** «Οικοτουρισμός: η εναλλακτική προοπτική αιεφόρου τουριστικής ανάπτυξης.» Αθήνα: Προπομπός.
- **Μέλισσας Δ. (2019):** «Το Τοπικό Χωρικό Σχέδιο και το Ειδικό Χωρικό Σχέδιο» Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα

~ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ~

- **Αυγερινού – Κολώνια Σ. (2020):** «Οι νέοι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης για το 2030 (Sustainable Development Goals- SDGs)- Η Ατζέντα 2030 και το HABITAT III: Πόλεις και Πολιτισμός»
- **Κλαμπατσέα Ρ. (2020):** «Μονοκαλλιέργεια VS Αειφορία” Λειτουργικά Εξειδικευμένες περιοχές του ελληνικού χώρου. Παρελθόν, απρόν και προοπτικές στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης», 03.03.2020
- **Κλαμπατσέα Ρ. (2020):** «Προστατευόμενες Περιοχές- Προστασία-Διαχείριση-Σχεδιασμός στη σύγχρονη Ελλάδα», 02.06.2020

~ ΔΙΑΛΕΞΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ~

- **Γιαουντζή Μ., Στρατηγέα Α. (2005):** «Η αξιολόγηση στο σχεδιασμό του χώρου» Σημειώσεις Χωροταξίας, ΕΜΠ/ΣΑΤΜ

~ ΜΕΛΕΤΕΣ ~

- **INSETE (2020):** «Επενδύσεις σε Δημόσιες Υποδομές για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα», Δεκέμβριος 2020 | Ανακτήθηκε από:
https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/12/20-12-12_Ependiseis_Ypodomes.pdf
- **Αργυρόπουλος Δ. & Συνεργάτες (2014):** «Τμήμα της ΜΠΕ Α.Σ.Π.Η.Ε ΚΡΗΤΗΣ με φορέα έργου "ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ" για τοποθέτηση ΑΠΕ στο Λασιθι» - ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8
Ανακτήθηκε από:
https://hello.crowdapps.net/participation-crete/wp-content/uploads/sites/68/2018/04/Kef_8.1-Yfistameni-Crete.pdf
- **Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων (Γ.Γ.Σ.Ι.Ε.) Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2021):** “Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Σταρτηγικής Επένδυσης (Ε.Σ.Χ.Α.Σ.Ε.) «CAPE THOLOS» ”, Αθήνα - Οκτώβριος 2021

- **Γκόφας και Συνεργάτες, Κάρολος Μπεζές (1986):** «Υδρογεωλογική και Τεχνική Μελέτη Αξιοποίησης Πηγών Μαλαύρας Νομού Λασιθίου Κρήτης», Υπουργείο Γεωργίας, Διεύθυνση Τεχνικών Μελετών, Αθήνα - Ιούνιος 1986| Ανακτήθηκε από: <https://ydrogeologia.blogspot.com/2020/04/malavra-lassithi.html>
- **Ειδική Γραμματεία Υδάτων & ΥΠΕΚΑ (2017):** "ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης", ΣΤΑΔΙΟ Ι- 3η ΦΑΣΗ – ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 6 | ΧΑΡΤΕΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ| Μη τεχνική έκθεση, Έκδοση 3, Ιανουάριος 2017
- **Ειδική Γραμματεία Υδάτων & ΥΠΕΚΑ (2017):** "1η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Λεκανών Απορροής Ποταμών Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης (EL 13)", ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ Επικαιροποίηση Μητρώου Προστατευόμενων Περιοχών, Ημερομηνία τελικής έκδοσης: 20/12/2017

~ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ~

[Διαθέσιμα διαδικτυακά στο Εθνικό Τυπογραφείο (<http://www.et.gr/>) είτε στην ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ (<https://ypen.gov.gr/>)]

- «Για την προστασία του περιβάλλοντος» - Ν. 1650/1986, **ΦΕΚ Α-160/16-10-1986**
- **Οδηγία 92/43/ΕΟΚ** του Συμβουλίου για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (**21/05/1992**)
- Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές και άλλες διατάξεις. | ν.2545/1997 (**ΦΕΚ Α'254/15.12.1997**)
- Έγκριση του Περιφερειακού Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) Περιφέρειας Κρήτης με την υπ' αριθμ. 25291 Υπουργική Απόφαση ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (**ΦΕΚ 1486 25-06-2003**)
- Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, **ΦΕΚ 128 Α/03.07.2008**
- Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (**ΦΕΚ Β'1138/ 11-06-2009**)
- Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου – Γ.Π.Σ. (πρώην ΣΧΟΟΑΠ) Δήμου Ιεράπετρας Νόμου Λασιθίου» (**ΦΕΚ 530/ΑΑΠ/19-10-2009**)
- Οδηγία για πτηνά - Οδηγία 2009/147/ΕΚ (**30/11/2009**)
- Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων. | ν. 3894/2010 (**ΦΕΚ Α'204/02-12-2010**)

- Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις Ν. ΥΠ'ΑΡΙΘ.3937|**ΦΕΚ Α 60/31-03-2011**
- Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015. |ν. 3986/2011 (**ΦΕΚ Α'152/01-07-2011**)
- Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος. | ν. 4014/2011 (**ΦΕΚ Α'209/21-09-2011**)
- Ένταξη των Τοπικών Κοινοτήτων Πεύκων, Χρυσοπηγής, Λιθινών και Περβολακίων του Δήμου Ιεράπετρας στον όμορο Δήμο Σητείας. | Π.Δ. 105 (**ΦΕΚ 239Α/09-11-2011**)
- Διαμόρφωση Φιλικού Αναπτυξιακού Περιβάλλοντος για τις Στρατηγικές και Ιδιωτικές Επενδύσεις και άλλες διατάξεις. | ν. 4146/2013 (**ΦΕΚ Α'90/18.4.2013**)
- Έγκριση Ειδικού Σχεδίου Χωρικής Ανάπτυξης του δημοσίου ακινήτου με την ονομασία «**Κασσιώπη Κέρκυρας**» στην περιοχή Ερημίτης Κασσιώπης Κέρκυρας (**ΑΑΠ 406/15.11.2013**)
- «Προεδρικό Διάταγμα 03-12-2015: Έγκριση του Ειδικού Σχεδίου Χωρικής Ανάπτυξης της Στρατηγικής Επένδυσης (ΕΣΧΑΣΕ) με την ονομασία Killada Hills στην Κοιλιάδα του Δήμου Ερμιονίδας της Περιφερειακής Ενότητας Αργολίδος Περιφέρειας Πελοποννήσου», **ΦΕΚ 247/ΑΑΠ/2015**, 16-12-2015
- Χωρικός σχεδιασμός - Βιώσιμη ανάπτυξη και άλλες διατάξεις. | Ν. 4447/2016 (**ΦΕΚ Α' 241/23-12-2016**)
- Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Κρήτης και έγκριση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού, **ΦΕΚ 260 Α.Α.Π./08-11-2017**.
- Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις», Ν.4519/2018, (**ΦΕΚ Α' 25/20-02-2018**)
- «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης» - Π.Δ. 59/2018 (**ΦΕΚ 114/Α/29-6-2018**)
- Θεματικός τουρισμός – Ειδικές μορφές τουρισμού – Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου στον τομέα του τουρισμού και της τουριστικής εκπαίδευσης – Στήριξη τουριστικής επιχειρηματικότητας και άλλες διατάξεις, Ν. 4582/2018 (**ΦΕΚ Α' 208/11-12-2018**)
- «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις.» Ν.4685/2020 (**ΦΕΚ Α 92/07-05-2020**)
- Στρατηγικές επενδύσεις και βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος μέσω της επιτάχυνσης διαδικασιών στις ιδιωτικές και στρατηγικές επενδύσεις, δημιουργία πλαισίου για τις εταιρείες τεχνολογίας και άλλες επείγουσες διατάξεις για την ανάπτυξη. Ν. 4864/2021 (**ΦΕΚ Α 237/2-12-2021**)

ΜΕΡΟΣ Δ'

παράρτημα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Π.1 Πληθυσμιακά στοιχεία

Παρακάτω, παρουσιάζονται υπό μορφή πινάκων, τα πληθυσμιακά στοιχεία όλων των δημοτικών ενοτήτων των Δήμων Αγίου Νικολάου, Ιεράπετρας, Οροπεδίου και Σητείας όπως προέκυψαν από τα στοιχεία απογραφής των ετών 1991, 2001 και 2011.

	1991	2001	2011
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ			
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	16857	19593	20679
Δ.Κ. Αγίου Νικολάου	8574	11286	12638
Δ.Κ. Ελούντας	1522	2085	2193
Δ.Κ. Κριτσάς	2478	2705	2637
Τ.Κ. Βρουχά	285	222	229
Τ.Κ. Έξω Λακκωνίων	346	297	312
Τ.Κ. Έξω Ποταμών	128	67	43
Τ.Κ. Ζενίων	199	117	67
Τ.Κ. Καλού Χωριού	1075	1125	1198
Τ.Κ. Κρούστα	630	494	476
Τ.Κ. Λιμνών	485	425	351
Τ.Κ. Λούμα	150	87	52
Τ.Κ. Μέσα Λακκωνίων	321	342	307
Τ.Κ. Σκινιά	223	207	86
Τ.Κ. Πρίνας	223	134	90
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΡΑΧΑΣΙΟΥ	1373	1640	1932
Τ.Κ. Βραχασίου	1373	1640	1932
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5374	4836	4463
Δ.Κ. Νεαπόλεως	2965	2950	2838
Τ.Κ. Αγίου Αντωνίου	137	67	45
Τ.Κ. Βουλισμένης	323	321	348
Τ.Κ. Βρυσών	429	318	293
Τ.Κ. Καρυδίου Μιραμπέλλου	153	95	85
Τ.Κ. Καστελλίου Φουρνής	177	167	95
Τ.Κ. Λατσίδας	352	306	249
Τ.Κ. Νικηθιανού	141	93	68
Τ.Κ. Φουρνής	340	260	265
Τ.Κ. Χουμεριάκου	357	259	177

	1991	2001	2011
ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ			
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ		23729	23708
Δ.Κ. Ιεράπετρας	12519	15543	16139
Τ.Κ. Αγίου Ιωάννου	1069	1237	1168

Τ.Κ. Ανατολής	1288	1726	1611
Τ.Κ. Γδοχιών	137	68	74
Τ.Κ. Καβουσίου	711	611	563
Τ.Κ. Καλαμαύκας	617	514	464
Τ.Κ. Κάτω Χωριού	1364	1153	946
Τ.Κ. Μακρυλιάς	184	124	122
Τ.Κ. Μαλών	929	665	302
Τ.Κ. Μεσελέρων	187	158	135
Τ.Κ. Μεταξοχωριού			12
Τ.Κ. Μουρνιών	156	78	137
Τ.Κ. Μύθων	364	317	396
Τ.Κ. Μύρτου	596	622	620
Τ.Κ. Παχειάς Άμμου	793	850	846
Τ.Κ. Ρίζης	111	63	72
Τ.Κ. Χριστού			101
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΡΥ ΓΙΑΛΟΥ			
Τ.Κ. Αγίου Στεφάνου	723	800	891
Τ.Κ. Ορεινού	417	390	224
Τ.Κ. Σταυροχωριού	976	986	950
Τ.Κ. Σχινοκαψάλων	499	479	427

	1991	2001	2011
ΔΗΜΟΣ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ			
Τ.Κ. Αβρακόντε	437	227	194
Τ.Κ. Αγίου Γεωργίου	781	541	490
Τ.Κ. Αγίου Κωνσταντίνου	174	183	115
Τ.Κ. Καμινακίου	383	343	273
Τ.Κ. Κάτω Μετοχίου	223	154	103
Τ.Κ. Λαγού	219	118	65
Τ.Κ. Μαρμακέτου	164	95	43
Τ.Κ. Μέσα Λασιθίου	280	175	123
Τ.Κ. Πλάτης	190	167	131
Τ.Κ. Τζερμιάδου	1079	762	637
Τ.Κ. Ψυχρού	290	302	213

	1991	2001	2011
ΔΗΜΟΣ ΣΗΤΕΙΑΣ			
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΤΑΝΟΥ			
Τ.Κ. Ζάκρου	914	912	747
Τ.Κ. Καρυδίου	187	111	86
Τ.Κ. Μητάτου	55	26	48
Τ.Κ. Παλαικάστρου	1347	1380	1227
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΥΚΗΣ			
Τ.Κ. Αγίας Τριάδος	156	98	77
Τ.Κ. Απιδίων	397	333	342

Τ.Κ. Αρμένων	347	365	322
Τ.Κ. Ζίρου	779	619	462
Τ.Κ. Παππαγιαννάδων	359	310	268
Τ.Κ. Χανδρά	397	284	226
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΗΤΕΙΑΣ	15095	15778	15915
Δ.Κ. Σητείας	7340	9257	9912
Τ.Κ. Αγίου Γεωργίου	248	221	182
Τ.Κ. Αχλαδίων	401	317	274
Τ.Κ. Έξω Μουλιανών	525	332	247
Τ.Κ. Κατσιδωνίου	172	126	96
Τ.Κ. Κρυών	323	241	128
Τ.Κ.Λάστρου	285	135	157
Τ.Κ. Μαρωνίας	201	197	152
Τ.Κ. Μέσα Μουλιανών	336	272	238
Τ.Κ. Μυρσίνης	196	168	147
Τ.Κ. Πισκοκεφάλου	826	824	781
Τ.Κ. Πραισού	107	73	56
Τ.Κ. Ρούσσας Εκκλησίας	175	167	213
Τ.Κ. Σκοπής	938	822	774
Τ.Κ. Σταυρωμένου	300	204	161
Τ.Κ. Σφάκας	517	376	322
Τ.Κ. Τουρλωτής	502	437	420
Τ.Κ. Χαμεζίου	309	249	253
Τ.Κ. Λιθινών	481	374	346
Τ.Κ. Περιβολακίων	131	86	103
Τ.Κ. Πεύκων	603	763	763
Τ.Κ. Χρυσοπηγής	179	137	190

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. - Ιδία Επεξεργασία